مختصر القدوري

الإِمَامُ أَبُو الحُسَيْنِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ القُدُورِي

MUHTASARU'L KUDURİ

EL-İMAM EBU'L HUSEYN
AHMED İBNİ MUHAMMED EL-KUDÛRÎ
(D:362 - Ö:428)

NAMAZ, ORUÇ, ZEKÂT VE HAC BAHSİ

TAHKİK VE TERCÜME KONTROLÜ
ŞEYH PROF. DR. ZİYAEDDİN EL-KUDSİ

HAK
YAYINLARI

HAK YAYINLARI: 37

Muhtasaru'l Kuduri

Yazan
El-İmam Ebu'l Huseyn Ahmed ibni Muhammed el-Kudûrî

Tahkik ve Tercüme Kontrolü
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el Kudsi

Tercüme
Ahmet Mak

Kapak Tasarım ve Mizanpaj
Hak Yayınları

ISBN: *978-605-65073-9-7*
Yayınevi Sertifika No:42126

Adres:
15 Temmuz Mah.1493. Sok. No:13
Bağcılar / İstanbul

Tel:
0 (212) 514 93 19

Web:
www.hakyayinlari.com

1. Baskı
Kasım 2018 / Rabiulevvel 1440

Baskı-Cilt:
Oğul Matbaa.
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. No:83/301-302
Zeytinburnu / İstanbul Telefon: 02125672077
Matbaa Sertifika No: 27591

YAYINEVİNİN ÖNSÖZÜ

Allah'ın adıyla başlarız!

Allah Azze ve Celle, cinleri ve insanları yalnız kendisine ibadet edebilmeleri için yaratmıştır. İrade sahibi tüm mahlûkatın yaşam gayesi olan ibadetin ilk basamağı; Allah'tan başka ibadet edilenleri reddedip yegâne mabud olarak Allah'ı kabul etmek, ikinci basamağı ise bütün ibadetleri yalnız O'na yapmaktır.

Allah-u Teâlâ, kullarına yerine getirmelerini emrettiği ibadetlerin kabulü için şu iki şartı mutlaka gerçekleştirmelerini de emretmiştir: Birincisi; ibadetleri Allah için yapmak. İkincisi; ibadetleri Allah'ın istediği şekilde yani Kur'an ve sünnete göre yapmaktır.

İşte! Her konuda hakkı yayma gayesinde olan yayınevimiz, bu ikinci şartı gerçekleştirmek için öncelikle değerli âlim Ahmed el-Kudûrî'nin meşhur "Muhtasar el-Kudûrî" isimli kitabını basmayı uygun görmüştür.

Okuyucularımıza sunduğumuz bu kıymetli eseri, yine çok kıymetli şeyhimiz Profesör Doktor Ziyaeddin el-Kudsi tahkik etmiştir. Bu değerli çalışmasından dolayı ona şükranlarımızı sunar ve çalışmalarının karşılığını hasene defterinde kat kat verilmiş olarak bulması için yüce Rabbimize dua ederiz. Yine bütün kalbimizle, Allah yolunda yaptığı çalışmalarda Rabbimizden onu muvaffak kılmasını dileriz.

Hak Yayınları olarak, Şeyh Ziyaeddin el-Kudsi'nin tahkiki, kapalı olan bazı noktaların kısa şerhi ve tercüme kontrolüyle yayınladığımız "Muhtasaru'l Kudûrî" adlı eseri bir bütün olarak değil, öncelikle en gerekli olan taharet, namaz, oruç, hac ve zekât bölümlerini hazırlayarak sunduk. Diğer bölümler de hazırlanmaktadır ve en kısa zamanda Allah'ın izniyle okuyucularımızın faydasına sunulacaktır. Ayrıca

muhakkikin önsözünde bahsini ettiği kitabın da tercüme çalışmaları sürmekte, en kısa zamanda okuyucularımıza sunmak için gayret göstermekteyiz.

Şüphesiz başarı ancak Allah'tandır. Rabbimize hamdederiz (O'nu mükemmel sıfatlarından dolayı över, nimetlerinden dolayı şükreder, her şeyden çok sever ve layık olduğu şekilde yüceltiriz). Rasulümüze ve onun temiz ehline salat ve selam ederiz. Önderlerimiz olan selefi salihine rahmetle dua ederiz. Ve Rabbimizden, çalışmalarımızı amel defterlerimize bir hasene olarak yazmasını dileriz.

Hak Yayınları

MUHAKKİKİN ÖNSÖZÜ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ ، وَنَسْتَعِينُهُ ، وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا ، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلا سَدِيدًا . يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.

أما بعد:

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ.

Allah'ın adıyla başlarım!

Allah-u Teâlâ'ya hamdolsun! O'na şükreder, O'ndan yardım diler ve O'nun bağışlamasını isteriz. Nefislerimizin şerrinden ve kötü amellerimizden O'na sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak, kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete layık ilah yoktur. O tektir, O'nun ortağı yoktur. Ve yine şehadet ederim ki Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem,* O'nun kulu ve rasulüdür.

En doğru söz, Allah-u Teâlâ'nın kitabıdır ve en hayırlı yolu gösteren, Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetidir. En şerli şey, bidat olan şeydir. Her bidat, dalalettir. Her dalalet ateştedir.

"Muhtasaru'l Kudûrî" isimli kitabın sahibi olan İmam Kudûrî'nin asıl ismi, Ahmed ibni Muhammed ibni Ahmed ibni Cafer ibni Hemdan Ebu el-Huseyn el-Kudûrî'dir. "Kudûrî" lakabını almasının sebebi tam olarak bilinmemekle birlikte bu konuda değişik görüşler mevcuttur. Bazı âlimler onun Bağdat yakınlarındaki Kudur isminde bir köyün ismine nispet edildiğini söylemişlerdir. Bir rivayete göre ise "Kudûrî" lakabını, babasının kıdr (çömlek) işleriyle uğraşmasından dolayı almıştır.

İmam Kudûrî, hicri 362 senesinde Bağdat'ta doğmuştur. Üslubu güzel, takvalı, ilim sahibi bir kişi idi. Irak'ta yaşayan bu âlim, kendi zamanında Hanefi mezhebinin en büyük âlimlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Hicri 428 senesinde vefat etmiştir.

Şeyhleri:

1) Ebu el-Huseyn Ubeydullah ibni Muhammed ibni Ahmed ibni Havşab el-Şeybani: Hicri 294 yılında doğmuş, 375 yılında vefat etmiştir. Hadis âlimidir. İmam Kudûrî hadis ilmini ondan almıştır.

2) Ebu Bekir Muhammed ibni Ali ibni Suveyd el-Mueddib: Hicri 381 yılında vefat etmiştir. Hadis âlimidir. İmam Kudûrî ondan da hadis ilmi almış ve hadis rivayet etmiştir.

3) Ebu Abdillah Muhammed ibni Yahya ibni Mehdi el-Curcani: Hicri 398'de vefat eden bu âlim, Hanefi âlimlerinin en büyüklerindendir. İmam Ebu Bekir el-Razi el-Cessas'ın öğrencisidir. İmam Kudûrî Hanefi fıkhını hocası el-Curcani'den almıştır.

Öğrencileri:

İmam Kudûrî'nin birçok öğrencisi vardır. En meşhurlarından bazıları şunlardır:

1) el-Hatib el-Bağdadî Ebu Bekir Ahmed ibni Ali ibni Sabit el-Bağdadî: Şafii fıkhı imamlarından bu mezhepte en üstün dereceye ulaşan âlimlerdendir. Aynı zamanda muhaddis, hâfız ve tarih âlimidir. Birçok kitabı olan bu âlimin en meşhur kitabı **Târîh-u Bağdad**'dır. Hicri 463 yılında vefat etmiştir.

2) Ebu Nasr Ahmed ibni Muhammed ibni Muhammed el-Bağdadî: el-Akta' ile meşhur olan bu âlim, Hanefi mezhebinin büyük âlimlerindendir. Muhtasaru'l-Kudûrî'yi ilk o şerh etmiştir. Hicri 474 yılında vefat etmiştir.

3) Abdurrahman ibni Muhammed el-Serahsi: İmam, fıkıh âlimi ve kadıdır. Meşhur olan bu âlim, Kudûrî'nin yazdığı el-Tecrîd kitabını tamamlayarak Tekmîl el-Tecrîd li'l-Kudûrî isimli eseri meydana getirmiştir. Hicri 439 yılında vefat etmiştir.

4) Ebu el-Kasım Abdilvahid ibni Ali ibni Burhan el-Akberi: Büyük bir fıkıh âlimidir ve kitaplar telif etmiştir. Hicri 456'da vefat etmiştir.

5) Ebu Abdillah Muhammed ibni Ali ibni el-Huseyn el-Dâmiğâni el-Kebir: Hanefi mezhebinin büyük âlimlerindendir. Kadu'l-kudat (kadıların kadısı) görevi almıştır. Yaşadığı zamanda ve yerde "Hanefi âlimlerinin en büyüğü"

unvanını almıştı. Meşhur bir âlim olan İmam İbni Akil el-Hanbeli'nin şeyhidir. Yazdığı kitaplardan biri, Hanefi fıkhına dair yazdığı **Şerhu Muhtasar el-Hâkim**'dir. Hicri 478'de vefat etmiştir.

6) Ebu el-Hâris Muhammed ibni Ebi Fadl Muhammed el-Serahsi: Hanefi mezhebinin büyük ve meşhur âlimlerindendir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

7) el-Mufaddal ibni Mesud ibni Muhammed Yahya el-Tenuhi: Kadı, fıkıh ve dil bilgisi âlimidir. Kitaplarından bazıları şunlardır; **Ahbâru el-Nahaviyyîn** (Dil Bilgisi Âlimlerinin Haberleri), **Risâletun fî Vücûbi Ğasli'l-Ricleyn** (İki Ayağı Yıkamanın Vacipliği Hakkında Risale). Hicri 423 yılında vefat etmiştir.

İmam Kudûrî'nin İlmî Derecesi ve Âlimlerin Onun Hakkındaki Sözleri:

İmam Kudûrî hakkında bilgi yazanların ittifakıyla o, zamanının en büyük Hanefi mezhebi şeyhlerindendir. Yine icmayla övülmüş bir şahsiyettir, onu yeren hiç kimse olmamıştır. Onun güvenilir ve doğru sözlü bir kişi olduğu söylenmiştir.

İmam Kudûrî hakkında bilgi yazanlar, öğrencisi olan el-Hatib el-Bağdadî'nin Kudûrî hakkındaki şu sözünü naklederler: "Hadis konusunda az hadis rivayet etmiştir ve ondan hadisleri yazdım. Doğru söyleyendir ve çok zeki bir âlimdir. Irak'ta Ebu Hanife'nin mezhebine tabi olan âlimlerin reisi ve onlar katında büyük bir mertebe sahibi oldu."

(Târîh-u Bağdad, 4/377)

İmam Kudûrî hadise çok önem verirdi. Öğrencileri ondan hadis rivayet etmiştir, onlardan biri de meşhur hadis âlimi el-Hatib el-Bağdadî'dir. Tarih kitabı olan Tezkiratu'l-Huffâz kitabında İmam el-Zehebi, İmam Kudûrî hakkında bilgi vermiş, onu hadis âlimlerinden ve hâfızlarından saymıştır. Ancak İmam Kudûrî hâfız olmasına rağmen çok az hadis rivayet etmiştir.

İmam Kudûrî'nin fıkıh konusunda birçok kitabı vardır. **Muhtasar el-Kudûrî**'yi özellikle delilsiz yazmış fakat Hanefi fıkhının tamamını bu esere sığdırmıştır. Bu muhtasar, delilsiz ve özet olarak 12.000 meseleyi ihtiva etmektedir.

İmam Kudûrî'nin muhtasarları dışında meseleleri delilleriyle birlikte genişçe ve teferruatlarıyla ele aldığı kitapları da vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

1) el-Tecrîd: Hem basılmış hem de tahkiki yapılmış olan bu kitap, Hanefi mezhebi ile Şafii mezhebi arasındaki ihtilaflı meseleleri ele almaktadır. Her iki mezhebin görüşlerini ve delillerini zikrettikten sonra Hanefi mezhebinin görüşlerini tercih ederek karşı tarafın delillerini çürütüp tercih ettiği görüşün doğruluğunu ispatlamaktadır.

İmam Kudûrî bu kitabı, hicri 405 yılında yazmaya başlamıştır. Bu kitap, "Fıkhul Mukârân"[1] formatında yazılmış en muazzam eserdir.

2) Şerhu Muhtasar el-Kerhî: Bu kitap, İmam Kudûrî'nin İmam el-Kerhî'nin[2] muhtasarına yaptığı şerhtir. İmam Kudûrî bu esere bir isim vermemiştir. Bu eserde âlimler arasındaki ihtilafı zikredip delillerini sunmuş, sonra geniş bir şekilde ihtilafları tartışmıştır. Bu sebeple eser, büyük birkaç ciltten müteşekkildir fakat nüshadan nüshaya cilt sayısı değişebilmektedir. Kâğıtlarının sayısı takriben 2000'dir. El yazmaları olan bu eserin İstanbul Kütüphanesinde beş cilt halinde bir nüshası bulunmaktadır.

3) el-Takrîb fi'l-Mesâili'l-Hilâfiyye beyne'l-İmâm Ebî Hanîfete ve Ashâbihi: Kitabın konusu, Ebu Hanife *rahmetullahi aleyh* ile ashabı arasındaki ihtilafı yaklaştırmaktır. Kitapta delil zikredilmemiştir. 279 kâğıttan oluşan tek ciltlik

---

[1] **Fıkhul Mukârân:** İki mezhebin görüşlerinin delilleriyle aktarıldığı, akabinde delil tercihi yapıldığı eser türüdür.

[2] **İmam el-Kerhî:** Asıl ismi Ebu el-Hasen Abdullah ibni Huseyn el-Kerhî'dir. Bağdat'ta yaşamış olan bu âlim, zamanının Hanefi âlimlerinin reisi ve en büyüklerindendir. Hicri 340 yılında vefat etmiştir.

eserin, İstanbul Kütüphanesinde hicri 480'de yazılmış el yazması olan bir nüshası bulunmaktadır.

İmam Kudûrî sonraları bu kitaba iki tarafın delillerini eklemiş ve kitaba **"el-Takrîb el-Sânî fi'l-Mesâili'l-Hilâfiyye beyne'l-İmâm Ebî Hanîfete ve Ashâbihi"** ismini vermiştir. Bu sebeple delilsiz olarak yazdığı kitaba **"el-Takrîbu'l-Evvel"** de denilmiştir.

4) Cüz'un fi'l-Hadîs: İmam Kudûrî, şeyhi olan Ebu Bekir el-Mueddib'den hadis öğrenmiş ve yazmıştır. Kudûrî'nin öğrencisi olan el-Dâmiğâni ise hocasının yazdığı hadisleri bu kitapta toplamıştır. Bu kitapta sadece 23 hadis vardır. El yazması olarak dört kâğıttan ibarettir. Konya'da bir nüshası bulunmaktadır.

5) Edebu'l-Kâdî ale'l-Mezhebi Ebî Hanîfe: Hanefi mezhebine göre kadılığın adabını anlatan bir eserdir.

Muhtasaru'l Kudûrî'nin özellikleri: İmam Kudûrî bu kitabı, oğlu Muhammed'in kolay ezberleyip öğrenmesi için yazmıştır. Bu kitap çok bereketli olmuş; sonraki Hanefi âlimlerinin başvuru kaynağı haline gelmiştir. Âlimler bu kitabı, Hanefi fıkhının en iyi ve en kapsamlı muhtasarı olarak zikretmiştir.

Allâme Muhammed Abdulhayy el-Leknevi (vefatı: h.1304), Hanefi mezhebinde itimat edilen muhtasar kitapları sayarken Muhtasar el-Kudûrî'yi de saymıştır. El-Leknevi şöyle demiştir: "Fıkıhta itimat edilmiş muhtasar olan bu kitapları yazan imamlar, çok başarılı ve büyük olan imamlardır. İlim, zühd, fıkıh ve rivayette güvenilir bilinen büyük âlimlerdir. Bunlar; Ebu Cafer el-Tahavi, el-Kerhî, el-Hakîm el-Şehîd ve el-Kudûrî'dir." **(Umdetu'l-Riâye, s.10)**

Kitap, 12.000 meseleyi ihtiva etmektedir. Yalnızca pratik meseleler işlenmiş, çok nadir olabilecek meselelere değinilmemiştir.

İmam el-Merginânî (vefatı: h.593) el-Hidâye kitabında, Muhtasaru'l Kudûrî için defalarca "el-Kitâb" ismini kullanmıştır. Muhtasaru'l Kudûrî'ye bu ismi ilk kez veren İmam el-Yezdî'dir (vefatı: h.559). O, Muhtasar el-Kudûrî'ye yaptığı şerhe **"el-Lubab Şerhi'l-Kitâb"** adını vermiştir

İmam Abdulganî el-Meydânî (vefatı: h.1298) de Muhtasaru'l Kudûrî'yi şerh etmiş ve eserine **"el-Lubab Şerhi'l-Kitâb"** ismini vermiştir. Elimizde mevcut olan el-Lubab Şerhi'l-Kitâb, el-Meydânî'ye ait olan eserdir.

El-Farisi el-Şamil kitabında zikredilen sayıma göre, Muhtasaru'l Kudûrî'nin dünya genelinde 566 el yazması nüshası vardır. Bunların 288 nüshası Türkiye'nin çeşitli kütüphanelerinde bulunmaktadır.

Kitabın yazılış tarihi: İmam Kudûrî bu kitabı çocuğu Muhammed için yazmıştır. Muhammed, hicri 440 yılında, genç yaşta vefat etmiştir. Muhammed'in 30 yaşlarında vefat ettiği düşünülerek 410 yılında doğmuş olduğu ve o 10 yaşındayken İmam Kudûrî'nin bu kitabı yazdığı farz edilirse, bu kitabı hicri 420 yılında yazmıştır.

İmam Kudûrî'nin kitapta takip ettiği metot: Kitaba başlarken mukaddime yazmamıştır. Nüshaların çoğu da mukaddime ile başlamamaktadır. **Keşfu'l-Zunûn** kitabının sahibi, her ne kadar Muhtasaru'l Kudûrî'nin mukaddimesi olduğunu söylese de doğru olan görüş, bu kitabın mukaddimesinin olmadığıdır.

İmam Kudûrî kitaba; besmele ile giriş yapmış, akabinde "Kitâbu'l-Tahâra (Taharet Kitabı)" bölümüne başlayıp ilk olarak bereket olsun diye abdest ayetini (Maide: 6'yı) zikretmiştir. Sonra da abdestle ilgili meseleleri anlatmış ve böylece diğer bölümleri de sırasıyla ele almıştır.

İmam Kudûrî kitaba başlarken, niyeti Hanefi mezhebinin bütün meselelerini yazmak olmadığı için en önemli konularla kitaba başlamış, sonra önemine göre konuları devam

ettirmiş, ta ki Hanefi mezhebinin bütün konularını ele almıştır. Dolayısıyla konuların tertibi, daha önceki Hanefi kitaplarının tertibi gibi değildir.

İmam Kudûrî bu kitabında öncelikle İmam Ebu Hanife’nin, sonra da İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed’in görüşlerine yer vermiş, bazen de İmam Züfer’in görüşlerine değinmiştir. Çok nadir bir şekilde de diğer mezheplerin ihtilaflarını zikretmiştir.

İmam Kudûrî’nin bu kitaptaki gayesi, Hanefi mezhebini pratik olan bütün fıkhî meselelere değinerek özet bir şekilde anlatmak olduğu için kitabı, zaman zaman delile işaret etse de genel itibariyle delilsiz olarak kaleme almıştır.

İmam Kudûrî’nin bu kitabı yazarken başvurduğu kaynaklar: Âlim, Muhtasar el-Kudûrî’yi yazarken hangi kaynaklardan yararlandığını zikretmemiştir. Ancak bir âlim bir mezhebe bağlı ve o mezheple alakalı bir kitap yazacak ise doğal olarak o mezhebin daha önce yazılmış olan ana kitaplarını kaynak olarak alır. Daha önce Hanefi mezhebini anlatmak üzere yazılmış muteber ana kitaplardan bazıları şunlardır:

1) Muhtasar el-Tahavî: İmam Tahavî’nin kitabıdır. Bu âlim hicri 321 yılında vefat etmiştir.

2) Muhtasar el-Kâfi: el-Hâkim el-Şehid’in kitabıdır. Bu âlim hicri 334 yılında vefat etmiştir.

3) Şerhu’l-Muntaka: Bu kitap da el-Hâkim el-Şehid’e aittir.

4) Muhtasar el-Kerhî: İmam el-Kerhî’nin kitabıdır. Bu âlim hicri 340 yılında vefat etmiştir.

5) İmam Muhammed el-Şeybani’nin yazdığı **el-Asl, el-Câmiu’l-Kebîr, el-Câmiu’l-Sağîr, el-Siyeri’l-Kebîr, el-Siyeri’l-Sağîr, el-Ziyâdât** kitapları da kaynak kitaplardandır.

Kitabın baskıları hakkında bilgi: Muhtasar el-Kudûrî’nin, önemli ve ihtiyaç duyulan bir eser olması sebe-

biyle, matbaa kullanılmaya başlanınca birçok baskısı yapılmıştır. İlk matbaa baskısı, Hindistan'ın Delhi şehrinde, hicri 1262 yılında yapılmıştır. Sonra hicri 1287'de Lahor'da, 1303'te de Bombay'da basılmıştır. İstanbul'da ilk baskı, hicri 1291'de, sonra 1309'da yapılmıştır. Rusya'nın Kazan şehrinde hicri 1315 yılında, Mısır'ın Kahire şehrinde ise 1324'te basıldıktan sonra 1377'de tekrar basılmıştır. Matbaa yaygınlaştıkça kitap birçok yerde daha basılmaya başlanmıştır.

Muhtasaru'l Kudûrî çeşitli dillere tercüme edilerek de basılmıştır. Emin Fehmi Paşanın, kitabı hem şerh edip hem de Türkçeye çevirdiği eser hicri 1281'de İstanbul'da basılmıştır. Kitabın Almancaya tercüme edilen "Nikâh Bahsi" 1832'de, Fransızcaya tercüme edilen "Cihad Bahsi" de 1829'da basılmıştır.

Kitaba yapılan şerhler hakkında bilgi: Eski ve muhtasar olan Muhtasaru'l Kudûrî kitabının daha iyi anlaşılması ve ders kitabı olarak kabul edildiğinden, öğrencilerin daha iyi istifade etmesi için şerhine ihtiyaç duyulmuş, bu sebeple sayısı kesin olarak bilinmemekle birlikte birçok şerhi yapılmıştır. Her şerh edenin kendine has bir üslubu olmuştur. Şerhlerin çoğu el yazması olarak kalmıştır.

Basılmış olan şerhler:

1) el-Cevheratu'l-Neyyira.

2) el-Lubab Şerhi'l-Kitâb.

3) Hulâsatu'l-Delâil: Arapça olarak Rusya'da yapılmış bir şerhtir.

El yazması şerhlerden bazıları şunlardır:

1) el-Şerhu'l-Kebîr: Muhtasaru'l Kudûrî'nin en eski ve en güzel şerhi, İmam Kudûrî'nin öğrencisi olan Ebu Nasr el-Akta'ın şerhidir. Bu âlim, hicri 474'te vefat etmiştir.

2) el-Şerhu'l-Sağîr: Diğer adı el-Mukni' olan bu şerhin yazarı da el-Akta'dır. Geniş olarak şerh ettiği birinci esere isim koymamış, özet olarak şerh ettiği bu esere Şerhu'l-

Sağîr ismini vermiştir. Böylece diğerine Şerhu'l-Kebîr denmiştir.

3) Takrîbu'l-Garîb: el-Akta'ın şerhinde zikrettiği garib hadislerin açıklaması olan bu eserin sahibi, Kasım ibni Kutluboğa'dır. Hicri 879'da vefat etmiştir.

4) Zâdu'l-Fukaha: Hicri 591'de vefat eden İsbicâbi'nin şerhidir.

5) el-Muctebâ: Hicri 658'de vefat eden Necmu'l-Eimme Zahidi'nin şerhidir. Bu, en geniş ve en çok delil ihtiva eden şerhtir.

6) el-Sirâcu'l-Vehhâc: Hicri 800'de vefat eden el-Haddadi'nin şerhidir. **El-Cevheratu'l-Neyyira** isimli eser, bu şerhin muhtasarıdır.

7) Hallu Müşkilâti'l-Kudûrî: Hicri 500'de vefat eden Ahmed ibni Muhammed ibni Muzaffer el-Razi'nin şerhidir.

8) Tuhfetu'l-Fukaha: Hicri 537'de vefat eden Alaeddin el-Semerkandi'nin şerhidir. Bu şerhte yazar, Muhtasar el-Kudûrî'ye birtakım eklemeler yapıp meselelerin delillerini zikretmiştir.

9) Bidâyetu'l-Mubtedi: Hicri 593'te vefat eden Ebu el-Hasen Ali ibni Ebu Bekir el-Merginânî'ye ait olan bu eser, hem Muhtasaru'l Kudûrî'nin hem de İmam Muhammed'in el-Câmiu'l-Sağîr'inin şerhini ihtiva etmektedir.

10) el-Hidâye: İmam el-Merginânî'nin kendi kitabı olan Bidâyetu'l-Mubtedi'ye yine kendisinin yaptığı şerhtir.

Aslında İmam el-Merginânî, Bidâyetu'l-Mubtedi'yi çok geniş bir şekilde şerh etmiştir, yaklaşık 80 cilt olan bu eserin ismi, Kifâyetu'l-Muntehî'dir. Fakat kitap çok geniş olduğundan dolayı herkes okuyamayacağı için bu şerhi biraz daha kısaltarak şerhine el-Hidâye ismini vermiştir.

11) Fethu'l-Kadîr: el-Hidâye kitabının şerhi olan bu eserin sahibi, İbni el-Humam'dır. Hicri 861'de vefat etmiştir.

12) el-Binâye: Bedrettin el-Aynî'nin el-Hidâye'ye yazdığı şerhtir. Hicri 855'te vefat etmiştir.

13) el-Kifâye: İmam Mahmud el-Havarizmi'nin el-Hidâye'ye yazdığı şerhtir. Hicri 658'de vefat etmiştir.

14) el-İnâye: Baberti'nin el-Hidâye'ye yazdığı şerhtir. Hicri 786'da vefat etmiştir.

15) Bedâiu'l-Sanâi': Hicri 587'de vefat eden Alaeddin el-Kasani'ye ait olan bu şerh, Tuhfetu'l-Fukaha'nın 7 ciltlik şerhidir.

16) Şerhu'l-Lubab: Şeyhu'l-İslam Kadu'l-Kuda Cemaleddin el-Yezdî'nin şerhidir. Bu âlim, ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte hicri 559'dan sonra vefat etmiştir. Muhtasar el-Kudûrî dışında İmam Muhammed'in el-Câmiu'l-Sağîr kitabını şerh ettiği **el-Tehzîb** isimli bir kitabı da vardır. Yazarın, "Geniş bilgi isteyenler el-Tehzîb'e baksın." sözünden anlıyoruz ki Şerhu'l-Lubab çok geniş bir şerh değildir.

17) İbni el-Hâkim el-Hâkim olarak bilinen Ebu el-Muzaffer Muhammed ibni Es'ed, Muhtasar el-Kudûrî'yi şiir biçiminde yazmıştır. Hicri 567'de Dimeşk'te vefat etmiştir.

18) el-İhtiyâr: Hicri 683 yılında vefat eden Ebu Fadl Abdullah ibni Mahmud el-Mûsuli'ye ait olan bu eser, Muhtasar el-Kudûrî'ye ziyade ve şerhi içermektedir.

19) el-Fevâidu'l-Müştemile alâ el-Muhtasaru ve'l-Tekmile: Ebu Fadl el-Mûsuli'ye ait olan bu eser Muhtasar el-Kudûrî'ye yapılan ziyadeyi; İmam Ebu Hanife ile İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf arasındaki ihtilafı içeren bir eserdir. İstanbul'da bir nüshası bulunmaktadır.

Muhtasaru'l Kudûrî'nin el yazması olarak dünya genelinde 120'den fazla şerhi bulunmaktadır. Biz burada sadece en önemlilerini zikrettik.

Tahkikte Yaptığım Uygulamalar:

1- Tercümenin motamot (kelime kelime) ifadelerle değil, okuyanların daha iyi anlayabilmesi için mana üzerinde durularak yapılmasını istedim. Çünkü motamot çeviri yaparken bazı manaların kaybolduğu, başka manalarla karıştığı ve okuyucunun kastedileni anlayamadığı sabittir.

2- Kitabın nüshaları çok fazla olduğu ve nüshalar arasında birtakım farklılıklar bulunduğu için en muteber olan nüshayı takip ettim. Farklı bir nüshada daha muteber bir söz geçmişse o sözü aldım.

3- Kitabı daha düzenli sunabilmek adına konularına göre başlıklar ekledim.

4- Mahtuta olan ve harekeleri bulunmayan bu eserin metnini, daha rahat okunabilmesi için harekelendirdim.

Hanefi fıkhını delilsiz, özet olarak anlatan bu kitabı tahkik çalışmamın haricinde; Hanefi fıkhını delilleriyle teferruatlı bir şekilde anlatan, delillerin tahriç ve tahkikini yaptığım bir çalışmam da mevcuttur. Hanefi fıkhını, ihtilaflı konular dâhil geniş bir şekilde öğrenmek isteyenler bu çalışmama başvurabilirler.

Başarıp da doğruya isabet etmişsem bu, Allah'tandır; eğer hata yapmışsam bu, şeytandan ve nefsimdendir, bundan dolayı Allah'tan af dilerim. Sadece O'na ibadet eder ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmam; bütün şirk ve müşriklerden de beriyim. Allah-u Teâlâ'nın beni Müslüman olarak yaşatıp Müslüman olarak öldürmesi yegâne temennimdir.

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿كِتَابُ الطَّهَارَةِ﴾

TAHARET KİTABI

" فَرْضُ الطَّهَارَةِ " **Taharetin** (Abdestin) **Farzları:**

"قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاةِ فاغْسِلُواْ وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُواْ بِرُؤُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَينِ﴾ [المائدة: 6] الْآيَةَ"

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Namaza kalktığınızda yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın! Başlarınızı mesh edin, iki topuk kemiğine (ayak mafsalının iki yanından çıkan belirgin kemiklere) **kadar da ayaklarınızı yıkayın!"**

(el-Maide: 6)

"فَفَرْضُ الطَّهَارَةِ: غَسْلُ الْأَعْضَاءِ الثَّلَاثَةِ وَمَسْحُ الرَّأْسِ"

Maide: 6 ayetine göre abdestin farzları şunlardır:

1- Yüzü yıkamak,
2- İki eli yıkamak,
3- İki ayağı yıkamak,
4- Başı mesh etmek.

"وَالْمِرْفَقَانِ وَالْكَعْبَانِ يَدْخُلَانِ فِي الْغَسْلِ"

İki elin dirseğini yıkamak da iki eli yıkamaya dâhildir (farzdır). Aynı şekilde iki ayağın topuğunu (ayak bileğinin iki yanından çıkan aşık kemiğini) yıkamak da ayakları yıkamaya dâhildir (farzdır).

" وَالْمَفْرُوضُ فِي مَسْحِ الرَّأْسِ مِقْدَارُ النَّاصِيَةِ وهو رُبُعُ الرَأس . لِمَا رَوَى الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – أَتَى سُبَاطَةَ قَوْمٍ ، فَبَالَ ، وتَوَضَّأَ ، ومَسَحَ عَلَى نَاصِيَتِهِ ، وخُفَّيْه "

Başın mesh edilmesinde farz olan miktar, başın ön kısmı olan alın kadardır, bu ise başın dörtte biridir.

Muğire ibni Şu'be *radıyallahu anh*'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir kavmin çöplerini döktükleri yere gelip orada bevletti ve abdest aldı, başının ön kısmını ve mestlerini mesh etti."

"سُنَنُ الطَّهَارَةِ" **Taharetin** (Abdestin) **Sünnetleri:**

" وسُنَنُ الطَّهَارَةِ : غَسْلُ الْيَدَيْنِ ثَلَاثًا قَبْلَ إدخالِهما الإناءَ إِذَا اسْتَيْقَظَ الْمُتَوَضِّئُ مِنْ نَوْمِهِ وَتَسْمِيَةُ اللَّهِ تَعَالَى فِي ابْتِدَاءِ الْوُضُوءِ"

"وَالسِّوَاكُ وَالْمَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنْشَاقُ وَمَسْحُ الْأُذُنَيْنِ وَتَخْلِيلُ اللِّحْيَةِ وَالْأَصَابِعِ وَتَكْرَارُ الْغَسْلِ إِلَى الثَّلَاثِ"

Abdest alacak olan kimsenin şunları yapması sünnettir:

1- Eğer uykudan uyanmışsa ellerini su kabına sokmadan önce (bileklere kadar) üç defa yıkaması,

2- Abdest almaya başlarken besmele çekmesi,

3- Misvak kullanması,

4- Mazmaza yapması (suyu ağzının her tarafına ulaştırması) ve istinşâk yapması (suyu burnun yumuşak bölümüne ulaşana kadar çekmesi),

5- Kulaklarını mesh etmesi,

6- Sakalını ve parmak aralarını hilallemesi,

7- Abdest uzuvlarını yıkamayı üçer defa tekrarlaması.

"وَيُسْتَحَبُّ لِلْمُتَوَضِّئِ أَنْ يَنْوِيَ الطَّهَارَةَ ، وَيَسْتَوْعِبَ رَأْسَهُ بِالْمَسْحِ وَيُرَتِّبَ الْوُضُوءَ ، فَيَبْدَأَ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ تَعَالَى بِذِكْرِهِ وَبِالْمَيَامِنِ"

Abdest alacak kişinin yapması müstehap olan şeyler:

1- Taharete (abdest almaya) niyet etmek,

2- Başın tamamını mesh etmek,

3- Uzuvları yıkamada ayetteki sıralamaya riayet etmek,

4- Uzuvları yıkamaya sağdan başlamak.

" وَالْمَعَانِي النَّاقِضَةُ لِلْوُضُوءِ " Abdesti Bozan Şeyler:

" وَالْمَعَانِي النَّاقِضَةُ لِلْوُضُوءِ : كُلُّ مَا خَرَجَ مِنْ السَّبِيلَيْنِ وَالدَّمُ وَالْقَيْحُ والصَدِيدُ إذَا خَرَجَ مِنْ الْبَدَنِ فَتَجَاوَزَ إلى مَوضِعٍ يَلْحَقُهُ حُكْمُ التَّطْهِيرِ . وَالْقَيْءُ إِذَا كَانَ مَلءَ الْفَمَ وَالنَّوْمُ مُضْطَجِعاً ، أَوْ مُتَّكِئاً أَوْ مُسْتَنِدًا إلَى شَيْءٍ لَوْ أُزِيلَ عَنْهُ لَسَقَطَ . وَالْغَلَبَةُ عَلَى الْعَقْلِ بِالْإِغْمَاءِ ، وَالْجُنُونُ وَالْقَهْقَهَةُ فِي كُلِّ صَلَاةٍ ذَاتِ رُكُوعٍ وَسُجُودٍ"

1- Ön ve arka avret mahallinden çıkan her şey,

2- Vücuttan çıkan kan ve irinin, çıktığı yeri aşıp dağılması abdesti bozar ve taşan miktarın temizlenmesi gerekir.

3- Ağız dolusu kusmak (ağız dolusu olmayan kusma abdesti bozmaz),

4- Uzanarak veya bir şeye yaslanarak uyumak abdesti bozar. Bir yere dayanarak uyuyan kişi, şayet dayandığı şey çekildiğinde düşecek kadar derin uyumuşsa abdesti bozulur.

5- Bayılmak ve delirmekten dolayı aklı kaybetmek,

6- Rükû’ ve secdesi olan her namazda kahkaha ile gülmek.

"فَرْضُ الْغُسْلِ" Guslün Farzları:

" وفَرْضُ الْغُسْلِ:الْمَضْمَضَةُ وَالِاسْتِنْشَاقُ، وَغَسْلُ سَائِرِ الْبَدَنِ"

1- Mazmaza yapmak (suyu ağzın her tarafına ulaştırmak),

2- İstinşâk yapmak (suyu burnun yumuşak bölümüne ulaşana kadar çekmek),

3- Bütün bedeni yıkamak.

"سُنَّةُ الْغُسْلِ" Guslün Sünnetleri:

"وَسُنَّةُ الْغُسْلِ : أَنْ يَبْدَأَ الْمُغْتَسِلُ فَيَغْسِلَ يَدَيْهِ وَفَرْجَهُ وَيُزِيلَ نَجَاسَةً إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ ثُمَّ يَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ إِلَّا رِجْلَيْهِ ثُمَّ يُفِيضَ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ وَسَائِرِ جَسَدِهِ ثَلَاثاً ثُمَّ يَتَنَحَّى عَنْ ذَلِكَ الْمَكَانِ فَيَغْسِلَ رِجْلَيْهِ"

Gusledecek olan kimse, gusletmeye öncelikle elleri ve fercini (avret mahallini) yıkamakla başlar ve bedeninde bir necaset varsa onu giderir. Sonra namaz abdesti gibi abdest alır ancak ayaklarının bulunduğu yerde vücudundan akan su birikirse ayaklarını yıkamayı en sona bırakır. Sonra başına ve bütün bedenine üç defa su dökerek hiç kuru yer kalmayacak şekilde yıkar. Eğer gusül aldığı yerde su birikmişse en sonda gusül aldığı yerden biraz uzaklaşıp ayaklarını yıkar.

"وَلَيْسَ عَلَى الْمَرْأَةِ أَنْ تَنْقُضَ ضَفَائِرَهَا فِي الْغُسْلِ إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ أُصُولَ الشَّعْرِ"

Saçları örgülü olan kadının, gusül abdesti alırken eğer su saç diplerine ulaşıyorsa saç örgülerini çözmesi gerekmez.

"مُوجِبَاتُ الْغُسْلِ" Guslü Gerektiren Haller:

"وَالْمَعَانِي الْمُوجِبَةُ لِلْغُسْلِ : إِنْزَالُ الْمَنِيِّ عَلَى وَجْهِ الدَّفْقِ وَالشَّهْوَةِ من الرجل والمرأة وَالْتِقَاءُ الْخِتَانَيْنِ مِنْ غَيْرِ إِنْزَالٍ وَالْحَيْضُ وَالنِّفَاسُ"

1- Erkek ve kadından meninin şehvetli bir şekilde fışkırarak çıkması,

2- İnzal olunmasa bile erkek ve kadının sünnet mahallinin birleşmesi,

3- Hayız veya nifaslı (lohusa) olmak. (Hayız veya nifas olmuş kadının kandan temizlendikten sonra gusül yapması farzdır.)

"الْأَغْسَالُ الْمَسْنُونَةُ" **Sünnet Olan Gusüller:**

"وَسَنَّ رَسُولُ اللَّهِ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – الْغُسْلَ لِلْجُمُعَةِ وَالْعِيدَيْنِ وَالْإِحْرَام وعَرَفَةَ"

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* cuma günü, iki bayram günü, ihrama girmek için ve Arefe günü gusletmeyi sünnet kılmıştır.

"وَلَيْسَ فِي الْمَذْيِ وَالْوَدْيِ غُسْلٌ وَفِيهِمَا الْوُضُوءُ"

Mezi**(3)** ve vedinin**(4)** çıkmasından dolayı gusletmek gerekmez ancak abdest almak gerekir.

SULAR BAHSİ

"وَالطَّهَارَةُ مِنْ الْأَحْدَاثِ جَائِزَةٌ بِمَاءِ السَّمَاءِ والأَوْدِيَةِ والعُيونِ والآبارِ ومَاءِ البِحَارِ"

1- Yağmur suyu, göl, pınar, çay, kuyu ve deniz suyuyla büyük ve küçük hadesi gidermek caizdir (yani bu sularla abdest alınır ve gusledilir).

---

(3) **Mezi**; ince ve yapışkan bir sudur, şehvet esnasında çıkar. Örneğin; kişinin hanımıyla oynaşması, cimayı düşünmesi veya cima yapmayı istemesi durumunda çıkar. Fakat çıkması fışkırma şeklinde olmaz. Çıkmasından sonra kişinin şehveti dinmez. Çıktığında her zaman hissedilmeyebilir. Hem erkeklerden hem de kadınlardan çıkabilir fakat kadınlardan daha çok çıkar. Âlimlerin ittifakı ile necistir. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mezi çıktıktan sonra ferci (ön avret mahallini) yıkamayı emretmiştir.

(4) **Vedi**; idrardan sonra çıkan kalın beyaz bir sudur. İcmayla necistir.

"وَلَا تَجوزُ الطَّهَارَةُ بِمَا اُعْتُصِرَ مِنْ الشَّجَرِ وَالثَّمَرِ . وَلَا بِمَاءٍ غَلَبَ عَلَيْهِ غَيْرُهُ فَأَخْرَجَهُ عَنْ طَبْعِ الْمَاءِ كَالْأَشْرِبَةِ والخَلِّ وَمَاءِ الْبَاقِلَاءِ والمَرَقِ وَمَاءِ الزَّرْدَجِ"

2- Ağacın veya ürününün üzerinden sıvazlamak suretiyle alınan suyla ya da başka bir sıvıyla karışmış ve su tabiatını kaybetmiş suyla -*örneğin; meyve suyu, sirke, sebze suyu, çorba, et suyu veya zerdeçal suyuyla karışarak su tabiatını kaybetmiş suyla*- büyük hadesi ve küçük hadesi gidermek caiz değildir (bu sularla ne abdest alınır ne de gusledilir).

Su İle İlgili Hükümler:

"وَتَجُوزُ الطَّهَارَةُ بِمَاءٍ خَالَطَهُ شَيْءٌ طَاهِرٌ فَغَيَّرَ أَحَدَ أَوْصَافِهِ كَمَاءِ الْمَدِّ وَالْمَاءِ الَّذِي يَخْتَلِطُ بِهِ الْأُشْنَانُ وَالصَّابُونُ وَالزَّعْفَرَانُ"

1- Temizleyici olan suya temiz olan bir madde karışır ve suyun vasıflarından (rengi, tadı ve kokusundan) sadece birini değiştirirse bu suyla hadesi gidermek (abdest ve gusül almak) caizdir. Örneğin sel suyuyla; içine yaprak, sabun veya zaferan düşmüş suyla abdest ve gusül alınır.

"وَكُلُّ مَاءٍ وَقَعَتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ لَمْ يَجُزِ الْوُضُوءُ بِهِ قَلِيلاً كَانَ الْمَاءُ أَوْ كَثِيراً "

2- Durgun suyun içine necaset düşerse, bu su ister az ister çok olsun, onunla abdest alınmaz.

لِأَنَّ النَّبِيَّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – أَمَرَ بِحِفْظِ الْمَاءِ مِن النَّجَاسَةِ ، فَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ : " لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدَّائِمِ ، ولا يَغْتَسِلَنَّ فِيهِ مِنْ الْجَنَابَةِ "

Çünkü Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* suyu necasetten korumayı emrederek şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz akıp gitmek suretiyle temizlenmeyen durgun suya bevledip sonra o suyla gusletmesin." ***(Buhari c: 1 Kitâbu'l-Vudû', Bab: 68/236; Müslim, Ebu Davud, Tirmizi)***

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : " إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَلَا يَغْمِسَنَّ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ثَلَاثًا فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ "

Başka bir hadiste Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz uykudan uyandığında ellerini üç kere yıkamadan kabın içine sokmasın. Çünkü ellerinin nerede gecelemiş olduğunu bilemez." ***(Müslim, 278)***

"وَأَمَّا الْمَاءُ الْجَارِي إِذَا وَقَعَتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ جَازَ الْوُضُوءُ بِهِ إِذَا لَمْ يُرَ لَهَا أَثَرٌ؛ لِأَنَّهَا لَا تَسْتَقِرُّ مَعَ جَرَيَانِ الْمَاءِ"

3- Akan suya gelince; ona necaset düşer fakat suda necasetin eseri görülmezse bu suyla abdest almak caizdir. Çünkü su aktığı için necaset düştüğü yerde kalmaz, akıp gider.

" وَالْغَدِيرُ الْعَظِيمُ الَّذِي لَا يَتَحَرَّكُ أَحَدُ طَرَفَيْهِ بِتَحْرِيكِ الطَّرَفِ الآخَرِ إذا وَقَعَتْ نَجَاسَةٌ في أحَدِ جانِبَيْه : جَازَ الْوُضُوءُ مِنْ الْجَانِبِ الآخَرِ ، لِأَنَّ الظَّاهِرَ أَنَّ النَّجَاسَةَ لَا تَصِلُ إلَيْهِ"

4- Bir tarafının hareket etmesiyle diğer tarafı hareket etmeyen büyük su birikintilerinin bir tarafına necaset düşerse, suyun necaset düşmeyen diğer tarafından abdest almak caizdir. Çünkü bilinen şudur ki su çok büyük olduğu zaman bir tarafına düşen necaset, abdest alınan diğer tarafına ulaşmaz.

"وَمَوْتُ مَا لَيْسَ لَهُ نَفْسٌ سَائِلَةٌ إذَا مَاتَ فِي الْمَاءِ : لَا يُنَجِّسُهُ ، كَالْبَقِّ وَالذُّبَابِ وَالزَّنَابِيرِ وَالْعَقَارِبِ"

5- Akan kanı olmayan tahtakurusu, karasinek, eşek arısı, akrep gibi bir canlı, suyun içinde ölürse suyu necis yapmaz.

"وَمَوْتُ مَا يَعِيشُ فِي الْمَاءِ فِيه : لا يُفْسِدُهُ ،كَالسَّمَكِ وَالضِّفْدَعِ وَالسَّرَطَانِ"

6- Aynı şekilde suda yaşayan balık, kurbağa, yengeç gibi bir hayvan suda ölürse suyu necis yapmaz.

"وَالْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ لَا يَجُوزُ اسْتِعْمَالُهُ فِي طَهَارَةِ الْأَحْدَاثِ"

7- Kullanılmış olan suyu, hadesleri gidermek (abdest ve gusül) için kullanmak caiz değildir.

"وَالْمُسْتَعْمَلُ : كُلُّ مَاءٍ أُزِيلَ بِهِ حَدَثٌ ، أَو اسْتُعْمِلَ فِي الْبَدَنِ عَلَى وَجْهِ الْقُرْبَةِ"

8- Kullanılmış sudan kasıt; vücut (necasetten) temiz olduğu halde hades gidermede kullanılan ya da Allah'a yaklaşma niyetiyle, temiz olan vücudun onunla yıkandığı sudur.

"وَكُلُّ إِهَابٍ دُبِغَ : فَقَدْ طَهُرَ وَجَازَتِ الصَّلَاةُ عَلَيْهِ ، وَالْوُضُوءُ مِنْهُ إِلَّا جِلْدَ الْخِنْزِيرِ وَالْآدَمِيِّ"

9- Domuz ve insan derisi dışında tabaklanan her deri temizdir ve hem üzerinde namaz kılmak hem de bu deriden imal edilmiş su kırbasından abdest almak caizdir.

"وَشَعْرُ الْمَيْتَةِ وَعَظْمُهَا وحَافِرُها وعَصَبُها وقَرْنُها طَاهِرٌ"

10- Ölünün kılı, kemiği, toynağı, siniri ve boynuzu temizdir.

KUYULAR BAHSİ

"وَإِذَا وَقَعَ فِي الْبِئْرِ نَجَاسَةٌ : نُزِحَتْ ، وَكَانَ نَزْحُ مَا فِيهَا مِنْ الْمَاءِ طَهَارَةً لَهَا"

Su kuyusuna sıvı olan (sidik, kan gibi) bir necaset düşerse kuyunun bütün suyu boşaltılır. Suyun boşaltılmasıyla kuyu artık temiz olur.

"فَإِنْ مَاتَتْ فِيهَا فَأْرَةٌ أَوْ عُصْفُورٌ أَوْ صَعْوَةٌ أَوْ سُودَانِيَّةٌ أَوْ سَامٌّ أَبْرَصَ : نُزِحَ مِنْهَا مَا بَيْنَ عِشْرِينَ دَلْواً إِلَى ثَلَاثِينَ دَلواً ، بِحَسَبِ كُبْرِ الْحَيَوَانِ وَصِغَرِهِ"

Şayet kuyuya fare, serçe, yont kuşu veya keler gibi bir hayvan düşüp ölür (fakat şişip dağılmaz) ise düşen hayvanın

büyüklük ve küçüklüğüne göre kuyudan 20-30 kova su boşaltılır.

"وَإِنْ مَاتَتْ فِيهَا حَمَامَةٌ أَوْ دَجَاجَةٌ أَوْ سِنَّوْرٌ : نُزِحَ مِنْهَا مَا بَيْنَ أَرْبَعِينَ دَلْواً إِلَى سِتِّينَ دَلْواً"

Su kuyusuna güvercin, tavuk, kedi gibi bir hayvan düşüp ölür (fakat şişip dağılmaz) ise kuyudan (hayvanın büyüklük ve küçüklüğüne göre) 40-60 kova su boşaltılır.

"فَإِنْ مَاتَ فِيهَا كَلْبٌ أَوْ شَاةٌ أَوْ دَابَّةٌ أَوْ آدَمِيٌّ : نُزِحَ جَمِيعُ مَائِهَا"

Eğer su kuyusuna köpek, koyun ya da insan gibi bir canlı düşüp ölürse bu durumda kuyunun bütün suyu boşaltılır.

"وَإِنْ انْتَفَخَ الْحَيَوَانُ فِيهَا أَوْ تَفَسَّخَ : نُزِحَ جَمِيعُ مَائِهَا صَغِيراً كَانَ الْحَيَوَانُ أَوْ كَبِيراً "

Kuyuya düşen hayvan suda ölüp şişer veya dağılırsa, düşen hayvan ister büyük ister küçük olsun, kuyunun bütün suyu boşaltılır.

"وَعَدَدُ الدِّلَاءِ يُعْتَبَرُ بِالدَّلْوِ الْوَسَطِ الْمُسْتَعْمَلِ لِلْآبَارِ في البُلْدَانِ"

Su boşaltmak için kullanılacak kovanın itibar edilen büyüklüğü, beldelerde kuyulardan su çekmek için kullanılan orta boylu kova kadardır.

"فَإِنْ نُزِحَ مِنْهَا بِدَلْوٍ عَظِيمٍ : قَدْرُ مَا يَسَعُ عِشرينَ دَلْواً مِنْ الدَّلْوِ الْوَسَطِ احْتُسِبَ بِهِ "

Büyük bir kovayla su boşaltılırsa, 20 orta boy kovanın alacağı kadar su alması şartıyla, bu işlem geçerlidir ve 20 kova boşaltılmış sayılır.

"وَإِنْ كَانَتْ الْبِئْرُ مَعِيناً لَا تُنْزَحُ وَقَدْ وَجَبَ نَزْحُ مَا فِيهَا : أَخْرَجُوا مِقْدَارَ مَا كَانَ فِيهَا مِنْ الْمَاءِ"

Eğer kuyuya düşen necaset, kuyunun bütün suyunun boşaltılmasını gerektiriyor ve kuyudan su çekildikçe dibinden kaynayarak doluyorsa, bu durumda necaset düştüğü zaman mevcut olan su miktarınca kuyudan su boşaltılır.

"وَقَدْ رُوِيَ عَنْ مُحَمَّدٍ بِنْ الْحَسَنِ رَحِمَهُ اللهُ تَعَالى أَنَّهُ قَالَ: يُنْزَحُ مِنْهَا مِائَتَا دَلْوٍ إِلَى ثَلَاثِمِائَة دَلْوٍ"

Muhammed ibni el-Hasen *rahimehullah*'dan rivayet edildiğine göre o, şöyle demiştir:

"Su çekildikçe dibinden kaynayarak dolan kuyudan 200-300 kova kadar su boşaltmak yeterlidir."

"وإذا وُجِدَ في البِئْرِ فَأْرَةٌ أو غَيرُها ، ولا يَدْرونَ مَتى وَقَعَتْ ، ولم تَنْتَفِخ ، وَلَمْ تَتَفَسَّخ : أعَادوا صَلاةَ يَومٍ وَلَيْلَةٍ إذا كانوا تَوَضَّؤوا مِنْهَا ، وَغَسَلُوا كُلَّ شَيْءٍ أَصَابَهُ مَاؤُهَا . وإنْ كَانَتْ قَدْ انْتَفَخَتْ ، أو تَفَسَّخَتْ : أعَادُوا صَلاةَ ثَلاثَةِ أيَّامٍ وَلَيالِيها في قَولِ أبي حَنِيفَةَ رحمه الله . وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ رَحِمَهُمَا اللهُ : لَيْسَ عَلَيْهِمْ إِعَادَةُ شَيْءٍ حَتَّى يَتَحَقَّقُوا مَتَى وَقَعَتْ"

Su kuyusunda ölü fare veya ölü olan başka bir hayvan bulunmuş fakat ne zaman kuyuya düştüğü bilinmiyorsa ve kuyudan abdest alınmış veya gusledilmişse; eğer düşen hayvan şişmemiş ve dağılmamışsa bir gün bir gecelik namaz iade edilir ve kuyu suyunun isabet ettiği bütün eşyalar tekrar yıkanır. Fakat düşen hayvan şişmiş veya dağılmışsa, Ebu Hanife *rahimehullah*'a göre üç gün ve üç gecelik namaz iade edilir. Ebu Yusuf ve İmam Muhammed *rahimehumellah*'a göre bu hayvanın kuyuya ne zaman düştüğünden emin oluncaya kadar hiçbir şeyin iade edilmesi gerekmez.

ARTIKLAR BAHSİ

"وَسُؤْرُ الْآدَمِيِّ ، وَمَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ : طَاهِرٌ"

1- İnsanın ve eti yenen hayvanların artığı temizdir.

"وسُؤْرُ الْكَلْبِ وَالْخِنْزِيرِ وَسِبَاعِ الْبَهَائِمِ : نَجِسٌ"

2- Köpek, domuz ve yırtıcı hayvanların artığı necistir.

"وَسُؤْرُ الْهِرَّةِ وَالدَّجَاجَةِ الْمُخَلَّاةِ ، وَسِبَاعِ الطَّيْرِ ، وَمَا يَسْكُنُ فِي الْبُيُوتِ مِثْلُ الحَيَّةِ وَالفَأْرَةِ : مَكْرُوهٌ"

3- Evcil kedi, serbest gezen tavuk, yırtıcı kuşlar ve evlere yerleşen yılan, fare gibi hayvanların artığı mekruhtur.

"وَسُؤْرُ الْبَغْلِ وَالْحِمَارِ : مَشْكُوكٌ فِيهِمَا ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ غَيْرَهُمَا : تَوَضَّأَ بِهِمَا ، وَتَيَمَّمَ ، وَبِأَيِّهِمَا بَدأَ جَازَ"

4- Katır ve ehli eşeğin artığı şüphelidir. Eğer bu ikisinin artığından başka su bulunmazsa arta kalan o suyla abdest

alınır ve (temizliğinde şüphe olduğu için ihtiyaten) teyemmüm yapılır. Önce teyemmüm yapıp sonra abdest almak veya önce abdest alıp sonrasında teyemmüm yapmak caizdir.

﴿بَابُ التَّيَمُّمِ﴾

TEYEMMÜM BAHSİ

"وَمَنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ وَهُوَ مُسَافِرٌ أَوْ خَارِجَ الْمِصْرِ وبَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمِصْرِ نَحْوُ الْمِيلِ أَوْ أَكْثَر ، أَوْ كَانَ يَجِدُ الْمَاءَ ، إلَّا أَنَّهُ مَرِيضٌ ، فَخَافَ إن اسْتَعْمَلَ الماءَ : اشْتَدَّ مَرَضُهُ أَوْ خَافَ الْجُنُبُ إنْ اغْتَسَلَ بِالْمَاءِ : أَنْ يَقْتُلَهُ الْبَرْدُ أَوْ يُمْرِضَهُ : فَإِنَّهُ يَتَيَمَّمُ بالصَّعِيدِ الطَّاهِر"

Kişinin şu durumlarda temiz olması şartıyla toprakla teyemmüm yapması caiz olur:

"وَمَنْ لَمْ يَجِدْ الْمَاءَ وَهُوَ مُسَافِرٌ"

1- Yolculuk halinde iken su bulamaması[5],

"أَوْ خَارِجَ الْمِصْرِ وبَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمِصْرِ نَحْوُ الْمِيلِ أَوْ أَكْثَرُ"

---

[5] **Su bulamamaktan kasıt**, suyu kullanma kudretine sahip olamamaktır; yani su olduğu halde hastalık sebebiyle kullanamamak veya kuyu olduğu halde kuyudan su çekecek kova bulamamak veya su kaynağı yakın olduğu halde oraya ulaşmayı engelleyen düşman, yırtıcı hayvan vb. şeylerin varlığı ya da hadesi giderecek miktarda suya sahip olmamak yahut sadece içmeye yetecek kadar su sahibi olmaktır.

2- Yanında su olmadığı halde şehir dışında olması ve suya ulaşabileceği şehir ile arasında bir mil[6] veya daha fazla mesafe olması,

"أَوْ كَانَ يَجِدُ الْمَاءَ إِلَّا أَنَّهُ مَرِيضٌ فَخَافَ إِنِ اسْتَعْمَلَ المَاءَ اشْتَدَّ مَرَضُهُ"

3- Suyu olmasına rağmen, hasta olduğu için suyu kullandığında hastalığının artacağından korkması,

"أَوْ خَافَ الْجُنُبُ إنْ اغْتَسَلَ بِالْمَاءِ أَنْ يَقْتُلَهُ الْبَرْدُ أَوْ يُمْرِضَهُ فَإِنَّهُ يَتَيَمَّمُ بِالصَّعيدِ الطَّاهِر"

4- Cünüp ise ve suyla guslettiğinde şiddetli soğuk sebebi ile ölmekten ya da hastalanmaktan korkuyorsa, işte bu durumlarda temiz toprakla teyemmüm yapar.

"وَالتَّيَمُّمُ ضَرْبَتَانِ ، يَمْسَحُ بِإِحْدَاهُمَا وَجْهَهُ ، وَبِالْأُخْرَى ذِرَاعَيْهِ إلَى الْمِرْفَقَيْنِ"

Teyemmümün Yapılışı:

Teyemmüm (temiz toprağa) iki vuruşla yapılır; birinci vuruş ile yüzün tamamı mesh edilir, diğer vuruşla da dirseklerle beraber iki el mesh edilir.

"وَالتَّيَمُّمُ مِنْ الْجَنَابَةِ وَالْحَدَثِ سَوَاءٌ"

---

[6] Eski âlimlerin milden kastettikleri; gözün gördüğü son noktaya kadar olan mesafedir. Buna göre su, gözün gördüğü son nokta kadar veya daha uzak bir mesafede ise teyemmüm yapılabilir.

Cenabeti (büyük hadesi) ve abdestsizliği (küçük hadesi) gidermek için de aynı şekilde teyemmüm yapılır.

"وَيَجُوزُ التَّيَمُّمُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ بِكُلِّ مَا كَانَ مِنْ جِنْسِ الْأَرْضِ ، كَالتُّرَابِ ، وَالرَّمْلِ ، والحَجَرِ ، والجَصِّ ، والنَوْرَة ِ، وَالكُحْلِ ، وَالزَّرْنِيخِ"

Teyemmüm Ne İle Yapılır?

Ebu Hanife ve **İmam Muhammed**'e göre (Allah ikisine de rahmet etsin); toprak, kum, taş, alçı, kireç, sürme ve zırnık taşı gibi yer cinsinden olan her şeyle teyemmüm yapmak caizdir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : لَا يَجُوزُ إِلَّا بِالتُّرَابِ وَالرَّمْلِ خَاصَّةً"

Ebu Yusuf ise (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi: "Toprak ve kum dışındaki şeylerle teyemmüm yapmak caiz değildir."

"وَالنِّيَّةُ فَرْضٌ فِي التَّيَمُّمِ مُسْتَحَبَّةٌ فِي الْوُضُوءِ"

Teyemmümde niyetin hükmü:

Teyemmümde niyet farzdır, abdestte ise müstehaptır.

"وَيَنْقُضُ التَّيَمُّمَ كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُضُ الْوُضُوءَ ، ويَنْقُضُهُ أَيْضاً رُؤْيَةُ الْمَاءِ إِذَا قَدَرَ عَلَى اسْتِعْمَالِهِ"

Teyemmümü Bozan Şeyler:

Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar. Yine, kullanılmasına imkân varsa suyu bulmak da teyemmümü bozar.

"وَلَا يَجُوزُ التَّيَمُّمُ إِلَّا بِالصَّعِيدِ الطَّاهِرِ"

Teyemmüm, sadece temiz olan toprak ile caiz olur.

"وَيُسْتَحَبُّ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ فِي أَوَّلِ الوَقْتِ ، وَهُوَ يَرْجُو أَنْ يَجِدَهُ فِي آخِرِ الْوَقْتِ : أَنْ يُؤَخِّرَ الصَّلَاةَ إِلَى آخِرِ الْوَقْتِ ، فإِنْ وَجَدَ المَاءَ : تَوَضَّأَ بِهِ ، وَصَلَّى ، وَإِلاَّ تَيَمَمَ وَصَلَّى. "

Suyu vaktin başlangıcında bulamayan kimsenin, namazın son vaktine kadar su bulacağına dair umudu varsa namazını vaktin sonuna kadar geciktirmesi müstehaptır. Şayet bu vakit içerisinde su bulursa onunla abdest alır ve namaz kılar, su bulamazsa teyemmüm yapıp namaz kılar.

"وَيُصَلِّي بِتَيَمُّمِهِ مَا شَاءَ مِنْ الْفَرَائِضِ وَالنَّوَافِلِ"

Teyemmüm yapan kimse, (teyemmümü bozulmadığı müddetçe) bu teyemmümle istediği kadar farz ve nafile namaz kılabilir.

"وَيَجُوزُ التَّيَمُّمُ لِلصَّحِيحِ فِي الْمِصْرِ إِذَا حَضَرَتْ جِنَازَةٌ وَالْوَلِيُّ غَيْرُهُ ، فَخَافَ إِنْ اشْتَغَلَ بِالطَّهَارَةِ أَنْ تَفُوتَهُ الصَّلَاةُ : فَإِنَّهُ يَتَيَمَّمُ وَيُصَلِّي. "

Şehirde yaşayan ve sıhhati yerinde olan bir kimse, cenaze hazır olduğunda abdest aldığı takdirde cenaze namazını kaçıracağından korkarsa ve kendisi ölünün velisi de değilse bu durumda teyemmüm yaparak cenaze namazını kılması caizdir.

"وَكَذَلِكَ مَنْ حَضَرَ صَلَاةَ الْعِيدِ فَخَشِيَ إنْ اشْتَغَلَ بِالطَّهَارَةِ أَنْ تَفُوتَهُ صَلَاةُ الْعِيدِ فإنَّهُ يَتَيَمَّمَ وَيُصَلِّي."

Aynı şekilde bayram namazı için hazır bulunan kişi, abdest aldığı takdirde bayram namazını kaçıracağından korkarsa teyemmüm yaparak bayram namazını kılabilir.

"وَإِنْ خَافَ مَنْ شَهِدَ الْجُمُعَةَ إنِ اشْتَغَلَ بِالطَّهَارَةِ أنْ تَفُوتَهُ صَلاةُ الجُمُعَةِ : لَمْ يَتَيَمَّمْ ، وَلَكِنَّهُ يَتَوَضَّأُ ، فَإِنْ أَدْرَكَ الْجُمُعَةَ : صَلَّاهَا وَإِلَّا صَلَّى الظُّهْرَ أَرْبَعاً"

Fakat cuma namazı için hazır bulunan kimse, abdest aldığı takdirde cuma namazını kaçıracağından korksa bile teyemmüm yapamaz, abdest alması gerekir. Eğer cuma namazına yetişirse cuma namazını kılar, yetişemezse asıl olan dört rekât öğle namazını kılar.

"وَكَذَلِكَ إذَا ضَاقَ الْوَقْتُ فَخَافَ إنْ تَوَضَّأَ فَاتَهُ الْوَقْتُ : لَمْ يَتَيَمَّمْ وَلَكِنَّهُ يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّيهَا فَائِتَةً "

Aynı şekilde kişi, namaz vakti daraldığı için abdest aldığında vaktin çıkacağından korksa da teyemmüm yapamaz, abdest alması gerekir. Eğer abdest aldıktan sonra vakit çıkmış olursa namazı kaza olarak kılar.

"وَالْمُسَافِرُ إذَا نَسِيَ الْمَاءَ فِي رَحْلِهِ ، فَتَيَمَّمَ وَصَلَّى ، ثُمَّ ذَكَرَ الْمَاءَ فِي الوَقْتِ ، لَمْ يُعِدْ صَلَاتَهُ عِنْدَهُمَا. ((عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ رَحِمَهُمَا اللهُ)) وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ يُعِيدُهَا"

Yolcu olan kimse, bineğinde suyun olduğunu unutup teyemmüm yaparak namaz kılar ve namaz kıldıktan sonra namaz vakti içerisinde bineğinde su olduğunu hatırlarsa; **İmam Ebu Hanife** ve **İmam Muhammed**'e göre namazını iade etmez, **İmam Ebu Yusuf**'a göre ise namazını iade eder.

"وَلَيْسَ عَلَى الْمُتَيَمِّمِ إذَا لَمْ يَغْلِبْ عَلَى ظَنِّهِ أَنَّ بِقُرْبِهِ مَاءً أَنْ يَطْلُبَ الْمَاءَ . فَإِنْ غَلَبَ عَلَى ظَنِّهِ أَنَّ بِقُرْبِهِ مَاءً لَمْ يَجُزْ تَيَمُّمُهُ حَتَّى يَطْلُبَهُ "

Teyemmüm yapacak olan kimse, zannı galiple yakınında su olmadığını düşünüyorsa suyu araştırması gerekmez. Ancak zannı galip ile yakınında su olduğunu düşünüyorsa suyu araştırmaksızın teyemmüm yapması caiz olmaz.

"وَإِنْ كَانَ مَعَ رَفِيقِهِ مَاءٌ : طَلَبَهُ مِنْهُ قَبْلَ أَنْ يَتَيَمَّمَ . فَإِنْ مَنَعَهُ مِنْهُ : تَيَمَّمَ ، وصَلَّى."

Kişinin birlikte yolculuk yaptığı arkadaşında su varsa teyemmüm yapmadan önce ondan suyu istemesi gerekir. Eğer arkadaşı su vermezse teyemmüm yaparak namaz kılar.

﴿بَابُ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ﴾

MESTLER ÜZERİNE MESH ETME BAHSİ

"الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ جَائِزٌ بِالسُّنَّةِ مِنْ كُلِّ حَدَثٍ مُوجِبٍ لِلْوُضُوءِ إذَا لَبِسَ الْخُفَّيْنِ عَلَى طَهَارَةٍ كامِلَةٍ ثُمَّ أَحْدَثَ"

Meshin Hükmü:

Kişinin, tam bir taharet üzereyken (abdestliyken) mestleri giyip sonra kendisinden abdesti bozan bir hades sadır olduğunda ayakları yıkamak yerine mestler üzerine mesh etmesinin caiz olduğu sünnette sabittir.

"فَإِنْ كَانَ مُقِيماً مَسَحَ يَوْمَاً وَلَيْلَةً ، وَإِنْ كَانَ مُسَافِرَاً مَسَحَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهَا وابْتِدَاؤُهَا عَقِيبَ الْحَدَثِ"

Meshin Müddeti:

Eğer kişi mukim ise bir gün bir gece, yolcu ise üç gün üç gece mestler üzerine mesh edebilir. Mesh müddeti (ister ikamette ister yolculukta olsun) ilk hades sadır olduktan (abdest bozulduktan) sonra başlar.

"وَالْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ عَلَى ظَاهِرِهِمَا خُطُوطَاً بِالْأَصَابِعِ يَبْتَدِئُ مِنْ رُءُوسِ أَصَابِعِ الرِّجْلِ إِلَى السَّاقِ . وَفَرْضُ ذَلِكَ مِقْدَارُ ثَلَاثِ أَصَابِعَ مِنْ أَصَابِعِ الْيَدِ"

Meshin Yapılışı:

Mestler üzerine mesh; elin parmaklarıyla mestin üst kısmından, ayak parmaklarının ucundan başlayarak bacağa doğru hatlar çekmek suretiyle yapılır. Farz olan mesh miktarı, elin parmaklarından üç parmak kadardır.

"وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى خُفٍّ فِيهِ خَرْقٌ كَبِيرٌ يَبِيْنُ مِنْهُ مِقْدَارُ ثَلَاثِ أَصَابِعَ مِنْ أَصَابِعِ الرِّجْلِ . وَإِنْ كَانَ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ : جَازَ"

Mestler Üzerindeki Yırtıkların Hükmü:

Ayak parmaklarından üç parmak miktarı görünecek kadar büyük bir deliği olan mest üzerine mesh etmek caiz değildir. Şayet delik bu miktardan küçük olursa üzerine mesh etmek caiz olur.

"وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى الخُفَّينِ لِمَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ"

Mestler Üzerine Mesh Etmenin Caiz Olmadığı Durumlar:

Gusletmesi vacip olan kimsenin mestler üzerine mesh etmesi caiz değildir.

"وَيَنْقُضُ الْمَسْحَ عَلَى الخُفَّينِ كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُضُ الْوُضُوءَ . وَيَنْقُضُهُ أَيْضاً نَزْعُ الْخُفِّ ، ومُضِيُّ الْمُدَّةِ"

Meshi Bozan Şeyler:

1- Abdesti bozan her şey meshi de bozar.

2- Mesti ayaktan çıkarmak meshi bozar.

3- Mesh müddetinin bitmesi de meshi bozar.

"فَإِذَا تَمَّتْ الْمُدَّةُ : نَزَعَ خُفَّيْهِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ، وَصَلَّى ، وَلَيْسَ عَلَيْهِ إعَادَةُ بَقِيَّةِ الْوُضُوءِ"

Şayet mesh müddeti bitmiş (ve abdesti bozacak herhangi bir şey sadır olmamış) ise kişi sadece mestleri çıkarıp ayaklarını yıkar ve namaz kılar. Diğer abdest uzuvlarını tekrar yıkamasına gerek yoktur.

"وَمَنْ ابْتَدَأَ الْمَسْحَ وَهُوَ مُقِيمٌ ، فَسَافَرَ قَبْلَ تَمَامِ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ : مَسَحَ تَمَامَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا . وَمَنِ ابْتَدَأَ الْمَسْحَ وَهُوَ مُسَافِرٌ ، ثُمَّ

أَقَامَ : فَإِنْ كَانَ مَسَحَ يَوْمَاً وَلَيْلَةً ، أو أَكْثَرَ : لَزِمَهُ نَزْعُ خُفَّيْه ، وغَسْلُ رِجْلَيْه . وإن كَانَ مَسَحَ أَقَلَّ مِنْ يَومٍ وَلَيْلَةٍ : تَمَّمَ مَسْحَ يَومٍ ولَيْلَة."

Yolculuk ve İkamet Halinde
Mesh Etmekle İlgili Hükümler:

Bir kimse mukim iken meshe başlar, sonra bir gün bir gece bitmeden yolculuğa çıkarsa mesh müddetini üç gün üç geceye tamamlar. Yolculukta iken meshe başlar sonra da mukim olursa, eğer yolculukta iken meshli olarak geçirdiği süre bir gün bir gece veya daha fazla ise mestlerini çıkarıp ayaklarını yıkar fakat meshli olarak geçirdiği süre bir gün bir geceden daha az ise mesh müddetini bir gün bir geceye tamamlar.

"وَمَنْ لَبِسَ الْجُرْمُوقَ فَوْقَ الْخُفِّ : مَسَحَ عَلَيْهِ"

Üzerine Mesh Etmenin
Caiz Olduğu ve Caiz Olmadığı Şeyler:

Şayet kişi mest üzerine lastik ayakkabı giymişse bu durumda giydiği lastik ayakkabı üzerine mesh eder.

"وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحَ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ إِلَّا أَنْ يَكُونَا مُجَلَّدَيْنِ أَوْ مُنَعَّلَيْنِ"

İmam Ebu Hanife'ye göre, altı ve üstü deri olanlar ya da ayakkabı tabanı gibi tabanı olanlar hariç, çorapların üzerine mesh etmek caiz değildir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ يَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ إذَا كَانَا ثَخِينَيْنِ لَا يَشِفَّانِ المَاءَ"

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed'e** göre ise suyu geçirmeyen, sık dokunmuş kalın çoraplar üzerine mesh etmek caizdir.

"وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى الْعِمَامَةِ وَالْقَلَنْسُوَةِ وَالْبُرْقُعِ وَالْقُفَّازَيْنِ"

Sarık, takke, peçe ve eldivenler üzerine mesh etmek caiz değildir.

"وَيَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى الْجَبَائِرِ وَإِنْ شَدَّهَا عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ . وَإِنْ سَقَطَتْ عَنْ غَيْرِ بُرْءٍ : لَمْ يَبْطُلْ الْمَسْحُ . وَإِنْ سَقَطَتْ عَنْ بُرْءٍ : بَطَلَ الْمَسْحُ"

Abdestsiz sarılmış olsa bile sargı üzerine mesh etmek caizdir. Şayet yara iyileşmeden sargı düşerse üzerine yapılan mesh bozulmaz. Fakat yara iyileştiğinden dolayı sargı düşerse mesh bozulur.

﴿بَابُ الْحَيْضِ﴾

HAYIZ BAHSİ

"أَقَلُّ الْحَيْضِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا. فَمَا نَقَصَ عَنْ ذَلِكَ : فَلَيْسَ بِحَيْضٍ وَهُوَ اسْتِحَاضَةٌ"

Hayzın en az müddeti üç gün üç gecedir. Üç gün üç geceden daha kısa süren kan akıntısı hayız değil, istihaze kanıdır.

"وَأَكْثَرُ الحَيْضِ عَشَرَةُ أَيَّامٍ ولَيَاليها،وما زَادَ عَلَى ذَلِكَ : فَهو اسْتِحاضَة ."

Hayzın en uzun müddeti ise on gün on gecedir. On gün on geceden sonra gelen kan akıntısı hayız değil, istihaze kanıdır.

"وَمَا تَرَاهُ الْمَرْأَةُ مِنْ الْحُمْرَةِ وَالصُّفْرَةِ وَالْكُدْرَةِ فِي مُدَّةِ الْحَيْضِ فَهُوَ حَيْضٌ حَتَّى تَرَى الْبَيَاضَ الخَالِصَ "

Kadının saf beyaz akıntıyı görünceye kadar hayız müddeti içerisinde gördüğü kırmızı, sarı ve kirli renkteki akıntı hayız kanıdır.

"وَالْحَيْضُ يُسْقِطُ عَنْ الْحَائِضِ الصَّلَاةَ ، وَيُحَرِّمُ عَلَيْهَا الصَّوْمَ . وَتَقْضِي الصَّوْمَ ، وَلَا تَقْضِي الصَّلَاةَ "

Hayızlı olan kadın namaz kılmakla mükellef değildir ve hayızlı iken oruç tutması haramdır. Hayızlıyken tutamadığı oruçları kaza eder fakat kılmadığı namazları kaza etmez.

"وَلَا تَدْخُلُ الْمَسْجِدَ ، وَلَا تَطُوفُ بِالْبَيْتِ ، وَلَا يَأْتِيهَا زَوْجُهَا. وَلَا يَجُوزُ لِحَائِضٍ ، وَلَا جُنُبٍ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ"

Hayızlı kadın mescide giremez, Kâbe'yi tavaf edemez, eşi onunla cima yapamaz. Hayızlı kadının ve cünüp olan kimsenin Kur'an okuması caiz değildir.

"وَلَا يَجُوزُ لِمُحْدِثٍ مَسُّ الْمُصْحَفِ إِلَّا أَنْ يَأْخُذَهُ بِغِلَافِهِ أَوْ بِعَلَّاقَتِهِ"

Abdestsiz olan kimsenin Mushaf'a dokunması caiz değildir. Fakat Mushaf'ı, yapışık olmayan kılıfından veya askısından tutarak alması caizdir.

"وَإِذَا انْقَطَعَ دَمُ الْحَيْضِ لِأَقَلَّ مِنْ عَشَرَةِ أَيَّامٍ : لَمْ يَجُزْ وَطْؤُهَا حَتَّى تَغْتَسِلَ ، أَوْ يَمْضِيَ عَلَيْهَا وَقْتُ صَلَاةٍ كَامِلَةٍ . فَإِنْ انْقَطَعَ دَمُهَا لِعَشَرَةِ أَيَّامٍ : جَازَ وَطْؤُهَا قَبْلَ الْغُسْلِ"

Hayız kanı on günden daha kısa bir sürede kesilirse kadın gusül yapmadan veya hayzın kesilmesinin üzerinden tam bir namaz vakti geçmeden eşinin onunla cima yapması caiz olmaz. Eğer kanı on gün dolduktan sonra kesilirse bu durumda gusletmeden önce eşinin onunla cima yapması caizdir.

"وَالطُّهْرُ إِذَا تَخَلَّلَ بَيْنَ الدَّمَيْنِ فِي مُدَّةِ الْحَيْضِ : فَهُوَ كَالدَّمِ الْجَارِي"

Hayız müddeti içerisinde iki kanama arasındaki temizlik (kan akıntısı olmaması), kan akan günler hükmündedir (hayız günlerinden sayılır).

"وَأَقَلُّ الطُّهْرِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْماً ، وَلَا غَايَةَ لِأَكْثَرِهِ"

Temizliğin en kısa müddeti on beş gündür. Temizliğin en uzun müddeti için ise bir sınır yoktur.

"وَدَمُ الِاسْتِحَاضَةِ : هُوَ مَا تَرَاهُ الْمَرْأَةُ أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ، أَوْ أَكْثَرَ مِنْ عَشَرَةِ أَيَّامٍ"

İstihaze Kanı: Kadının üç günden az veya on günden fazla olarak gördüğü kanamadır.

"فَحُكْمُهُ حُكْمُ دَمِ الرُّعَافِ ، لَا يَمْنَعُ الصَّلَاةَ ، وَلَا الصَّوْمَ ، وَلَا الْوَطْءَ"

Hükmü: Burundan devamlı akan kan hükmündedir; namaz kılmaya, oruç tutmaya ve cima yapmaya engel değildir.

"وَإِذَا زَادَ الدَّمُ عَلَى عَشَرَةِ أَيَّامٍ ، وَلِلْمَرْأَةِ عَادَةٌ مَعْرُوفَةٌ : رُدَّتْ إِلَى أَيَّامِ عَادَتِهَا ، وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ : فَهُوَ اسْتِحَاضَةٌ"

Hayız gören kadının alışmış olduğu belli bir müddeti varsa ve kanaması on günden fazla devam ederse hayız müddetini alışmış olduğu müddete göre hesaplar, kalan günlerde gelen kan akıntısı ise istihaze kanı hükmünde olur.

"وإِنِ ابْتَدَأَتْ مَعَ الْبُلُوغِ مُسْتَحَاضَةً فَحَيْضُهَا عَشَرَةُ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، وَالْبَاقِي اسْتِحَاضَةٌ"

Kız çocuğu büluğ çağına girdiğinde kendisinden devamlı (on günden fazla) kan gelmeye başlarsa her ay hayız müddetini on gün olarak hesaplar, kalan günlerde gelen kan akıntısı ise istihaze kanı hükmünde olur.

"وَالْمُسْتَحَاضَةُ ، وَمَنْ بِهِ سَلَسُ الْبَوْلِ ، وَالرُّعَافُ الدَّائِمُ ، والجُرْحُ الذي لا يَرْقأ : يَتَوَضَّؤونَ لِوَقْتِ كِلِّ صَلاةٍ ، فَيُصَلُّونَ بِذَلِكَ الْوُضُوءِ فِي الوَقْتِ مَا شَاءُوا مِنَ الْفَرَائِضِ وَالنَّوَافِلِ . فإذا خَرَجَ الوقْتُ : بَطَلَ وضوءُهم ، وكَانَ عَلَيْهِمْ اسْتِئْنَافُ الْوُضُوءِ لِصَلَاةٍ أُخْرَى"

Özür Sahipleri ve Hükümleri:

İstihazeli kadın, idrarını tutamayan, devamlı burnu kanayan ve yarasından devamlı olarak kan akan kimseler özür sahibidirler. Bunlar her namaz vakti için (yeni) abdest alırlar ve bu abdest ile özürden başka, abdesti bozan haller sadır olmadıkça o vakit içerisinde diledikleri kadar farz ve nafile namaz kılabilirler. Şayet vakit çıkarsa, özürden başka abdesti bozan bir şey sadır olmasa bile, abdestleri bozulmuş sayılır ve gelecek namazın vakti içerisinde yeniden abdest almaları gerekir.

Nifas (Lohusalık)**:**

"وَالنِّفَاسُ هُوَ : الدَّمُ الْخَارِجُ عَقِيبَ الْوِلَادَةِ"

Nifas kanı, doğumdan sonra kadından gelen kandır.

"وَالدَّمُ الَّذِي تَرَاهُ الْحَامِلُ ، ومَا تَرَاهُ الْمَرْأَةُ فِي حَالِ وِلَادَتِهَا قَبْلَ خُرُوجِ أَكْثَرِ الْوَلَدِ اسْتِحَاضَةٌ"

Hamile kadının hamilelik esnasında gördüğü kan ve doğum yaparken çocuğun çoğu dışarı çıkmadan gördüğü kan istihaze hükmündedir.

"وَأَقَلُّ النِّفَاسِ : لَا حَدَّ لَهُ ، وَأَكْثَرُهُ أَرْبَعُونَ يَوْمَاً ، ومَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ : فَهُو اسْتَحَاضَة "

Nifas kanının en az müddeti için bir sınır yoktur. En uzun müddeti ise kırk gündür. Eğer kırk günden sonra kan gelmeye devam ederse sonraki günlerde gelen kan, istihaze kanı sayılır.

"وَإِذَا تَجَاوَزَ الدَّمُ الْأَرْبَعِينَ ، وَقَدْ كَانَتْ هَذِهِ الْمَرْأَةُ وَلَدَتْ قَبْلَ ذَلِكَ ، وَلَهَا عَادَةٌ مَعْرُوفَةٌ فِي النِّفَاسِ : رُدَّتْ إِلَى أَيَّامِ عَادَتِهَا . وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهَا عَادَةٌ : فَابْتِدَاءُ نِفَاسِهَا أَرْبَعُونَ يَوْمَاً"

Kadın daha önce doğum yapmış ve nifas konusunda alıştığı belli bir müddet varsa, kan akıntısı kırk günden sonra gelmeye devam ettiği takdirde nifas müddetini alıştığı nifas müddetine göre hesaplar. Alıştığı nifas müddeti dışında gelen kan akıntısı ise istihaze kanı hükmünde olur. Şayet kadının nifas için alıştığı belli bir müddet yoksa (ve kan da kırk günden sonra gelmeye devam ederse) nifas müddeti kırk gün olarak hesaplanır, diğer günlerde gelen kan, istihaze kanıdır.

"وَمَنْ وَلَدَتْ وَلَدَيْنِ فِي بَطْنٍ وَاحِدٍ : فَنِفَاسُهَا مَا خَرَجَ مِنْ الدَّمِ عَقِيبَ الْوَلَدِ الْأَوَّلِ عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ . وَقَالَ مُحَمَّدٌ وَزُفَرُ : نِفَاسُهَا مَا خَرَجَ مِنْ الدَّمِ عَقِيبَ الْوَلَدِ الثَّانِي"

Bir doğumda iki çocuk doğuran kadının nifas müddeti:

Ebu Hanife ve **Ebu Yusuf**'a göre ilk çocuğun doğmasından sonra gördüğü kan ile başlar.

İmam Muhammed ve **İmam Züfer**'e göre ikinci çocuğun doğmasından sonra gördüğü kan ile başlar.

﴿بَابُ الْأَنْجَاسِ﴾

NECASETLER BAHSİ

Necasetten Taharetin Hükmü:

" تَطْهِيرُ النَّجَاسَةِ وَاجِبٌ مِنْ بَدَنِ الْمُصَلِّي ، وَثَوْبِهِ ، وَالْمَكَانِ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْهِ "

Namaz kılan kimsenin bedeninde, elbisesinde ve namaz kıldığı yerde bulunan necaseti temizlemesi vaciptir.

Necaset Neyle ve Nasıl Temizlenir:

"وَيَجُوزُ تَطْهِيرُ النَّجَاسَةِ بِالْمَاءِ المُطْلَقِ ، وَبِكُلِّ مَائعٍ طَاهِرٍ يُمْكِنُ إزَالَتُهَا بِهِ ، كالخَلِّ ، ومَاءِ الوَرْدِ ، وَالْمَاءِ الْمُسْتَعْمَل."

Necaseti temiz ve temizleyici olan suyla temizlemek caiz olduğu gibi sirke, gül suyu gibi temiz olan her sıvıyla ve kullanılmış suyla temizlemek de caizdir.

" وَإِذَا أَصَابَتْ الْخُفَّ نَجَاسَةٌ لَهَا جِرْمٌ فَجَفْت ، فَدَلَكَه بِالْأَرْضِ: جَازَ. "

Meste katı olan bir necaset bulaşır ve kurursa, necaseti yere sürttükten sonra bu necasete bulaşmış mestle namaz kılmak caiz olur.

" وَالْمَنِيُّ نَجِسٌ يَجِبُ غَسْلُ رَطْبِهِ ، فَإِذَا جَفَّ عَلَى الثَّوْبِ أَجْزَأَ فِيهِ الْفَرْكُ "

Meni necistir. Eğer ıslak ise yıkanması vaciptir fakat elbise üzerinde kurumuşsa (yıkamaksızın sadece) ovalamak suretiyle temizlemek yeterlidir.

"وَالنَّجَاسَةُ إِذَا أَصَابَتْ الْمِرْآةَ أَوْ السَّيْفَ : اُكْتُفِيَ بِمَسْحِهِمَا"

Necaset ayna veya kılıca bulaşırsa temizlemek için bunları silmek yeterli olur.

"وَإِذَا أَصَابَتْ الْأَرْضَ نَجَاسَةٌ ، فَجَفَّتْ بِالشَّمْسِ ، وَذَهَبَ أَثَرُهَا : جَازَتْ الصَّلَاةُ عَلَى مَكَانِهَا ، وَلَمْ يَجُوزُ التَّيَمُّمُ مِنْهَا"

Yere bir necaset bulaşır, güneşin de vurmasıyla kurur ve orada necasetin eseri kalmazsa bu yerde namaz kılmak caiz olur. Fakat bu yerdeki toprakla teyemmüm yapmak caiz değildir.

Galiza Necasetlerin Hükmü:

"وَمَنْ أَصَابَهُ مِنَ النَّجَاسَةِ الْمُغَلَّظَةِ ، كَالدَّمِ ، والبَولِ ، وَالْغَائِطِ والخَمْرِ مِقْدَارُ الدِّرْهَمِ ، فَمَا دُونَهُ : جَازَتِ الصَّلَاةُ مَعَهُ ، فَإِنْ زَادَ : لَمْ تَجُز. "

Kan, idrar, dışkı ve içki gibi galiza olan necasetlerden bir dirhem miktarı[7] ve daha azı kendisine bulaşan kimsenin, bu

[7] **Bir dirhem miktarı**; katı maddeler için 3-4 gram, sıvılarda ise el ayası kadardır.

necaseti temizlemeksizin onunla birlikte namaz kılması caizdir. Fakat bu necaset bir dirhem miktarından daha fazla olursa onu temizlemeksizin namaz kılmak caiz olmaz.

Hafife Necasetlerin Hükmü:

"وَإِنْ أَصَابَتْهُ نَجَاسَةٌ مُخَفَّفَةٌ ، كَبَوْلِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ جَازَتِ الصَّلَاةُ مَعَهُ مَا لَمْ يَبْلُغْ رُبُعَ الثَّوْب"

Şayet bir kimsenin elbisesine eti yenen hayvanların sidiği gibi hafife bir necaset bulaşırsa, elbisenin dörtte biri miktarına ulaşmadıkça onunla birlikte namaz kılmak caiz olur.

Yıkamakla Temizlenen Necaseti Temizleme Şekli:

"وَتَطْهِيرُ النَّجَاسَةِ الَّتِي يَجِبُ غَسْلُهَا عَلَى وَجْهَيْنِ:"

Yıkanması vacip olan necaseti temizlemek şu iki şekilde gerçekleşir:

"فَمَا كَانَ لَهَا عَيْنٌ مَرْئِيَّةٌ : فَطَهَارَتُهَا زَوَالُ عَيْنِهَا ، إِلَّا أَنْ يَبْقَى مِنْ أَثَرِهَا مَا يَشُقُّ إِزَالَتُهُ"

1- Görünen necasetin temizlenmesi, ancak necasetin tamamen giderilmesiyle olur. Necaset tamamen giderildikten sonra kaldırılması zor olan izinin kalması zarar vermez.

" وَمَا لَيْسَ لَهَا عَيْنٌ مَرْئِيَّةٌ : فَطَهَارَتُهَا أَنْ تُغْسَلَ حَتَّى يَغْلِبَ عَلَى ظَنِّ الْغَاسِلِ أَنَّهُ قَدْ طَهُرَ "

2- Görünmeyen necasetin temizlenmesi ise yıkayan kişinin zannı galiple temizlendiğine kanaat getirinceye kadar yıkamasıyla gerçekleşir.

İstincâ:

" وَالِاسْتِنْجَاءُ سُنَّةٌ "

Hükmü: İstincâ[8] yapmak sünnettir.

"يُجْزِئُ فِيهِ الْحَجَرُ ، وَمَا قَامَ مَقَامَهُ ، يَمْسَحُهُ حَتَّى يُنْقِّيَهُ ، وَلَيْسَ فِيهِ عَدَدٌ مَسْنُونٌ"

İstincâ: Taş veya onun görevini yapabilecek başka bir şeyle necasetin çıkış yerini temizleninceye kadar silmek suretiyle yapılır. İstincâ yaparken silme işleminin kaç defa tekrarlanacağına dair sünnet olan bir sayı yoktur.

"وَغَسْلُهُ بِالْمَاءِ أَفْضَل . فَإِنْ تَجَاوَزَتِ النَّجَاسَةُ مَخْرَجَهَا : لَمْ يَجُزْ فِيهِ إِلَّا الْمَاءُ ، أو المائعُ"

Necaset çıktığı yeri aşmamışsa suyla yıkanması daha efdaldir. Ancak eğer necaset çıktığı yeri aşarsa su veya temiz olan sıvı bir madde dışında başka bir şeyle istincâ yapmak caiz değildir.

"وَلَا يَسْتَنْجِي بِعَظْمٍ ، وَلَا بِرَوْثٍ ، وَلَا بِرَجِيعٍ ، وَلَا بِطَعَامٍ ، وَلَا بِيَمِينِهِ إِلَّا مِنْ عُذْر"

Kemik, tezek veya yiyecek bir şeyle ve mazeret olmadıkça sağ el ile istincâ yapılmaz.

---

[8] **İstincâ;** kan, meni, sidik, dışkı gibi şeylerin çıktıkları mahalleri temizlemektir.

﴿كِتَابُ الصَّلَاةِ﴾

NAMAZ KİTABI

Namaz Vakitleri:

"أَوَّلُ وَقْتِ الفَجْرِ : إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ الثَّانِي ، وَهُوَ الْبَيَاضُ الْمُعْتَرِضُ فِي الْأُفُقِ . وَآخِرُ وَقْتِهَا : مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ"

Sabah namazının vakti: İkinci fecrin (fecrisadığın) doğmasıyla başlar. İkinci fecir; ufukta enine yayılan beyazlıktır. Güneşin çıkmaya başlamasıyla sabah namazının vakti son bulur.

"وَأَوَّلُ وَقْتِ الظُّهْرِ : إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ"

Öğle namazının vakti: Güneşin tam tepede iken batıya doğru kaymasıyla başlar.

"وَآخِرُ وَقْتِهَا عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ : إِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَيْهِ سِوَى فِيءِ الزَّوَالِ"

Ebu Hanife'ye göre zeval vaktindeki gölge hariç, her şeyin gölgesi iki katı olunca öğle namazının vakti son bulur.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : إِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ"

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise zeval vaktindeki gölge hariç, her şeyin gölgesi misli (bir katı) kadar olunca öğle namazının vakti sona erer.

"وَأَوَّلُ وَقْتِ الْعَصْرِ : إِذَا خَرَجَ وَقْتُ الظُّهْرِ عَلَى الْقَوْلَيْنِ . وَآخِرُ وَقْتِهَا : مَا لَمْ تَغْرُبِ الشَّمْسُ"

İkindi namazının vakti: Her iki görüşe göre de öğle namazının vakti bittiğinde ikindi namazının vakti girmiş olur ve güneş battığında da son bulur.

"وَأَوَّلُ وَقْتِ الْمَغْرِبِ : إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ . وَآخِرُ وَقْتِهَا : مَا لَمْ يَغِبِ الشَّفَقُ ، وَهُوَ الْبَيَاضُ الَّذِي يُرَى فِي الْأُفُقِ بَعْدَ الْحُمْرَةِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَة ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ هُوَ الْحُمْرَةُ "

Akşam namazının vakti: Güneşin batmasıyla birlikte başlar, şafağın kaybolmasıyla son bulur. **Şafak; İmam Ebu Hanife**’ye göre ufukta kızıllıktan sonra görülen beyazlıktır, **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**’e göre ise ufukta görülen kızıllıktır.

"وَأَوَّلُ وَقْتِ الْعِشَاءِ : إِذَا غَابَ الشَّفَقُ ، عَلَى الْقَوْلَيْنِ ، وَآخِرُ وَقْتِهَا : مَا لَمْ يَطْلُعِ الْفَجْرُ الثَّانِي"

Yatsı namazının vakti: Her iki görüşe göre de şafağın kaybolmasıyla başlar, ikinci fecir (fecrisadık) doğunca son bulur.

"وَأَوَّلُ وَقْتِ الْوِتْرِ : بَعْدَ الْعِشَاءِ ، وَآخِرُ وَقْتِهَا : مَا لَمْ يَطْلُعِ الْفَجْرُ"

Vitir namazının vakti: Yatsı namazının kılınmasıyla başlar, ikinci fecrin (fecrisadığın) doğmasına kadar devam eder.

Namaz Kılmanın Müstehap Olduğu Vakitler:

"وَيُسْتَحَبُّ الْإِسْفَارُ بِالْفَجْرِ ، وَالْإِبْرَادُ بِالظُّهْرِ فِي الصَّيْفِ ، وَتَقْدِيمُهَا فِي الشِّتَاءِ ، وَتَأْخِيرُ الْعَصْرِ مَا لَمْ تَتَغَيَّرْ الشَّمْسُ ، وَتَعْجِيلُ الْمَغْرِبِ ، وَتَأْخِيرُ الْعِشَاءِ إِلَى مَا قَبْلَ ثُلُثِ اللَّيْلِ."

Sabah namazını (güneş doğmadan) ortalık aydınlanınca kılmak; öğle namazını yazın hava serinleyinceye kadar geciktirmek, kışın ise ilk vakitte kılmak; ikindi namazını güneşin renginin değişmeye (sararmaya) başlamasından öncesine kadar geciktirmek; akşam namazını vaktin başlangıcında kılmak; yatsı namazını ise gecenin ilk üçte birinin bitimine kadar geciktirmek müstehaptır.

"وَيُسْتَحَبُّ فِي الْوِتْرِ لِمَنْ يَأْلَفُ صَلَاةَ اللَّيْلِ أَنْ يُؤَخِّرَهَا إِلَى آخِرِ اللَّيْلِ ، فَإِنْ لَمْ يَثِقْ بِالِانْتِبَاهِ : أَوْتَرَ قَبْلَ النَّوْمِ"

Gece namazını kılmaya alışmış olan kimsenin vitir namazını gecenin son vaktine kadar geciktirmesi müstehaptır. Eğer kişi uyanacağından emin değilse vitri uyumadan önce kılar.

﴿بَابُ الْأَذَانِ﴾

EZAN BAHSİ

"الْأَذَانِ سُنَّةٌ لِلصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ، وَالْجُمُعَةِ ، دُونَ مَا سِوَاهَا"

Beş vakit farz namaz ve cuma namazı için ezan okumak sünnettir. Bunların dışındaki namazlar için ise ezan okumak sünnet değildir.

"وَصِفَةُ الْأَذَانِ أَنْ يَقُولَ اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ... إِلَى آخره."

Ezanın sıfatı (okunuşu) **şöyledir:**

"اللّٰهُ أَكْبَرُ اللّٰهُ أَكْبَرُ، اللّٰهُ أَكْبَرُ اللّٰهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ، أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ، اللّٰهُ أَكْبَرُ اللّٰهُ أَكْبَرُ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ."

Allahu Ekber! Allahu Ekber! Allahu Ekber! Allahu Ekber! Eşhedu en lâilâhe illallâh! Eşhedu en lâilâhe illallâh! Eşhedu enne Muhammeden Rasûlullâh! Eşhedu enne Muhammeden Rasûlullâh! Hayya alessalâh! Hayya alessalâh! Hayya alelfelâh! Hayya alelfelâh! Allahu Ekber! Allahu Ekber! Lâilâhe illallâh!”

"وَلَا تَرْجِيعَ فِيهِ"

Ezan okurken terci’ (ilk okuyuşta şehadeti alçak sesle okuyup ikinci okuyuşta yüksek sesle okuma) yapılmaz.

"وَيَزِيدُ فِي أَذَانِ الْفَجْرِ بَعْدَ الْفَلَاحِ : الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنْ النَّوْمِ ، مَرَّتَيْنِ ."

Sabah ezanında diğer ezanlara ek olarak:

"حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ" “Hayya alelfelâh (Haydi, felaha!)” dedikten sonra iki defa "اَلصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ" “Essalâtu hayrun minennevm (Namaz uykudan daha hayırlıdır.)” denilir.

"وَالْإِقَامَةُ مِثْلُ الْأَذَانِ ، إِلَّا أَنَّهُ يَزِيدُ فِيهَا بَعْدَ : حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ : قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ ، مَرَّتَيْنِ"

İkamet de aynı ezan gibi okunur. Fakat "حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ" "Hayya alelfelâh" dedikten sonra iki defa "قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ" "Kad kaametissalâh (Namaz ikame edildi!)" denilir.

"وَيَتَرَسَّلُ فِي الْأَذَانِ ، وَيَحْدُرُ فِي الْإِقَامَةِ"

Ezan acele etmeksizin yavaş yavaş okunur, ikamet ise seri bir şekilde okunur.

"وَيَسْتَقْبِلُ بِهِمَا الْقِبْلَةَ ، فَإِذَا بَلَغَ إِلَى الصَّلَاةِ ، وَالْفَلَاحِ : حَوَّلَ وَجْهَهُ يَمِيناً وَشِمَالاً"

Ezan ve ikamet okuyan kişi (müezzin) kıbleye yönelir ve "حَيَّ عَلَى الصَلَاةِ" "Hayya alessalâh (Haydi, namaza!)" dediğinde yüzünü sağa, "حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ" "Hayya alelfelâh (Haydi, felaha!)" dediğinde ise yüzünü sola çevirir.

"وَيُؤَذِّنُ لِلْفَائِتَةِ ، وَيُقِيمُ . فَإِنْ فَاتَتْهُ صَلَوَاتٌ : أَذَّنَ لِلْأُولَى ، وَأَقَامَ ، وَكَانَ مُخَيَّرَاً فِي البَاقِيَة : إنْ شَاءَ أَذَّنَ ، وَأَقَامَ ، وَإِنْ شَاءَ اقْتَصَرَ عَلَى الْإِقَامَةِ"

Kazaya kalmış namazlar için de ezan ve ikamet okunur. Eğer kazaya kalmış namazlar birden fazla ise ilk kaza edilecek namaz için hem ezan hem ikamet okunur. Akabinde

kaza edeceği namazlar için ise kişi muhayyerdir; dilerse ezan ve ikameti okur, dilerse sadece ikamet okur.

"وَيَنْبَغِي أَنْ يُؤَذِّنَ وَيُقِيمَ عَلَى وُضُوءٍ ، فَإِنْ أَذَّنَ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ :
جَازَ . وَيُكْرَهُ أَنْ يُقِيمَ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ ، أَوْ يُؤَذِّنَ وَهُوَ جُنُبٌ"

Ezan ve ikametin abdestli olarak okunması gerekir. Ancak ezan abdestsiz okunmuşsa geçerlidir. Abdestsiz olarak ikamet okumak veya cünüpken ezan okumak ise mekruhtur.

"وَلَا يُؤَذِّنُ لِصَلَاةٍ قَبْلَ دُخُولِ وَقْتِهَا، إلَّا في أذَانِ الفَجْرِ عِنْدَ أبي
يُوسُفَ ، فَيَجُوزُ قَبْلَ الصُبْحِ."

Namaz vakti girmeden o namaz için ezan okunmaz. Ancak Ebu Yusuf'a göre sabah ezanı, sabah namazının vakti girmeden okunabilir.

﴿بَابُ شُرُوطِ الصَّلَاةِ الَّتِي تَتَقَدَّمُهَا﴾

NAMAZ KILMADAN ÖNCE YERİNE GETİRİLMESİ GEREKEN ŞARTLAR BAHSİ

"يَجِبُ عَلَى الْمُصَلِّي أَنْ يُقَدِّمَ الطَّهَارَةَ مِنْ الْأَحْدَاثِ ، وَالْأَنْجَاسِ
عَلَى مَا قَدَّمْنَاهُ"

Namaz kılmak isteyen kimsenin yerine getirmesi gereken şartlar şunlardır:

Birinci şart: Daha önce açıkladığımız şekilde hadesten ve necasetten temizlenmek.

"وَيَسْتُرَ عَوْرَتَهُ"

İkinci şart: Avret mahallini örtmek.

"وَالْعَوْرَةُ مِنْ الرَّجُلِ : مَا تَحْتَ السُّرَّةِ إِلَى الرُّكْبَةِ ، وَالرُّكْبَةُ مِنْ الْعَوْرَةِ"

Erkeğin avreti; göbek deliğinin altından dize kadar olan kısımdır. Diz de avretten sayılır.

"وَبَدَنُ الْمَرْأَةِ الْحُرَّةِ كُلُّهُ عَوْرَةٌ ، إِلَّا وَجْهَهَا وَكَفَّيْهَا "

Hür olan kadının avreti; yüzü, iki eli ve iki ayağı hariç bütün bedenidir.

"وَمَا كَانَ عَوْرَةً مِنْ الرَّجُلِ : فَهُوَ عَوْرَةٌ مِنْ الْأَمَةِ ، وَبَطْنُهَا وَظَهْرُهَا عَوْرَةٌ ، وَمَا سِوَى ذَلِكَ مِنْ بَدَنِهَا : فَلَيْسَ بِعَوْرَةٍ"

Cariye olan kadının avreti; erkek için avret sayılan yerlerdir. Buna ek olarak cariyenin sırtı ve karnı da avrettir. Bunun dışında kalan bedeni avret değildir.

"وَمَنْ لَمْ يَجِدْ مَا يُزِيلُ بِهِ النَّجَاسَةَ : صَلَّى مَعَهَا ، وَلَمْ يُعِدِ الصَّلَاةَ."

Kendisine necaset bulaşan kimse onu giderecek herhangi bir şey bulamazsa o necasetle birlikte namaz kılar ve daha sonra o namazı iade etmez.

"وَمَنْ لَمْ يَجِدْ ثَوْبًا صَلَّى عُرْيَانًا قَاعِدًا ، يُومِئُ إِيمَاءً بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ . فَإِنْ صَلَّى قَائِمًا : أَجْزَأَهُ ، وَالْأَوَّلُ أَفْضَلُ"

Avretini örtecek elbise bulamayan kimse, namazını çıplak olarak ve oturarak kılar. Rükû ve secdeyi ise ima ile yapar. Şayet ayakta namaz kılarsa namazı geçerlidir ancak oturarak kılması daha efdaldir.

"وَيَنْوِي لِلصَّلَاةِ الَّتِي يَدْخُلُ فِيهِ بِنِيَّةٍ لَا يَفْصِلُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ التَّحْرِيمَةِ بِعَمَلٍ وَلَا غَيْرِهِ"

Üçüncü şart: Namaza başlamadan önce namaza niyet etmek ve niyet ile tahrim tekbiresi arasında namaza uygun olmayan (yemek yemek, su içmek, konuşmak gibi) bir ara vermemek gerekir.

"وَيَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ ، إلَّا أَنْ يَكُونَ خَائِفاً : فَيُصَلِّيَ إلَى أَيِّ وِجْهَةٍ قَدَرَ"

Dördüncü şart: Kıbleye yönelmek. Ancak korku halinde olan kişi kıbleye yönelemiyorsa, yönelebildiği herhangi bir yöne doğru namaz kılar.

"فَإِنْ اشْتَبَهَتْ عَلَيْهِ الْقِبْلَةُ ، وَلَيْسَ بِحَضْرَتِهِ مَنْ يَسْأَلُهُ عَنْهَا : اجْتَهَدَ وَصَلَّى . فَإِنْ عَلِمَ أَنَّهُ أَخْطَأَ بَعْدَ مَا صَلَّى : فَلَا إعَادَةَ عَلَيْهِ . وَإِنْ عَلِمَ ذَلِكَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ : اسْتَدَارَ إلَى الْقِبْلَةِ وَبَنَى عَلَيْهَا"

Namaz kılacak olan kimse kıblenin yönü konusunda şüphe eder ve soracak kimse bulamazsa kendi gayretiyle kıble yönü hakkında içtihat yapar ve namaz kılar. Namaz kıldıktan sonra başkasının bildirmesiyle kıble hakkındaki içtihadında hata yaptığını anlarsa namazını iade etmez. Ancak namaz esnasında, yöneldiği yönün hatalı olduğunu anlarsa

doğru olan kıble yönüne yönelir ve kaldığı yerden namazına devam eder.

﴿بَابُ صِفَةِ الصَّلَاةِ﴾

NAMAZIN KILINIŞ ŞEKLİ BAHSİ

"فَرَائِضُ الصَّلَاةِ سِتَّةٌ "

Namazın farzları altı tanedir:

"التَّحْرِيمَةُ وَالْقِيَامُ وَالْقِرَاءَةُ وَالرُّكُوعُ وَالسُّجُودُ وَالْقَعْدَةُ فِي آخِرِ الصَّلَاةِ مِقْدَارَ التَّشَهُّدِ"

1- Namaza tekbir getirerek başlamak (tahrim tekbiresi),
2- Ayakta durmak (kıyam),
3- Kur'an-ı Kerim okumak (kıraat),
4- Rükû yapmak,
5- Secde etmek,
6- Namazın sonunda teşehhüd okuyacak kadar oturmak.

"وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ : فَهُوَ سُنَّةٌ"

Bunlardan başka sünnette sabit olan şeyler sünnet (ve vacip) hükmündedir.

"وَإِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ فِي صَلَاتِهِ : كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ مَعَ التَّكْبِيرَةِ حَتَّى يُحَاذِيَ بِإِبْهَامَيْهِ شَحْمَتَيْ أُذُنَيْهِ"

a) Bir kimse namaza başlarken tahrim tekbiresini getirir ve tekbirle birlikte ellerini, başparmakları kulak yumuşağının hizasına gelinceye kadar kaldırır.

"فَإِنْ قَالَ بَدَلاً مِنْ التَّكْبِيرِ : اللَّهُ أَجَلُّ ، أَوْ أَعْظَمُ أَوْ الرَّحْمَنُ أَكْبَرُ : أَجْزَأَهُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ"

Şayet tekbir yerine namaza "اللهُ أَجَلُّ أَوْ أَعْظَمُ" "Allah büyüktür veya yücedir." ya da "الرَّحْمَنُ أَكْبَرُ" "Rahman yücedir." diyerek başlarsa **İmam Ebu Hanife** ve **İmam Muhammed**'e göre bu geçerli olur.

"وقَالَ أبو يُوسُف: لا يُجزِئهُ إِلَّا بِلَفْظِ التَّكْبِير."

İmam Ebu Yusuf'a göre ise tekbir (Allahu Ekber) lafzından başka bir lafızla namaza başlarsa geçerli olmaz.

"وَيَعْتَمِدُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى ،وَيَضَعُهُمَا تَحْتَ سُرَّتِهِ. ثُمَّ يَقُولُ : سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ ، وَبِحَمْدِكَ ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ، وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُك."

b) Tekbir getirdikten sonra ellerini, sağ elin içi sol elin üzerinde olacak şekilde göbek deliğinin altına koyar ve şöyle der:

"سُبْحَانَك اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُك وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ"

"Allah'ım! Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederim. Seni yücelterek över ve verdiğin nimetlerden dolayı sana şükrederim. Senin isminin bereketi her yerde devam etsin. Senin celalin yücelsin. Senden başka ibadete layık ilah yoktur."

"وَيَسْتَعِيذُ بِاَللَّهِ مِنْ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ، وَيَقْرَأُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، وَيُسِرُّ بِهِمَا"

c) Sonra kovulmuş olan şeytandan Allah'a sığınır **"اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ"** der ve besmele okur **"بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ"** der. İkisini de sessiz olarak söyler.

"ثُمَّ يَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وسُورَةً مَعَهَا ، أو ثَلاثَ آياتٍ مِنْ أيِّ سُورَةٍ شَاء"

d) Eûzu besmeleden sonra Fatiha suresini okur. Onunla birlikte kısa bir sure veya istediği herhangi sureden üç ayet okur.

"فَإِذَا قَالَ الْإِمَامُ : وَلَا الضَّالِّينَ ، قَالَ : آمِين ، وَيَقُولُهَا الْمُؤْتَمُّ ، وَيُخْفِيهَا"

İmam **"وَلَا الضَّالِّينَ"** dedikten sonra hem imam hem de onun arkasında ona tabi olan cemaat sessiz bir şekilde **"آمِين"** "Âmin!" der.

"ثُمَّ يُكَبِّرُ وَيَرْكَعُ وَيَعْتَمِدُ بِيَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَيُفَرِّجُ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَيَبْسُطُ ظَهْرَهُ وَلَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَلَا يُنَكِّسُهُ . وَيَقُولُ فِي رُكُوعِهِ : سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمَ ثَلَاثَاً ، وَذَلِكَ أَدْنَاهُ"

e) Sonra tekbir getirir ve rükûa gider. Rükû yaparken ellerini diz kapaklarının üzerine koyar, parmaklarını aralıklı

olarak yayar ve sırtını dümdüz tutar. Başını ne yukarı kaldırır ne de aşağı eğer. Rükû esnasında üç defa:

"سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ" "Yüce olan Rabbimi bütün noksanlıklardan tenzih ederim." der. Üç sefer söylemesi en az miktarıdır.

"ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَقُولُ : سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ . وَيَقُولُ الْمُؤْتَمُّ : رَبَّنَا لَكَ الْحَمْد."

f) Sonra **"سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ"** "Allah kendisine hamdedeni işitir." der ve rükûdan kalkar. İmam:

"سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ" dediğinde ona tabi olan cemaat: **" رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ"** "Rabbimiz! Muhakkak ki hamd sanadır." der.

"فَإِذَا اسْتَوَى قَائِماً : كَبَّرَ وَسَجَدَ ، وَاعْتَمَدَ بِيَدَيْهِ عَلَى الْأَرْضِ ، وَوَضَعَ وَجْهَهُ بَيْنَ كَفَّيْهِ ، وَسَجَدَ عَلَى أَنْفِهِ وَجَبْهَتِهِ . فَإِنِ اقْتَصَرَ عَلَى أَحَدِهِمَا : جَازَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يَجُوزُ الِاقْتِصَارُ عَلَى الْأَنْفِ إِلَّا مِنْ عُذْرٍ."

g) Rükûdan tam olarak doğrulup ayakta durunca tekbir getirir ve secdeye gider. (Secdede) İki elini yere koyar, yüzünü iki elinin arasına koyar, alnı ve burnu üzerine secde eder. Şayet bunlardan sadece biri üzerine secde edecek olursa **İmam Ebu Hanife**'ye göre caiz olur, **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise bir özür olmaksızın sadece burun üzerine secde etmekle yetinmesi caiz olmaz.

"فَإِنْ سَجَدَ عَلَى كَوْرِ عِمَامَتِهِ أَوْ فَاضِلِ ثَوْبِهِ أَجْزَأَهُ"

Sarığın sarılan (kıvrılan) bölümü veya elbisenin bir parçası üzerine secde etmek caizdir.

"وَيُبْدِي ضَبْعَيْهِ ، وَيُجَافِي بَطْنَهُ عَنْ فَخِذَيْهِ وَيُوَجِّهُ أَصَابِعَ رِجْلَيْهِ نَحْوَ الْقِبْلَةِ . وَيَقُولُ فِي سُجُودِهِ : سُبْحَانَ رَبِّي الْأَعْلَى ، ثَلَاثاً ، وَذَلِكَ أَدْنَاهُ."

Secdede iken kollarını yana doğru açar (vücuduna yapıştırmaz), karnını dizlerinden uzaklaştırır, ayak parmaklarını kıbleye doğru çevirir ve secde esnasında üç defa: " سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى" "Yüce olan Rabbimi bütün noksanlıklardan tenzih ederim." der. Üç sefer söylemesi en az miktarıdır.

"ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ، وَيُكَبِّرُ ، فَإِذَا اطْمَأَنَّ جَالِساً : كَبَّرَ وَسَجَد."

h) Sonra başını kaldırır ve tekbir getirir. Mutmain bir şekilde tam olarak oturduktan sonra tekrar tekbir getirir ve (ikinci) secdeye gider (ve birinci secdedeki tesbihi söyler).

"فَإِذَا اطْمَأَنَّ سَاجِدَاً : كَبَّرَ وَاسْتَوَى قَائِمَاً عَلَى صُدُورِ قَدَمَيْهِ ، وَلَا يَقْعُدُ ، وَلَا يَعْتَمِدُ بِيَدَيْهِ عَلَى الْأَرْض."

i) Secdede mutmain oluncaya kadar kaldıktan sonra tekbir getirir ve ayakuçları üzerinde ayağa kalkar. Ayağa kalkarken oturmaz ve elleriyle yere dayanmaz.

"وَيَفْعَلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْأُولَى ، إلَّا أَنَّهُ لَا يَسْتَفْتِحُ ، وَلَا يَتَعَوَّذُ . وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ إلَّا فِي التَّكْبِيرَةِ الْأُولَى"

j) İkinci rekâtta da aynı ilk rekâtta yaptığı gibi yapar. Ancak istiftah duasını okumaz, eûzu çekmez ve ilk (tahrim) tekbiri dışında ellerini kaldırmaz.

"فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ : افْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى ، فَجَلَسَ عَلَيْهَا ، وَنَصَبَ الْيُمْنَى نَصْباً ، وَوَجَّهَ أَصَابِعَهَا نَحْوَ الْقِبْلَةِ ، وَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ ، وَبَسَطَ أَصَابِعَهَا وَتَشَهَّدَ"

İkinci rekâtın ikinci secdesinden başını kaldırdığında sol ayağını yere yayarak üzerine oturur, sağ ayağını ise diker ve parmaklarını kıble yönüne çevirir. Ellerini ise uyluğunun üzerine koyar, parmaklarını yayar ve teşehhüdü okur.

"وَالتَّشَهُّدُ أنْ يَقولَ : اَلتَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، اَلسَّلَامُ عَلَيْك أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنا، وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ"

Teşehhüd şöyle okunur:

"اَلتَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلَامُ عَلَيْك أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ"

Selamet, rahmet ve tüm güzellikler Allah içindir. Ey Nebi! Allah'ın rahmeti, bereketi ve selamı üzerine olsun.

Bize ve Allah'ın bütün salih kullarına da selam olsun. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadeti hak eden ilâh yoktur ve yine şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve rasulüdür."

"وَلَا يَزِيدُ عَلَى هَذَا فِي الْقَعْدَةِ الْأُولَى"

İlk oturuşta teşehhüdden başka bir şey okumaz.

"وَيَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُخْرَيَيْنِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ خَاصَّةً"

k) Son iki rekâtta (kıyamda) sadece Fatiha'yı okur.

"فَإِذَا جَلَسَ فِي آخِرِ صَلَاتِهِ : جَلَسَ كَمَا جَلَسَ فِي الْأُولَى وَتَشَهَّدَ ، وَصَلَّي عَلَى النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَدَعَا بِمَا شَاء ، مِمَّا يُشْبِهُ أَلْفَاظَ الْقُرْآنِ وَالْأَدْعِيَةَ الْمَأْثُورَة ، وَلَا يَدْعُو بِمَا يُشْبِهُ كَلَامَ النَّاسِ"

l) Namazın sonunda ilk oturuşta oturduğu gibi oturur ve teşehhüdü okur. Akabinde Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salat getirir ve Kur'an kelimelerine benzeyen lafızlardan oluşan ve Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den rivayet edilen duaları okur. İnsanların sözlerine benzeyen lafızlarla dua etmez.

"ثُمَّ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ ، فَيَقُولُ : السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ، وَيُسَلِّمُ عَنْ يَسَارِهِ مِثْلَ ذَلِكَ"

m) Son olarak "السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ" “Allah’ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun.” diyerek sağına ve aynı şeyi söyleyerek soluna selam verir.

"وَيَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ فِي الْفَجْرِ ، وَفِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنْ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ إنْ كَانَ إمَامَاً . ويُخْفِي الإِمَامُ القِراءَةَ فِيمَا بَعْدَ الأُولَيَيْن .وَإِنْ كَانَ مُنْفَرِدَاً : فَهُوَ مُخَيَّرٌ : إنْ شَاءَ جَهَرَ وَأَسْمَعَ نَفْسَهُ ، وَإِنْ شَاءَ خَافَتَ"

Namaz kılan kimse imam ise sabah, akşam ve yatsı namazlarının ilk iki rekâtında kıraati açıktan (sesli) okur ve sonraki rekâtlarda sessiz okur. Eğer tek başına kılıyorsa bu durumda muhayyerdir; dilerse kendisini duyacağı kadar sesli okur, dilerse sessiz okur.

"وَيُخْفِي الْإِمَامُ الْقِرَاءَةَ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ"

İmam, öğle ve ikindi namazlarında kıraati sessiz okur.

"وَالْوِتْرُ ثَلَاثُ رَكَعَاتٍ ، لَا يَفْصِلُ بَيْنَهُنَّ بِسَلَامٍ . وَيَقْنُتُ فِي الثَّالِثَةِ قَبْلَ الرُّكُوعِ فِي جَمِيعِ السَّنَةِ. "

Vitir namazı üç rekâttır ve rekâtların arası selam ile ayrılmaz (sadece üçüncü rekâtın sonunda selam verilir, ikinci rekâtta selam verilmez). Senenin tamamında üçüncü rekâtta rükûdan önce kunut yapılır.

"وَيَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنْ الْوِتْرِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً مَعَهَا. "

Vitir namazının her bir rekâtında Fatiha suresi ve zammi sure okunur.

"فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْنُتَ : كَبَّرَ ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ ، ثُمَّ قَنَتَ. وَلَا يَقْنُتُ فِي صَلَاةٍ غَيْرِهَا"

Vitir namazını kılan kimse kunut yapmak istediğinde tekbir getirerek ellerini (parmakları kulak yumuşağının hizasına gelinceye kadar) kaldırır ve akabinde (ellerini, sağ elin içi sol elin üzerinde olacak şekilde göbek deliğinin altına koyup) kunut duasını okur. Vitir dışındaki namazlarda kunut yapılmaz.

"وَلَيْسَ فِي شَيْءٍ مِنْ الصَّلَوَاتِ قِرَاءَةُ سُورَةٍ بِعَيْنِهَا لَا يُجْزِئُ غَيْرُهَا. وَيُكْرَهُ أَنْ يَتَّخِذَ سُورَةً لِلصَّلَاةِ بِعَيْنِهَا لَا يَقْرَأُ غَيْرَهَا"

Farz namazlarda mutlaka okunması gereken belli bir zammi sure yoktur, zammi sure olarak Kur'an'dan dilediğini okuyabilir. Belli bir zammi sure tayin ederek hep onu okuyup başka sure okumaması mekruhtur.

"وَأَدْنَى مَا يُجْزِئُ مِنْ الْقِرَاءَةِ فِي الصَّلَاةِ : مَا يَتَنَاوَلُهُ اسْمُ الْقُرْآنِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ "

Namazda (Kur'an'dan okunması gereken) kıraatin en az miktarı; **İmam Ebu Hanife**'ye göre "Kur'an okudu." diye isimlendirilecek kadar okumaktır.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يُجْزِئُ أَقَلُّ مِنْ ثَلَاثِ آيَاتٍ قِصَارٍ أَوْ آيَةٍ طَوِيلَةٍ "

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed** ise şöyle dedi: "En az üç kısa ayet veya bir uzun ayet okuması gerekir. Bundan azı yeterli olmaz."

"وَلَا يَقْرَأُ الْمُؤْتَمُّ خَلْفَ الْإِمَامِ"

İmama tabi olan kimse, imamın arkasında okumaz.

"وَمَنْ أَرَادَ الدُّخُولَ فِي صَلَاةِ غَيْرِهِ : يَحْتَاجُ إِلَى نِيَّتَيْنِ : نِيَّةِ الصَّلَاةِ وَنِيَّةِ الْمُتَابَعَةِ"

İmama tabi olmak isteyenin, namaz niyeti ve imama tabi olma niyeti olmak üzere iki niyete ihtiyacı vardır.

Cemaat Namazı:

"وَالْجَمَاعَةُ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ "

Cemaat Namazının Hükmü: Namazı cemaatle kılmak, müekked sünnettir.

"وَأَوْلَى النَّاسِ بِالْإِمَامَةِ : أَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ . فَإِنْ تَسَاوَوْا : فَأَقْرَؤُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى . فَإِنْ تَسَاوَوْا : فَأَوْرَعُهُمْ . فَإِنْ تَسَاوَوْا : فَأَسَنُّهُمْ"

İnsanlar içerisinde imam olmaya en layık kişi, namazla ilgili hükümleri (farzları ve sünnetleri) en iyi bilen kişidir. Şayet bu konuda eşit iseler Allah-u Teâlâ'nın kitabını en iyi okuyan kişi imam olur. Kıraatte de eşit iseler daha çok vera' sahibi olan (takvalı ve şüpheli şeylerden kaçınan) kişi imam olur. Bütün bu konularda eşit iseler en yaşlı olanları imam olur.

"وَيُكْرَهُ تَقْدِيمُ الْعَبْدِ وَالْأَعْرَابِيِّ وَالْفَاسِقِ وَوَلَدِ الزِّنَا وَالْأَعْمَى ، فَإِنْ تَقَدَّمُوا : جَازَ ."

Kölenin, bedevinin, fasığın, zina çocuğunun ve kör kimsenin imam olması mekruhtur. Fakat imam olurlarsa arkalarında kılınan namaz caizdir.

"وَيَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ لَا يُطَوِّلَ بِهِمْ الصَّلَاةَ"

İmam olan kimsenin, (cemaate zorluk vermemek için cemaat namazı kılanların en zayıfına göre hareket edip) namazı fazla uzatmaması gerekir.

"وَيُكْرَهُ لِلنِّسَاءِ أَنْ يُصَلِّينَ وَحْدَهُنَّ جَمَاعَةً . فَإِنْ فَعَلْنَ ذلِك : وَقَفَتْ الْإِمَامَةُ وَسْطَهُنَّ"

Kadınların tek başlarına cemaat namazı kılmaları mekruhtur. Fakat bununla birlikte cemaat namazı kılarlarsa imam olan kadın, kadınların ilk safının ortasında durur (öne geçmez).

"وَمَنْ صَلَّى مَعَ وَاحِدٍ : أَقَامَهُ عَنْ يَمِينِهِ . فَإِنْ كَانَ مَعَ اثْنَيْنِ : تَقَدَّمَ عَلَيْهِمَا"

İmam ile birlikte bir kişi namaz kılacaksa, bu kişi imamın sağında (ve biraz gerisinde) durur. Şayet iki (veya daha fazla) kişi olurlarsa imam onların önüne geçer.

"وَلَا يَجُوزُ لِلرِّجَالِ أَنْ يَقْتَدُوا بِامْرَأَةٍ ، وَلَا بِصَبِيٍّ ، فَإِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ : بَطَلَتْ صَلاتُهُم ."

Erkeklerin bir kadına veya büluğ çağına gelmemiş bir çocuğa tabi olarak namaz kılmaları caiz değildir. Eğer kılarlarsa namazları batıl olur.

"وَيَصُفُّ الرِّجَالُ ، ثُمَّ الصِّبْيَانُ ، ثُمَّ النِّسَاءُ"

Cemaat namazında saflar; en önde erkekler, ardından (erkek) çocuklar, sonra ise kadınlar gelecek şekilde sıralanır.

"فَإِنْ قَامَتْ امْرَأَةٌ إِلَى جَانِبِ رَجُلٍ ، وَهُمَا مُشْتَرِكَانِ فِي صَلَاةٍ وَاحِدَةٍ : فْسَدَتْ صَلَاتُهُ ،لا صَلاتُهَا."

Şayet kadın bir erkeğin yanında durmuş, her ikisi de aynı imama tabi olmuşlarsa (imam da kadınlara imam olmaya niyet etmişse) bu durumda erkeğin namazı bozulur, kadının namazı bozulmaz.

"وَيُكْرَهُ لِلنِّسَاءِ حُضُورُ الْجَمَاعَةِ"

Genç kadınların cemaat namazına katılmaları mekruhtur.

"وَلَا بَأْسَ أَنْ تَخْرُجَ الْعَجُوزُ فِي الْفَجْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَة. "

İmam Ebu Hanife’ye göre yaşlı kadınların sabah, akşam ve yatsı namazları için cemaat namazına gitmelerinde bir mahsur yoktur.

"وقَالَ أبُو يُوسُفَ ومُحَمَّدٌ : يَجُوزُ خُروجُ العَجُوزِ في الصَّلَواتِ كُلِّهَا. "

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**’e göre ise yaşlı olan kadının bütün namazlarda cemaat için mescide gitmesi caizdir.

"وَلَا يُصَلِّي الطَّاهِرُ خَلْفَ مَنْ بِهِ سَلَسُ الْبَوْلِ . وَلَا الطَّاهِرَاتُ خَلْفَ الْمُسْتَحَاضَةِ . وَلَا الْقَارِئُ خَلْفَ الْأُمِّيِّ . وَلَا الْمُكْتَسِي خَلْفَ الْعُرْيَانِ"

Temiz olan (idrarını tutabilen) kişi, idrarını tutamayan kişinin arkasında; temiz olan kadınlar, istihazeli kadınların arkasında; Kur'an okuyabilen kişi, okuyamayan kişinin arkasında; elbisesi olan kişi de çıplak olan kişinin arkasında namaz kılamaz.

"وَيَجُوزُ أَنْ يَؤُمَّ الْمُتَيَمِّمُ الْمُتَوَضِّئِينَ ، وَالْمَاسِحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ الْغَاسِلِينَ"

Teyemmüm yapan kişinin abdest almış olana, mest üzerine mesh eden kişinin de ayaklarını yıkayana imam olması caizdir.

"وَيُصَلِّي الْقَائِمُ خَلْفَ الْقَاعِدِ . وَلَا يُصَلِّي الَّذِي يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ خَلْفَ الْمُومِئِ"

Ayakta durarak namaz kılan kişi, oturarak namaz kılan kişinin arkasında namaz kılabilir. Fakat rükû ve secde etme imkânı olan kimse, ima ile (başın hareketiyle) rükû ve secde eden kimseye tabi olarak namaz kılamaz.

"وَلَا يُصَلِّي الْمُفْتَرِضُ خَلْفَ الْمُتَنَفِّلِ . وَلَا مَنْ يُصَلِّي فَرْضاً خَلْفَ مَنْ يُصَلِّي فَرْضاً آخَرَ . وَيُصَلِّي الْمُتَنَفِّلُ خَلْفَ الْمُفْتَرِضِ"

Farz namazı kılacak kişi, nafile kılan kimseye tabi olarak namaz kılamaz. Aynı şekilde farz namazı kılacak kişi, farz

olan başka bir namazı kılan kişiye de tabi olarak namaz kılamaz. Ancak nafile kılan, farzı kılana uyarak namaz kılabilir.

"وَمَنْ اقْتَدَى بِإِمَامٍ ، ثُمَّ عَلِمَ أَنَّهُ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ :أَعَادَ الصَّلَاةَ"

İmama tabi olarak namaz kılan kişi, namaz kıldıktan sonra imamın taharet üzere olmadığını (abdestsiz veya cünüp olduğunu) öğrenirse namazını iade eder.

Namazda Yapılmaması Gerekenler:

"وَيُكْرَهُ لِلْمُصَلِّي أَنْ يَعْبَثَ بِثَوْبِهِ أَوْ بِجَسَدِهِ"

1- Namaz kılan kimsenin, elbisesi veya bedeniyle gereksiz ve faydasız uğraşması mekruhtur.

"وَلَا يُقَلِّبُ الْحَصَى ، إِلَّا أَنْ لَا يُمْكِنَهُ السُّجُودُ عَلَيْهِ ، فَيُسَوِّيهِ مَرَّةً وَاحِدَةً"

2- Namazda çakıl taşlarıyla uğraşmaz. Fakat üzerine secde etme imkânı yoksa eliyle bir seferde düzeltir.

"وَلَا يُفَرْقِعُ أَصَابِعَهُ ، وَلَا يَتَخَصَّرُ"

3- Parmaklarını çıtlatmaz ve ellerini böğrüne koymaz.

"وَلَا يَسْدِلُ ثَوْبَهُ"

4- Elbisesini sadece omuzlarının üzerine atıp kollarını elbiseye geçirmeksizin aşağıya sarkıtmaz.

"وَلَا يُشَبِّكُ أَصَابِعَهُ ،"

5- Parmakları birbirine kenetlemez.

"وَلَا يَعْقِصُ شَعْرَهُ"

6- Erkekler, uzun saçlarını toplayıp başının arkasında bağlamaz.

"وَلَا يَكُفُّ ثَوْبَهُ"

7- Secde etmek istediği zaman elbisesini ön veya arka kısmından yukarı doğru çekmez.

"وَلَا يَلْتَفِتُ يَمِيناً وشِمَالاً ."

8- Başı (kıble yönünden) sağa sola çevirerek bakmaz.

"وَلَا يُقْعِي إقْعَاءَ الْكَلْبِ، ولَا يَفْتَرِشَ ذِرَاعَيْهِ."

9- Köpeğin oturuşu gibi oturağı üzerine oturup dizlerini dikmez ve (secde ederken) kollarını yere değdirmez.

"وَلَا يَرُدُّ السَّلَامَ بِلِسَانِهِ وَلَا بِيَدِهِ"

10- Eliyle veya diliyle selama karşılık vermez.

"وَلَا يَتَرَبَّعُ إلَّا مِنْ عُذْرٍ"

11- Özür olması dışında bağdaş kurmaz.

"وَلَا يَأْكُلُ ، وَلَا يَشْرَبُ"

12- Namazda iken yiyip içmez.

Namazı Bozan ve Bozmayan Şeyler:

"فَإِنْ سَبَقَهُ الْحَدَثُ : وَتَوَضَّأَ ، وَبَنَى عَلَى صَلاتِهِ إنْ لَمْ يَكُنْ إمَامَاً . فَإِنْ كَانَ إمَامَاً : اسْتَخْلَفَ ، وَتَوَضَّأَ ، وَبَنَى عَلَى صَلَاتِهِ مَا لَمْ يَتَكَلَّم ، وَالِاسْتِئْنَافُ أَفْضَلُ"

Namaz kılan kimsenin elinde olmadan veya kendisini tutamadığından dolayı abdesti bozulursa beklemeksizin namazdan çıkıp hemen abdest almaya gider. İmam değilse namazına kaldığı yerden devam eder. Şayet imam ise (cemaatten) birini yerine geçirir ve abdest aldıktan sonra eğer konuşmamışsa gelip namazına kaldığı yerden devam eder. Fakat namazını yeniden kılması daha efdaldir.

"وَإِنْ نَامَ فَاحْتَلَمَ ، أَوْ جُنَّ أَوْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ أَوْ قَهْقَهَ فِي الصَلَاةِ : اسْتَأْنَفَ الْوُضُوءَ وَالصَّلَاةَ جَمِيعَاً"

Bir kimse namazda iken uyumuş ve ihtilam olmuşsa ya da delirmiş, bayılmış ya da kahkaha ile gülmüşse yeniden abdest alarak namazını tekrar kılar.

"وَإِنْ تَكَلَّمَ فِي صَلَاتِهِ عَامِدَاً ، أَوْ سَاهِيَاً : بَطَلَتْ صَلَاتُهُ"

Bir kimse namazda bilerek veya unutarak konuşursa namazı bozulur.

"وَإِنْ سَبَقَهُ الْحَدَثُ بَعْدَ مَا قَعَدَ قَدْرَ التَّشَهُّدِ : تَوَضَّأَ ، وَسَلَّمَ. وَإِنْ تَعَمَّدَ الْحَدَثَ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ ، أَوْ تَكَلَّمَ ، أَوْ عَمِلَ عَمَلَاً يُنَافِي الصَّلَاةَ : تَمَّتْ صَلَاتُهُ"

Bir kimsenin son oturuşta teşehhüd okuyacak kadar oturduktan sonra elinde olmadan abdesti bozulursa, abdest alır ve selam verir. Fakat son oturuşta kişi teşehhüdü okuduktan sonra bilerek abdestini bozar ya da konuşur veya namazı bozan bir amel işlerse artık namazı tamamlanmış olur.

"وَإِذَا رَأَى الْمُتَيَمِّمُ الْمَاءَ فِي صَلَاتِهِ : بَطُلَتْ صَلَاتُه."

Teyemmüm ile namaz kılan kimse namaz esnasında kullanabileceği bir su görürse namazı bozulur.

"وَإِنْ رَآهُ بَعْدَمَا قَعَدَ قَدْرَ التَّشَهُّدِ ، أَوْ كَانَ مَاسِحاً عَلَى الخُفَّيْنِ ، فَانْقَضَتْ مُدَّةُ مَسْحِهِ . أَوْ خَلَعَ خُفَّيْهِ بِعَمَلٍ رَفِيقٍ . أَوْ كَانَ أُمِّيّاً ، فَتَعَلَّمَ سُورَةً . أَوْ عُرْيَاناً ، فَوَجَدَ ثَوْباً . أَو مُومِياً ، فَقَدَرَ عَلَى الركوعِ والسُّجود . أَوْ تَذَكَّرَ أَنَّ عَلَيْهِ صَلَاةً قَبْلَ هَذِهِ الصَّلَاةِ . أَوْ أَحْدَثَ الْإِمَامُ الْقَارِئُ ، فَاسْتَخْلَفَ أُمِّيّاً ، أَوْ طَلَعَتْ الشَّمْسُ وَهُوَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ ، أَوْ دَخَلَ وَقْتُ الْعَصْرِ وَهُوَ فِي صَلَاةِ الْجُمُعَةِ ، أَوْ كَانَ مَاسِحاً عَلَى الْجَبِيرَةِ ، فَسَقَطَتْ عَنْ بُرْءٍ . أو كَانَ صَاحِبَ عُذْرٍ ، فانْقَطَعَ عُذْرُهُ ، كَالمُسْتَحَاضَةِ ، وَمَنْ بِمَعْنَاهَا : بَطُلَتْ صَلَاتُهُ فِي هَذِهِ الحَالاتِ كُلِّها فِي قَوْلِ أَبِي حَنِيفَةَ . وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : تَمَّتْ صَلَاتُهُ فِي هَذِهِ المَسَائِلِ كُلِّها ."

Son oturuşta bir teşehhüd miktarı oturduktan sonra;

1- Teyemmüm ile namaz kılan kimse kullanabileceği su görürse,

2- Mest üzerine mesh ile namaz kılan kimsenin mesh müddeti biter veya hafif bir hareketle mestini çıkarırsa,

3- Ümmi olan (okuma yazma bilmeyen) kimse bir sure öğrenirse,

4- Çıplak olarak namaz kılan kimse bir elbise bulursa,

5- İma ile namaz kılan kişi rükû ve secde etmeye güç yetirecek duruma gelirse,

6- Bu namazdan önce kılması gereken kaçırdığı bir farz namazı olduğunu hatırlarsa,

7- Kur'an okumayı bilen imam, abdesti bozulduğunda yerine ümmi olan birini imam tayin ederse,

8- Sabah namazını kılarken güneş çıkarsa,

9- Cuma namazını kılarken ikindi vakti girerse,

10- Sargı üzerine mesh eden kimsenin, yarası iyileştiğinden dolayı sargısı düşerse,

11- Özür sahibi olan kişinin özrü biterse, istihazeli kadın ve benzeri gibi…

Bu durumların hepsinde İmam Ebu Hanife'ye göre namaz batıl olur, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre ise namaz batıl olmaz, tamamlanmış olur.

﴿بَابُ قَضَاءِ الْفَوَائِتِ﴾

GEÇMİŞ NAMAZLARIN KAZASI BAHSİ

"وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةٌ : قَضَاهَا إِذَا ذَكَرَهَا ، وَقَدَّمَهَا لُزُوماً عَلَى صَلَاةِ الْوَقْتِ ، إِلَّا أَنْ يَخَافَ فَوْتَ صَلَاةِ الْوَقْتِ : فَيُقَدِّمُ صَلَاةَ الوقْتِ عَلَى الْفَائِتَةِ ثُمَّ يَقْضِيهَا"

Kim unuttuğu için bir vakit namazını kaçırırsa onu hatırladığı zaman kaza olarak kılar. Kişinin kaçırdığı namazı, vakit namazından önce kılması vaciptir. Fakat kaçırdığı namazı kıldığında vakit namazını kaçıracağından endişe ederse önce vakit namazını kılar, sonra kaçırdığı namazını kaza eder.

"وإِنْ فَاتَتْهُ صَلَوَاتٌ : رَتَّبَهَا فِي الْقَضَاءِ كَمَا وَجَبَتْ فِي الْأَصْلِ ، إِلَّا أَنْ تَزِيدَ الْفَوَائِتُ عَلَى سِتِّ صَلَوَاتٍ : فَيَسْقُطُ التَّرتِيبُ فِيهَا"

Kişinin kaçırdığı namazlar birden fazla ise asıl olan; farz kılınma sırasına (tertibe) riayet ederek geçmiş namazları kaza etmektir. Fakat kaçırdığı namazlar altı vakitten fazla olursa bu durumda farz kılınma sırasına (tertibe) riayet etmesi gerekmez.

﴿بَابُ الْأَوْقَاتِ الَّتِي تُكْرَهُ فِيهَا الصَّلَاةُ﴾

NAMAZ KILMANIN MEHRUH OLDUĞU VAKİTLER BAHSİ

"لَا تَجُوزُ الصَّلَاةُ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، وَلَا عِنْدَ قِيَامِهَا فِي الظَّهِيرَةِ ، وَلَا عِنْدَ غُرُوبِهَا . وَلَا يُصَلِّي عَلَى جِنَازَةٍ ، وَلَا يَسْجُدُ لِتِلَاوَةٍ ، إِلَّا عَصْرَ يَوْمِهِ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ"

Güneş doğarken, güneş tam tepede iken ve güneş batarken namaz kılmak caiz değildir. Bu vakitlerde cenaze namazı kılınmaz ve tilavet secdesi yapılmaz. Fakat ikindi namazını herhangi bir şer'i mazeretten dolayı kılmamış olan kişi, güneş batarken ikindi namazını kılabilir.

"وَيُكْرَهُ أَنْ يَتَنَفَّلَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ . وَبَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ . ولَا بَأْسَ بِأَنْ يُصَلِّيَ فِي هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ الْفَوَائِتَ ، وَيَسْجُدَ لِلتِّلَاوَةِ ، وَيُصَلِّيَ عَلَى الْجِنَازَةِ ، وَلَا يُصَلِّي رَكْعَتَيْ الطَّوَافِ"

Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar ve ikindi namazından sonra güneş batıncaya kadar nafile namaz kılmak mekruhtur. Bu iki vakitte kaza namazlarını kılmakta, tilavet secdesi yapmakta veya cenaze namazı kılmakta bir mahzur yoktur. Fakat bu iki vakitte tavaftan sonra kılınan iki rekât namaz kılınmaz.

"وَيُكْرَهُ أَنْ يَتَنَفَّلَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ بِأَكْثَرَ مِنْ سُنَّةَ الْفَجْرِ . وَلَا يَتَنَفَّلُ قَبْلَ الْمَغْرِبِ"

İkinci fecir doğduktan sonra sabah namazının sünneti olan iki rekât dışında nafile namaz kılmak ve akşam namazından önce nafile namaz kılmak mekruhtur.

﴿بَابُ النَّوَافِلِ﴾

NAFİLE NAMAZLAR BAHSİ

"السُّنَّةُ فِي الصَّلَاةِ أَنْ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ وَأَرْبَعاً قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَأَرْبَعاً قَبْلَ الْعَصْرِ ، وإنْ شَاءَ رَكْعَتَيْن . وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ . وَأَرْبَعاً قَبْلَ الْعِشَاءِ ،وَأَرْبَعاً بَعْدَهَا ،وَإِنْ شَاءَ رَكْعَتَيْنِ"

Sünnet olan namazlar şunlardır:

1- İkinci fecir doğduktan sonra iki rekât,

2- Öğle namazından önce dört rekât ve öğle namazından sonra iki rekât,

3- İkindi namazından önce dört rekât, dilerse iki rekât,

4- Akşam namazından sonra iki rekât,

5- Yatsı namazından önce dört ve yatsı namazından sonra dört veya dilerse iki rekât.

"وَنَوَافِلُ النَّهَارِ إنْ شَاءَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ وَإِنْ شَاءَ أَرْبَعًا ، وَتُكْرَهُ الزِّيَادَةُ على ذَلِك ."

Kişi gündüz kılacağı nafile namazlarını isterse ikişer ikişer ve her iki rekâttan sonra selam vererek isterse dörder dörder ve her dört rekâttan sonra selam vererek kılabilir. Ancak dört rekâttan fazla nafile namazları bir selam ile kılmak mekruhtur.

"وَأَمَّا نَافِلَةُ اللَّيْلِ ، فَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ : إنْ صَلَّى ثَمَانِي رَكَعَاتٍ بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ : جَازَ ، وَتُكْرَهُ الزِّيَادَةُ عَلَى ذَلِكَ"

Gece namazına gelince; **İmam Ebu Hanife**'ye göre tek selamla sekiz rekât kılmak caizdir fakat bundan fazlasını tek selamla kılmak mekruhtur.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يَزِيدُ بِاللَّيْلِ عَلَى رَكْعَتَيْنِ بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ "

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise gece namazı tek selamla iki rekâttan fazla kılınmaz. Bundan fazlasını bir selamla kılmak mekruhtur.

"وَالْقِرَاءَةُ فِي الْفَرْضِ وَاجِبَةٌ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ . وَهُوَ مُخَيَّرٌ فِي الْأُخْرَيَيْنِ : إنْ شَاءَ قَرَأَ الفَاتِحَةَ ، وَإِنْ شَاءَ سَبَّحَ ، وَإِنْ شَاءَ سَكَتَ"

Farz namazlarda, ilk iki rekâtta (Fatiha haricinde) Kur'an okumak vaciptir. Diğer rekâtlarda ise kişi muhayyerdir; dilerse Fatiha okur, dilerse Allah'ı tesbih eder, dilerse susar.

"وَالْقِرَاءَةُ وَاجِبَةٌ فِي جَمِيعِ رَكَعَاتِ النَّفْلِ وَفِي جَمِيعِ الْوِتْرِ"

Nafile namazların ve vitir namazının bütün rekâtlarında (Fatiha haricinde) Kur'an okumak ise vaciptir.

"وَمَنْ دَخَلَ فِي صَلَاةِ النَّفْلِ ، ثُمَّ أَفْسَدَهَا : قَضَاهَا . فَإِنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَقَعَدَ فِي الْأُولَيَيْنِ مِقْدَارَ التَّشَهُدِ ثُمَّ أَفْسَدَ الْأُخْرَيَيْنِ قَضَى : رَكْعَتَيْنِ"

Nafile namaz kılmaya başlayan kimse, namazını tamamlamadan bozarsa o namazı kaza etmesi gerekir. Eğer bir kimse dört rekât nafile namaz kılmaya başlamış ve ilk oturuşta teşehhüd miktarı oturduktan sonra son iki rekâtı bozmuşsa sadece iki rekâtı kaza eder.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ يَقْضِي أَرْبَعاً"

İmam Ebu Yusuf'a göre dört rekâtı da kaza eder.

"وَيُصَلِّي النَّافِلَةَ قَاعِدَاً مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَى الْقِيَامِ"

Ayakta durarak namaz kılma imkânı olan kişi, nafile namazı oturarak da kılabilir.

"وَإِنْ افْتَتَحَهَا قَائِمَاً ، ثُمَّ قَعَدَ مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ : جَازَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ"

Yine bir kimsenin nafile namaza ayakta başlayıp sonra herhangi bir özrü olmaksızın oturarak devam etmesi **İmam Ebu Hanife**'ye göre caizdir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يَجُوزُ إِلاَّ مِنْ عُذْرٍ"

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise bir özür bulunmadıkça bu şekilde devam etmesi caiz olmaz.

"وَمَنْ كَانَ خَارِجَ الْمِصْرِ : يَتَنَفَّلُ عَلَى دَابَّتِهِ إِلَى أَيِّ جِهَةٍ تَوَجَّهَتْ بِهِ يُومِئُ إِيمَاءً"

Şehir dışında olan (yolcu) kimse bineğinin üzerinde, bineği hangi tarafa yönelirse o tarafa yönelerek ima ile nafile namaz kılabilir.

﴿بَابُ سُجُودِ السَّهْوِ﴾

SEHİV SECDESİ BAHSİ

"سُجُودُ السَّهْوِ وَاجِبٌ فِي الزِّيَادَةِ وَالنُّقْصَانِ بَعْدَ السَّلَامِ"

Sehiv Secdesi Yapmanın Hükmü: Namazda meydana gelen artma ve eksilmede sehiv secdesi yapmak vaciptir ve sehiv secdesi selam verdikten sonra yapılır.

"ثم يَسْجُدُ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ يَتَشَهَّدُ وَيُسَلِّمُ"

Sehiv Secdesinin Yapılış Şekli: Kendisine sehiv secdesi vacip olan kimse selam verdikten sonra iki secde yapar, akabinde oturarak teşehhüdü okur ve sonra yine selam verir.

Sehiv Secdesini Gerektiren Durumlar:

"وَسُجُودُ السَهْوِ يَلْزَمُ المُصَلِّي : إذَا زَادَ فِي صَلَاتِهِ فِعْلًا مِنْ جِنْسِهَا لَيْسَ مِنْهَا أَوْ تَرَكَ فِعْلًا مَسْنُونًا أَوْ تَرَكَ قِرَاءَةَ فَاتِحَةِ الْكِتَابِ أَوَ الْقُنُوتَ أَوْ التَّشَهُّدَ أَوْ تَكْبِيرَاتِ الْعِيدَيْنِ أَوْ جَهَرَ الْإِمَامُ بالقِراءةِ فِيمَا يُخَافَتُ فِيهِ أَوْ خَافتَ فِيمَا يُجْهَرُ فِيهِ"

1- Namazın cinsinden olan fakat kılınan namazın fiillerinden sayılmayan bir fiili fazladan yapmak,

2- Vacipliği sünnet ile bilinen bir fiili yapmamak,

3- Fatiha suresini okumamak,

4- Vitir namazında kunut yapmamak,

5- Teşehhüdü okumamak,

6- Bayram namazlarında getirilmesi gerekli olan tekbirleri getirmemek,

7- İmamın, kıraati sesli okuması gereken namazda sessiz okuması veya sessiz okuması gereken namazda sesli okuması.

Sehiv Secdesi İle İlgili Hükümler:

"وَسَهْوُ الْإِمَامِ يُوجِبُ عَلَى الْمُؤْتَمِّ السُّجُودَ ، فَإِنْ لَمْ يَسْجُدِ الْإِمَامُ لَمْ يَسْجُدِ الْمُؤْتَمُّ" :

1- İmam, namaz esnasında sehiv secdesi yapmayı gerektirecek bir hata yaparsa cemaatin de onunla birlikte sehiv secdesi yapması gerekir fakat imam secde yapmazsa ona tabi olan cemaat de secde yapmaz.

"وَإِنْ سَهَا الْمُؤْتَمُّ : لَمْ يَلْزَمِ الْإِمَامَ وَلَا الْمُؤْتَمَّ السُّجُودُ"

Eğer imamın arkasında namaz kılan kişi sehiv secdesi yapmayı gerektirecek bir hata yaparsa, onun da imamın da sehiv secdesi yapması gerekmez.

"وَمَنْ سَهَا عَنْ الْقَعْدَةِ الْأُولَى ، ثُمَّ تَذَكَّرَ وَهُوَ إِلَى حَالِ الْقُعُودِ أَقْرَبُ : عَادَ ، فَقَعَدَ ، وَتَشَهَّدَ . وَإِنْ كَانَ إِلَى حَالِ الْقِيَامِ أَقْرَبَ : لَمْ يَعُدْ ، وَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ"

2- Bir kimse sehven (yanılarak) ilk oturuşa oturmadan ayağa kalkmaya yönelir, sonra ilk oturuşu yapmadığını hatırlarsa, hatırladığında oturma haline daha yakın ise oturuşa geri döner ve teşehhüdü okur fakat ayakta durma haline daha yakın ise oturuşa dönmez ve namazın sonunda sehiv secdesi yapar.

"وَإِنْ سَهَا عَنْ الْقَعْدَةِ الْأَخِيرَةِ ، فَقَامَ إِلَى الْخَامِسَةِ : رَجَعَ إِلَى الْقَعْدَةِ مَا لَمْ يَسْجُدْ فِي الخَامِسَةِ ، وَأَلْغَى الْخَامِسَةَ ، وَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ. فَإِنْ قَيَّدَ الْخَامِسَةَ بِسَجْدَةٍ : بَطَلَ فَرْضُهُ ، وَتَحَوَّلَتْ صَلَاتُهُ نَفْلًا ، وَكَانَ عَلَيْهِ أَنْ يَضُمَّ إِلَيْهَا رَكْعَةً سَادِسَةً "

3- Dört rekât farz namaz kılan kimse sehven (yanılarak) son oturuşa oturmayıp beşinci rekât için ayağa kalkarsa, beşinci rekâtın secdesini yapmadığı müddetçe son oturuşa geri döner ve beşinci rekâtı terk eder. Selamdan sonra sehiv secdesi yapar. Şayet beşinci rekâtın secdesine giderse farz namazı batıl olur, kılmış olduğu namaz nafileye dönüşür. Beşinci rekâta (çift olsun diye) altıncı bir rekât daha ekler.

"وَإِنْ قَعَدَ فِي الرَّابِعَةِ قَدْرَ التَّشَهُّدِ ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الْخَامِسَةِ ، وَلَمْ يُسَلِّمْ يَظُنُّهَا الْقَعْدَةَ الْأُولَى : عَادَ إِلَى الْقُعُودِ مَا لَمْ يَسْجُدْ فِي الْخَامِسَةِ، وَيُسَلِّمُ وَيَسْجُدُ لِلسَّهْوِ . وَإِنْ قَيَّدَ الْخَامِسَةَ بِسَجْدَةٍ : ضَمَّ إِلَيْهَا رَكْعَةً أُخْرَى ، وَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ ، وَالرَّكْعَتَانِ لَهُ نَافِلَةٌ ، وَيَسْجُدُ لِلسَّهْو"

4- Dört rekât farz namaz kılan bir kimse, son oturuşta teşehhüd miktarı oturduktan sonra ilk oturuş zannettiği için selam vermeksizin beşinci rekât için ayağa kalkarsa, beşinci rekâtın secdesini yapmadığı müddetçe son oturuşa geri döner ve selam verir. Akabinde sehiv secdesi yapar. Şayet beşinci rekâtın secdesine giderse (çift olsun diye) beşinci rekâta bir rekât daha ekler. Böylelikle kıldığı dört rekât farz namazı tamamlanmış olur, son iki rekât da nafile yerine geçer ve sehiv secdesi yapar.

"وَمَنْ شَكَّ فِي صَلَاتِهِ ، فَلَمْ يَدْرِ أَثَلَاثاً صَلَّى أَمْ أَرْبَعاً ؟ وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلَ مَا عَرَضَ لَهُ : اسْتَأْنَفَ الصَّلَاةَ . فَإِنْ كَانَ الشَّكُّ يَعْرِضُ لَهُ كَثِيراً : بَنَى عَلَى غَالِبِ ظَنِّهِ إنْ كَانَ لَهُ ظَنٌّ .فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ظَنٌّ : بَنَى عَلَى الْيَقِينِ. "

5- Namazında şüpheye düşen kişi, üç rekât mı yoksa dört rekât mı kıldığını bilemezse ve bu ilk defa başına gelmişse namazını baştan kılar. Eğer namazında şüpheye düşmesi çok oluyorsa, kaç rekât kıldığı konusunda zannı varsa galip olan zannına göre hareket eder. Zannı yoksa kesin bildiğine (az olan rekât sayısına) itibar ederek namazını tamamlar.

﴿بَابُ صَلَاةِ الْمَرِيضِ﴾

HASTA NAMAZI BAHSİ

"إِذَا تَعَذَّرَ عَلَى الْمَرِيضِ الْقِيَامُ : صَلَّى قَاعِداً ، يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ. فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ : أَوْمَأَ إِيمَاءً بِرَأسِهِ ، وَجَعَلَ السُّجُودَ أَخْفَضَ مِنْ الرُّكُوعِ"

1- Ayakta duramayacak kadar hasta olan kimse namazı oturarak kılar, yapabiliyorsa rükû ve secde yapar. Şayet rükû ve secdeleri yapamıyorsa ima ile başını eğerek yapar ve secde için başını rükûda eğdiğinden daha fazla eğer.

"وَلَا يَرْفَعُ إِلَى وَجْهِهِ شَيْئاً لِيَسْجُدَ عَلَيْهِ"

2- Namaz kılan kimse, üzerine secde etmek için bir şeyi yüzüne kaldırmaz.

"فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الْقُعُودَ : اسْتَلْقَى عَلَى ظَهْرِهِ ، وَجَعَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْقِبْلَةِ ، وأَوْمَأَ لِلرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ . وَإِنْ اسْتَلْقَى عَلَى جَنْبِهِ ، وَوَجْهُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ ، وَأَوْمَأَ بِرَأسِهِ :جَازَ"

3- Namazı oturarak da kılamayacak kadar hasta olan kimse, sırt üstü uzanır ve ayaklarını kıbleye doğru uzatır, rükû ve secdeleri ise ima ile (başını eğerek) yapar. Yan yatarak yüzünü kıbleye doğru çevirip rükû ve secdeleri başını eğerek ima ile yaparsa bu da caiz olur.

"فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الْإِيمَاءَ بِرَأْسِهِ : أَخَّرَ الصَّلَاةَ ، وَلَا يُومِئُ بِعَيْنَيْهِ ، وَلَا بِقَلْبِهِ وَلَا بِحَاجِبَيْهِ"

4- Hasta olan kimse başıyla ima yapmaya da güç yetiremiyorsa iyileşinceye kadar namazı geciktirir. Gözüyle, kalbiyle veya kaşlarıyla ima yaparak namaz kılmaz.

"فَإِنْ قَدَرَ عَلَى الْقِيَامِ ، وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ : لَمْ يَلْزَمْهُ الْقِيَامُ ، وَجَازَ أَنْ يُصَلِّي قَاعِدَاً ، يُومِئُ إِيمَاءً. "

5- Kişi ayakta durmaya güç yetirebiliyor fakat rükû ve secde yapamıyorsa namazı ayakta kılması gerekmez; oturarak namaz kılması caizdir, rükû ve secdeleri de ima ile (başını eğerek) yapar.

"فَإِنْ صَلَّى الصَّحِيحُ بَعْضَ صَلَاتِهِ قَائِمَاً ، ثُمَّ حَدَثَ بِهِ مَرَضٌ يَمْنَعُهُ مِنَ الْقِيَامِ : أَتَمَّهَا قَاعِدَاً ، يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ ، أَوْ يُومِئُ إِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ ، أَوْ مُسْتَلْقِيَاً إِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الْقُعُودَ"

6- Sağlıklı bir kimse namazının bir kısmını ayakta kıldıktan sonra ayakta durmasına engel olan bir özür meydana gelirse namazını oturarak tamamlar, yapabiliyorsa rükû ve secdeleri yapar. Şayet rükû ve secdeleri yapamıyorsa bunları ima ile yapar. Eğer oturmaya da güç yetiremiyorsa o zaman namazı uzanarak tamamlar.

"وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ لِمَرَضٍ بِهِ ، ثُمَّ صَحَّ : بَنَى عَلَى صَلَاتِهِ قَائِمَاً . وَإِنْ صَلَّى بَعْضَ صَلَاتِهِ بِإِيمَاءٍ ، ثُمَّ قَدَرَ عَلَى الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ : اسْتَأْنَفَ الصَّلَاةَ."

7- Hastalıktan dolayı namazı oturarak kılan fakat rükû ve secdeleri yapabilen bir kimse, namaz esnasında iyileşirse namazının kalan kısmını ayakta tamamlar. Ancak namazının bir kısmını ima ile kılmış, sonra (namaz içerisinde) rükû ve secde yapma imkânı olmuşsa namazını yeniden kılar.

"وَمَنْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فَمَا دُونَهَا : قَضَاهَا إِذَا صَحَّ . فَإِنْ فَاتَتْهُ بِالْإِغْمَاءِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ : لَمْ يَقْضِ"

8- Beş namaz vaktini veya bundan daha az bir vakti baygın olarak geçiren kimse iyileştiğinde bu vakitlerde kaçırdığı namazları kaza eder. Fakat baygınlıktan dolayı beş vakitten fazlasını kaçırmışsa bunları kaza etmesi gerekmez.

﴿بَابُ سُجُودِ التِّلَاوَةِ﴾

TİLAVET SECDELERİ BAHSİ

سُجُودُ التِّلَاوَةِ فِي الْقُرْآنِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ سَجْدَةً : فِي آخِرِ الْأَعْرَافِ وَفِي الرَّعْدِ ، وَفي النَّحْلِ ، وفِي وَبَنِي إِسْرَائِيلَ ، وَمَرْيَمَ ، وَالْأُولَى فِي الْحَجِّ ، وَالْفُرْقَانِ ، وَالنَّمْلِ ، وَ "الَمْ تَنْزِيلُ " ، وَ (ص) ، وَ "حَمِ " السَّجْدَةِ ، وَالنَّجْمِ ، وَ " إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ " وَ "اقْرَأْ بِإِسْمِ رَبِكَ الأَعْلَى"

Kur’an-ı Kerim’de tilavet secdesi yapılacak secde ayetleri 14 tanedir. Bunlar:

1- A’raf suresinin son ayeti (206. ayet)
2- Ra’d suresi (15. ayet)
3- Nahl suresi (49. ayet)
4- İsra suresi (107. ayet)
5- Meryem suresi (58. ayet)
6- Hac suresi (18. ayet)
7- Furkan suresi (60. ayet)
8- Neml suresi (25. ayet)
9- Secde suresi (15. ayet)
10- Sâd suresi (24. ayet)
11- Fussilet suresi (37. ayet)
12- Necm suresi (62. ayet)
13- İnşikak suresi (21. ayet)
14- Alak suresi (19. ayet)

"وَالسُّجُودُ وَاجِبٌ فِي هَذِهِ الْمَوَاضِعِ كُلِّهَا ، عَلَى التَّالِي وَالسَّامِعِ سَوَاءٌ قَصَدَ سَمَاعَ الْقُرْآنِ ، أَوْ لَمْ يَقْصِدْ ."

Tilavet Secdesinin Hükmü:

Bu ayetlerden herhangi birini okuyan ya da duyan kimsenin, ister Kur’an’ı dinleme kastıyla duysun ister Kur’an’ı dinleme kastı olmadan duysun fark etmez, duyduğunda tilavet secdesi yapması vaciptir.

Tilavet Secdesi İle İlgili Hükümler:

"وَإِذَا تَلَا الْإِمَامُ آيَةَ سَجْدَةٍ : سَجَدَهَا وَسَجَدَ الْمَأْمُومُ مَعَهُ ."

1- İmam namazda secde ayetini okursa, hem imamın hem de ona tabi olan cemaatin (cemaat secde ayetini duysun ya da duymasın) secde etmesi vaciptir.

"وَإِنْ تَلَا الْمَأْمُومُ : لَمْ يَسْجُدِ الْإِمَامُ ، وَلَا المأمومُ . "

2- İmama tabi olanlardan biri secde ayetini okursa ne imam ne de ona tabi olanlar secde eder.

"وَإِنْ سَمِعُوا وَهُمْ فِي الصَّلَاةِ آيَةَ سَجْدَةٍ مِنْ رَجُلٍ لَيْسَ مَعَهُمْ فِي الصَّلَاةِ : لَمْ يَسْجُدُوهَا فِي الصَّلَاةِ ، وَسَجَدُوهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ . فَإِنْ سَجَدُوهَا فِي الصَّلَاةِ : لَمْ تُجْزِهِمْ ،وَلَمْ تُفْسِدْ صَلاتُهُم ."

3- İmam ve ona tabi olan cemaat namazdayken onlarla birlikte namaz kılmayan bir kimseden secde ayetini duyarlarsa namazda secde etmezler, ancak namazı bitirdikten sonra secde ederler. Şayet namazda secde ederlerse bu, tilavet secdesi yerine geçmez fakat secde ettiklerinden dolayı namazları bozulmaz.

"وَمَنْ تَلَا آيَةَ سَجْدَةٍ خَارِجَ الصَّلاةِ ، فَلَمْ يَسْجُدْهَا حَتَّى دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ ، ثُمَّ تَلَاهَا وَسَجَدَ لَهَا : أَجْزَأَتْهُ السَّجْدَةُ عَنْ التِّلَاوَتَيْنِ . وَإِنْ تَلَاهَا فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ فَسَجَدَ لَهَا ثُمَّ دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ فَتَلَاهَا : سَجَدَ لَهَا ، وَلَمْ تُجْزِئْهُ السَّجْدَةُ الْأُولَى ."

4- Namaz dışında secde ayetini okuyan kimse namaz kılıncaya kadar secde etmezse, sonra namazda aynı secde ayetini okur ve tilavet secdesi yaparsa, bu secde her iki okuyuş için de geçerli olur. Fakat kişi namazın dışında secde ayetini okur ve onun için tilavet secdesi yaparsa, sonra namazda aynı secde ayetini okursa tekrar tilavet secdesi yapması gerekir. Namaz dışında ilk yaptığı secde, namazda yapması gereken secdenin yerine geçmez.

"وَمَنْ كَرَّرَ تِلَاوَةَ آيَةِ سَجْدَةٍ وَاحِدَةٍ فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ : أَجْزَأَتْهُ سَجْدَةٌ وَاحِدَةٌ ."

5- Aynı mecliste aynı secde ayetini birkaç defa okuyan kimsenin bir secde yapması yeterlidir.

"وَمَنْ أَرَادَ السُّجُودَ : كَبَّرَ وَلَمْ يَرْفَعْ يَدَيْهِ ، وَسَجَدَ ، ثُمَّ كَبَّرَ ، وَرَفَعَ رأسَهُ ، وَلَا تَشَهُّدَ عَلَيْهِ ، وَلَا سَلَامَ ."

Tilavet Secdesinin Yapılış Şekli: Tilavet secdesi yapmak isteyen kimse, ellerini kaldırmaksızın tekbir getirir ve secdeye gider. Sonra tekbir getirir ve başını secdeden kaldırır. Tilavet secdesinde teşehhüd için oturma ve selam verme yoktur.

﴿بَابُ صَلَاةِ الْمُسَافِرِ﴾

YOLCU NAMAZI BAHSİ

"السَّفَرُ الَّذِي تَتَغَيَّرُ بِهِ الْأَحْكَامُ أَنْ يَقْصِدَ الْإِنْسَانُ مَوْضِعاً بَيْنَهُ وَبَيْنَ مِصْرِهِ مَسِيرَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا بِسَيْرِ الْإِبِلِ ، ومَشْيِ الأَقْدِام . وَلَا يُعْتَبَرَ فِي ذَلِكَ السَّيْرَ فِي الْمَاءِ"

Yolculuk Mesafesinin Miktarı:[9] Mukim olan ile yolcu olanın hükmü arasında şeriatte fark vardır. Kişinin yolcu sayılabilmesi için, ikamet ettiği yer ile gitmeye niyet ettiği yer

[9] Dört rekât farz olan namazı iki rekât kısaltmak için gidilecek olan en az mesafe, üç gün üç gece normal yürüme mesafesi kadar olmalıdır. Normal yürümeden kasıt; devenin yürüyüşü veya ayaklarla yürümektir.

arasındaki mesafe, devenin yürüyüşü ile ya da yaya olarak üç gün üç gecelik yürüyüş mesafesi olmalıdır. Bu ölçüm,

---

Bu mesafe üç günde on sekiz fersah kadar tahmin edilmiştir. Bir fersah, üç mildir. Bu ise yaklaşık 89 km'dir.

Yolculuk mesafesi gidiş olarak 16 fersah olmalıdır. Bir fersah ise 3 mildir. 1 mil ise 6.000 karıştır. 1 karış ise bir el karışı kadardır. Bu mesafe 80, 640 km'dir. Bu ise yüklü bir devenin gece ve gündüz ağır ağır yürüyüşüyle olan mesafedir. Bu mesefanin bu şekilde belirlenmesi konusunda üç imam ittifak etmiştir. Hanefi mezhebinde ise böyle değildir. Zira Hanefiler şöyle dediler: "Mesafe zamanla takdir edilmiş olup senenin günlerinin en kısasından üç gündür. Bu günlerden her birinde sabahtan, öğlen zeval vaktine kadar yürümek yeterli olup orta bir yürüyüşe, yani deve yürüyüşüne ya da ayaklarla yürüyüşe itibar edilir. Şayet ilk günde sabahtan erken kalkılıp öğlen zeval vaktine kadar yürünürse, merhaleye ulaşılmış olunur ve akabinde inilir, gece orada geçirilir sonra ikinci günde sabah erkenden kalkılır, aynı şekilde yapılır, sonra üçüncü günde de aynı şekilde yapılır. Böylece namazı kısaltma vakti katedilmiş olunur. Bu sebeple itimat edilen görüşe göre fersah ile belirlenmesine itibar edilmez. Zira bu mesafeden az miktarda kısaltma yapmak sahih olmaz. Bazı Hanefi âlimleri de bu mesafeyi fersah ile tayin ederler. Bu konuda şöyle denir: "Bu mesafe 24 fersahtır. Bu ise üç merhale olup iki merhale değildir."

Şafii mezhebine göre; yolculuk mesafesi en az iki merhaledir. Yani on altı fersahtır. Bu ise 48 mildir. İmam Ahmed, İmam Malik'ten rivayetle böyle söylemiştir. Zira İbni Abbas (r.a) ve İbni Ömer (r.a)'den rivayet edildiğine göre onlar dört bured miktarı kadar yolculukta namazı kısaltırlardı." (Buhari muallak olarak nakletmiştir.)

Bu konuda **Hanefi âlimleri**; yolcu için mest üzerine mesh müddetinin üç gün üç gece olduğunu bildiren hadisleri delil olarak gösterdiler ve yolculukta mest üzerine üç gün üç gece mesh edilmesinin, ancak yolculuğun en az gecesiyle birlikte üç gündüz olmasıyla söz konusu olduğunu belirttiler.

Yolculuk yapan kişi bildirilen bu mesafeyi hızlı bir şekilde gidip de daha kısa bir zamanda katederse yine de yolcu sayılır. Öyle ki gideceği yere iki yol var; birisi yolculuk mesafesi kadar, diğeri de bundan daha kısa ise, birinci yoldan giderse namazı kısaltır. İkinci yoldan giderse namazı kısaltmaz, zira yolcu sayılmaz.

karada yapılan yürüyüşe göredir, denizdeki seyre göre değildir. Bu mesafeyi katetmeye niyet ettiğinde kişi yolcu hükmündedir.

"وَفَرْضُ الْمُسَافِرِ عِنْدَنَا فِي كُلِّ صَلَاةٍ رُبَاعِيَّةٍ : رَكْعَتَانِ ، لَا يَجُوزُ لَهُ الزِّيَادَةُ عَلَيْهِمَا عَمْدَاً."

Yolculukta Namazı Kısaltmanın Hükmü:

Bizim mezhebimize göre; yolcunun, (ikamet halinde) dört rekât olan her namazı yolculukta iki rekât olarak kılması farzdır. Bilerek iki rekâttan fazla kılması caiz değildir.

"فَإِنْ صَلَّى أَرْبَعاً ، وَقَد قَعَدَ فِي الثَّانِيَةِ مِقْدَارَ التَّشَهُّدِ : أَجْزَأَتْهُ الرَّكْعَتَانِ عَنْ فَرْضِهِ ، وَكَانَتْ الْأُخْرَيَانِ لَهُ نَافِلَةٌ . وَإِنْ لَمْ يَقْعُدْ فِي الثَّانِيَةِ قَدْرَ التَّشَهُّدِ : بَطُلَتْ صَلَاتُهُ"

Yolculukta olan kimse, ikamette dört rekât kılınan namazı eğer dört rekât kılar ve ikinci rekâtta teşehhüd miktarı oturursa, kıldığı ilk iki rekât farz yerine geçer, sonraki iki rekât ise nafile sayılır. Fakat ikinci rekâtta teşehhüd miktarı oturmaksızın dört rekât kılarsa namazı bozulur.

"وَمَنْ خَرَجَ مُسَافِرَاً : صَلَّى رَكْعَتَيْنِ إِذَا فَارَقَ بُيُوتَ الْمِصْرِ"

Yolculuğa çıkan kimse ikamet ettiği şehrin evlerinden ayrıldığında artık (dört rekât olan) namazları iki rekât olarak kılar.

Yolcu Namazının Müddeti:

"وَلَا يَزَالُ عَلَى حُكْمِ السَّفَرِ حَتَّى يَنْوِيَ الْإِقَامَةَ فِي بَلَدٍ يَصْلُحُ لِلْإِقَامَةِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمَاً فَصَاعِدَاً ، فَيَلْزَمُهُ الْإِتْمَامُ . وَإِنْ نَوَى الْإِقَامَةَ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ : لَمْ يُتِمَّ. "

1- Yolculukta bulunan kişi, ikamet etmeye elverişli olan bir beldede on beş gün veya daha fazla ikamet etmeye niyet etmedikçe yolcu hükmünde olur. Şayet böyle bir beldede on beş gün veya daha fazla ikamet etmeye niyet ederse namazlarını tam olarak (dört rekât) kılması gerekir. Bundan daha az bir süre ikamet etmeye niyet ederse, dört rekât olan namazını tam kılmayıp iki rekât olarak kılar.

"وَإِنْ دَخَلَ الْمُسَافِرُ بَلَدَاً ، وَلَمْ يَنْوِ أَنْ يُقِيمَ فِيهِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمَاً وَإِنَّمَا يَقُولُ : غَدَاً أَخْرُجُ ، أَوْ بَعْدَ غَدٍ أَخْرُجُ ، حَتَّى بَقِيَ عَلَى ذَلِكَ سِنِينَ : صَلَّى رَكْعَتَيْنِ."

2- Kişi yolculuk esnasında bir beldeye gelirse, orada “Bu beldeden yarın çıkarım.” veya “Ertesi gün çıkarım.” diyerek on beş gün ya da daha fazla kalma niyeti söz konusu olmadığı müddetçe, bu hal üzere orada senelerce kalsa bile (dört rekâtlık) namazları kısaltarak iki rekât kılar.

"وَإِذَا دَخَلَ الْعَسْكَرُ أَرْضَ الْحَرْبِ ، فَنَوَوْا إِقَامَةَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا : لَمْ يُتِمُّوا."

3- Müslüman askerler harp diyarına girdiklerinde orada on beş gün ikamet etmeye niyet etseler bile (her an çıkma

ihtimali olduğu için) dört rekât olan namazları dört rekât olarak değil, kısaltarak iki rekât olarak kılarlar.

Yolcu Namazıyla İlgili Hükümler:

"وَإِذَا دَخَلَ الْمُسَافِرُ فِي صَلَاةِ الْمُقِيمِ مَعَ بَقَاءِ الْوَقْتِ : أَتَمَّ الصَّلَاةَ."

1- Yolcu olan bir Müslüman, mukim olan imamın arkasında vakit namazı kılmak ister ve o vakit namazı için yeterli zaman varsa, namazı dört rekât olarak kılar.

"وَإِنْ دَخَلَ مَعَهُ فِي فَائِتَةٍ : لَمْ تَجُزْ صَلَاتُهُ خَلْفَهُ."

2- Mukim olan imam kaçırdığı namazı kaza ediyorsa yolcu olan kimsenin onun arkasında namaz kılması caiz değildir.

"وَإِذَا صَلَّى الْمُسَافِرُ بِالْمُقِيمِينَ رَكْعَتَيْن : سَلَّمَ ، ثُمَّ أَتَمَّ الْمُقِيمُونَ صَلَاتَهُمْ وُحْدانَاً . وَيُسْتَحَبُّ لَهُ إِذَا سَلَّمَ أَنْ يَقُولَ : أَتِمُّوا صَلَاتَكُمْ ، فَإِنَّا قَوْمٌ سَفْرٌ."

3- Yolcu olan kimse mukim olan kişilere imam olursa namazı iki rekât olarak kılar ve selam verir. Mukim olanlar ise selam vermeyip namazlarını cemaatle değil, tek olarak (dört rekâta) tamamlarlar. Yolcu olan imamın selam verdikten sonra kendisine tabi olan mukim cemaate “Namazınızı tamamlayın! Biz yolcu olan bir kavimiz.” demesi müstehaptır.

"وَإِذَا دَخَلَ الْمُسَافِرُ مِصْرَهُ : أَتَمَّ الصَّلَاةَ وَإِنْ لَمْ يَنْوِ الإِقَامَةَ فِيهِ ."

4- Yolcu olan kimse kendi beldesine girdiğinde, ikamet etmeye niyet etmese bile namazlarını tam kılar.

"وَمَنْ كَانَ لَهُ وَطَنٌ ، فَانْتَقَلَ عَنْهُ وَاسْتَوْطَنَ غَيْرَهُ ثُمَّ سَافَرَ فَدَخَلَ وَطَنَهُ الْأَوَّلَ : لَمْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ."

5- Bir şehirde ikamet eden kişi başka bir şehre taşınarak oraya yerleşirse ve tekrar ilk ikamet ettiği vatanına yolculuk yaparsa artık orada dört rekât olan namazlarını tam kılmaz, kısaltarak iki rekât kılar.

"وَإِذَا نَوَى الْمُسَافِرُ أَنْ يُقِيمَ بِمَكَّةَ وَمِنًى خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمَاً : لَمْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ إلا أنْ يَبِيْتَ بِأَحَدِهِمَا. "

6- Hac yolculuğunda olan kimse Mekke ve Mina'da on beş gün ikamet etmeye niyet ederse dört rekât olan namazlarını tam kılmaz, kısaltarak iki rekât kılar. Fakat ikisinde değil de sadece birinde on beş gün ikamet etmeye niyet etmişse bu durumda namazlarını tam kılar.

"وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةٌ فِي السَّفَرِ : قَضَاهَا فِي الْحَضَرِ رَكْعَتَيْنِ . وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلاةٌ فِي الْحَضَرِ: قَضَاهَا فِي السَّفَرِ أَرْبَعَاً."

7- Yolculuk esnasında namazı kaçıran kimse, bu namazı ikamet halinde iken kaza ettiğinde iki rekât olarak kaza eder. Mukim iken (dört rekât olan) bir namazı kaçıran kimse, bu namazı yolculukta iken kaza ettiğinde dört rekât olarak kaza eder.

"وَالْعَاصِي وَالْمُطِيعُ فِي سَفَرِهِمَا فِي الرُّخْصَةِ سَوَاءٌ ."

8- Günah işlemek için yolculuk yapan kimse ile itaat için yolculuk yapan kimse, yolculuk ruhsatından faydalanma bakımından eşittir.

﴿بَابُ صَلَاةِ الْجُمُعَةِ﴾

CUMA NAMAZI BAHSİ

Cuma Namazının Sıhhat Şartları:

"لَا تَصِحُّ الْجُمُعَةُ إلَّا فِي مِصْرٍ جَامِعٍ أَوْ فِي مُصَلَّى الْمِصْرِ . وَلَا تَجُوزُ فِي الْقُرَى ."

1- Cuma namazı ancak kalabalık şehirde veya şehrin namaz kılınan en büyük yerinde kılındığında sahih olur. Köylerde cuma namazı kılmak caiz değildir.

"وَلَا تَجُوزُ إقَامَتُهَا إلَّا بِالسُّلْطَانِ أَوْ مَنْ أَمَرَهُ السُّلْطَانُ ."

2- Cuma namazı ancak İslam şeriatini uygulayan İslam halifesi kıldırdığı ya da onun vekâleti ile kılındığı zaman caiz olur.

"وَمِنْ شَرَائِطِهَا : الْوَقْتُ ، فَتَصِحُّ فِي وَقْتِ الظُّهْرِ ، وَلَا تَصِحُّ بَعْدَهُ ."

3- Cuma namazının şartlarından biri belli bir vakitte kılınmasıdır. Bu vakit, öğle namazının vaktidir. Öğle namazının vaktinden (önce ya da) sonra kılınması sahih olmaz.

"وَمِنْ شَرَائِطِهَا : الْخُطْبَةُ قَبْلَ الصَّلَاةِ . يَخْطُبُ الإمامُ خُطْبَتَيْنِ يَفْصِلُ بَيْنَهُمَا بِقَعْدَةٍ . وَيَخْطُبُ قَائِمَاً عَلَى طَهَارَةٍ ."

4- Cuma namazının şartlarından biri de namazdan önce hutbe verilmesidir. İmam namazdan önce iki hutbe verir ve hutbelerin arasını bir oturuşla ayırır. Hutbeyi ayakta ve taharet üzere (abdestli olarak) verir.

"فَإِنْ اقْتَصَرَ عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى : جَازَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا بُدَّ مِنْ ذِكْرٍ طَوِيلٍ يُسَمَّى خُطْبَةً ."

İmam Ebu Hanife'ye göre imamın hutbede sadece Allah-u Teâlâ'yı zikretmesi caiz ve yeterlidir. **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise bu, yeterli değildir; mutlaka yapılan zikrin hutbe denilebilecek uzun zikirlerden olması gerekir.

"وَإِنْ خَطَبَ قَاعِدَاً ، أَوْ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ : جَازَ ، وَيُكْرَه ."

İmam oturarak veya taharetsiz (abdestsiz) olarak hutbe verirse caiz olur fakat mekruhtur.

"وَمِنْ شَرَائِطِهَا : الْجَمَاعَةُ ، وَأَقَلُّهُمْ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ : ثَلَاثَةٌ سِوَى الْإِمَامِ وَقَالَا : اثْنَانِ سِوَى الْإِمَامِ ."

5- Cuma namazının şartlarından biri de cemaatle kılınmasıdır. **İmam Ebu Hanife**'ye göre; cemaatin imam dışında en az üç kişi olması gerekir. **İmam Muhammed** ve **İmam Ebu Yusuf**'a göre ise imamın dışında iki kişinin olması yeterlidir.

Cuma Namazıyla İlgili Hükümler:

"وَيَجْهَرُ الْإِمَامُ بِالْقِرَاءَةِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ . وَلَيْسَ فِيهِمَا قِرَاءَةُ سُورَةٍ بِعَيْنِهَا . "

1- İmam cuma namazının iki rekâtında da kıraati sesli olarak okur. Fatiha ile beraber okunması gereken zammi sure herhangi bir sure olabilir, belli bir sure olması şart değildir.

"وَلَا تَجِبُ الْجُمُعَةُ عَلَى مُسَافِرٍ ، وَلَا امْرَأَةٍ ، وَلَا مَرِيضٍ ، وَلَا عَبْدٍ ، وَلَا عَلَى أَعْمَى . فَإِنْ حَضَرُوا وَصَلَّوْا مَعَ النَّاسِ : أَجْزَأَهُمْ عَنْ فَرْضِ الْوَقْتِ . "

2- Cuma namazı; yolcu olana, kadına, hasta olana, köleye ve kör olana farz değildir. Şayet bu kimseler cuma namazında Müslümanlarla birlikte hazır bulunur ve namaz kılarlarsa kıldıkları bu namaz öğle namazının farzı yerine geçer.

"وَيَجُوزُ لِلْمُسَافِرِ وَالْعَبْدِ وَالْمَرِيضِ أَنْ يَؤُمُّوا فِي الْجُمُعَةِ."

3- Yolcu, köle ve hasta olan kimsenin cuma namazında imam olması caizdir.

"وَمَنْ صَلَّى الظُّهْرَ فِي مَنْزِلِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ صَلَاةِ الْإِمَامِ ، وَلَا عُذْرَ لَهِ : كُرِهَ لَهُ ذَلِكَ وَجَازَتْ صَلَاتُهُ."

4- İmam cuma namazını kıldırmadan önce, bir kimse herhangi bir özrü olmadığı halde evinde öğle namazını kılarsa, yaptığı mekruh olmakla birlikte kıldığı namaz geçerli olur.

"فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يَحْضُرَ الْجُمُعَةَ ، فَتَوَجَّهَ إِلَيْهَا : بَطَلَتْ صَلَاةُ الظُّهْرِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ بِالسَّعْيِ ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا تَبْطُلُ حَتَّى يَدْخُلَ مَعَ الْإِمَامِ."

Öğle namazını bu şekilde kıldıktan sonra cuma namazını kılmaya karar verirse **İmam Ebu Hanife**'ye göre; cuma namazına gitmek için niyet edip yürümeye başlamasıyla daha önce kıldığı öğle namazı batıl olur. **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise imama tabi olup cuma namazına girmedikçe daha önce kıldığı öğle namazı batıl olmaz.

"وَيُكْرَهُ أَنْ يُصَلِّيَ الْمَعْذُورُونَ الظُّهْرَ فِي جَمَاعَةٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَكَذَا أَهْلُ السِّجْنِ ."

5- Mazeret sahibi olduklarından dolayı cuma namazını kılamayan kimselerin cuma günü öğle namazını cemaatle kılmaları mekruhtur. Aynı şekilde hapiste bulunan kimselerin de cuma günü öğle namazını cemaatle kılmaları mekruhtur.

Cuma Namazına Sonradan Yetişenin Hükmü:

"وَمَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ : صَلَّى مَعَهُ مَا أَدْرَكَ ، وَبَنَى عَلَيْهَا الْجُمُعَةَ . وَإِنْ أَدْرَكَهُ فِي التَّشَهُّدِ ، أَوْ فِي سُجُودِ السَّهْوِ : بَنَى عَلَيْهَا الْجُمُعَةَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وأَبِي يُوسُف . وَقَالَ مُحَمَّدٌ : إِنْ أَدْرَكَ مَعَهُ أَكْثَرَ الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ : بَنَى عَلَيْهَا الْجُمُعَةَ ، وَإِنْ أَدْرَكَ أَقَلَّهَا : بَنَى عَلَيْهَا الظُّهْرَ ."

Cuma günü cuma namazında imama sonradan yetişen kişi, yetiştiği kısmı ona tabi olarak kılar. İmam, namazı bitirdikten sonra kaçırdığı kısmı cuma namazı olarak tamamlar. Şayet imam teşehhüdde iken veya sehiv secdesi yaparken ona yetişip tabi olmuşsa **İmam Ebu Hanife** ve **İmam Ebu Yusuf**'a göre; cuma namazına yetiştiği için kaçırdığı kısmı imam selam verdikten sonra cuma namazı olarak tamamlar. **İmam Muhammed**'e göre ise ancak ikinci rekâtın çoğuna yetişirse kaçırdığı kısmı imam selam verdikten sonra cuma namazı olarak tamamlar. Fakat ikinci rekâtın çoğunu kaçırmış, azına yetişmişse kaçırdığı namazı öğle namazı olarak tamamlar.

Cuma Gününde Vacip Olan Şeyler:

"وَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ إِلى الخُطْبَةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ : تَرَكَ النَّاسُ الصَّلَاةَ وَالْكَلَامَ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ خُطْبَتِهِ ."

1- Cuma günü imam hutbeye çıktığında, hutbesini bitirinceye kadar insanlar namaz kılmayı ve konuşmayı terk ederek hutbeyi dinlerler.

"وَإِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الْآذَانَ الْأَوَّلَ : تَرَكَ النَّاسُ الْبَيْعَ ، وَالشِّرَاءَ وَتَوَجَّهُوا إِلَى الْجُمُعَةِ . "

2- Cuma günü müezzin ilk ezanı okuduğunda insanlar alışverişi terk edip cuma namazına giderler.

"وإذا صَعِدَ الإمَامُ المِنْبَرَ : جَلَسَ ، وَأَذَّنَ المُؤَذِّنُونَ بَيْنَ يَدَيِ المِنْبَرِ ، ثُمَّ يَخْطُبُ الإمَامُ ، فَإِذَا فَرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ: أَقَامُوا الصَّلاةَ وَصَلُّوا، ."

3- İmam, minbere çıktığında oturur, ezan okuyan kişi minberin önünde ezan okur. Sonra imam hutbe okur, hutbesini bitirince ikamet getirilir ve namaz kılınır.

﴿بَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ﴾

İKİ BAYRAM NAMAZI BAHSİ

"يُسْتَحَبُّ يَوْمَ الْفِطْرِ أَنْ يَطْعَمَ الْإِنْسَانُ شَيْئاً قَبْلَ الْخُرُوجِ إِلَى الْمُصَلَّى وَيَغْتَسِلَ وَيَتَطَيَّبَ ويَلْبَسَ أحْسَنَ ثِيَابِهِ ، وَيَتَوَجَّهَ إِلَى الْمُصَلَّى ."

1- Ramazan Bayramında kişinin namaz yerine gitmeden önce bir şeyler yemesi, gusletmesi, güzel koku sürünmesi, en güzel elbisesini giymesi ve namaz yerine yürüyerek gitmesi müstehaptır.

"وَلَا يُكَبِّرُ فِي طَرِيقِ الْمُصَلَّى عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَعِندَهُمَا يُكَبِّرُ . "

2- İmam Ebu Hanife'ye göre kişi, namaz yerine giderken yolda (sesli olarak) tekbir getirmez. **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise yolda (sesli olarak) tekbir getirir.

"وَلَا يُتَنَفَّلُ فِي الْمُصَلَّى قَبْلَ صَلَاةِ الْعِيدِ ."

3- Namaz kılınacak olan yerde bayram namazından önce nafile namaz kılmaz.

"فَإِذَا حَلَّتْ الصَّلَاةُ بِارْتِفَاعِ الشَّمْسِ : دَخَلَ وَقْتُهَا إِلَى الزَّوَالِ ، فَإِذا زالَتِ الشَمْسُ : خَرَجَ وَقْتُهَا . "

4- Bayram Namazının Vakti: Güneşin (bir veya iki mızrak kadar) yükselmesiyle bayram namazının vakti girer ve zeval vaktine (güneşin tam tepede olduğu vakte) kadar devam eder. Güneş zevalden batıya doğru kayınca bayram namazının vakti çıkmış olur.

"وَيُصَلِّي الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ ، يُكَبِّرُ فِي الْأُولَى تَكْبِيرَةَ الْإِحْرَامِ وَثَلَاثاً بَعْدَهَا ، ثُمَّ يَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً مَعَهَا ، ثُمَّ يُكَبِّرُ تَكْبِيرَةً يَرْكَعُ بِهَا. ثُمَّ يَبْتَدئُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بالقِرَاءَةِ ، فإذا فَرَغَ مِنَ الْقِرَاءَةِ : كَبَّرَ ثَلَاثَ تَكْبيراتٍ، وكَبَّرَ تَكْبِيرَةً رابِعَةً يَرْكَعُ بِهَا . وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي تَكْبِيرَاتِ الْعِيدَيْنِ . وَيَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ . ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ الصَّلَاةِ خُطْبَتَيْنِ ، يُعَلِّمُ النَّاسَ فِيهَا صَدَقَةَ الْفِطْرِ وَأَحْكَامَهَا . "

5- Bayram Namazının Kılınış Şekli: İmam bayram namazını, Müslümanlarla beraber iki rekât olarak kılar. İlk rekâtta ihram tekbirini getirir ve ondan sonra üç tekbir daha getirir. Tekbirlerden sonra Fatiha ve onunla birlikte bir (zammi) sure okur. Akabinde tekbir getirir ve rükû yapar. Sonra ikinci rekâta okumayla başlar, okumayı bitirince üç tekbir getirir ve dördüncü tekbiri getirerek rükû yapar. İmam her iki bayram namazında da tekbirleri getirirken ellerini kaldırır ve kıraati açıktan (sesli) okur. Bayram namazından sonra iki hutbe verir. (Ramazan Bayramı için hutbe verecekse) İnsanlara fıtır sadakasını ve hükümlerini öğretir.

"وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةُ الْعِيدِ مَعَ الْإِمَامِ : لَمْ يَقْضِهَا."

6- Bayram namazını imam ile birlikte kılmayıp da kaçıran kimse onu kaza etmez.

"فَإِنْ غُمَّ الْهِلَالُ عَلَى النَّاسِ ، فَشَهِدُوا عِنْدَ الإِمَامِ بِرُؤْيَةِ الهِلاَلِ بَعْدَ الزَّوَالِ : صَلَّى العِيدَ مِنَ الغَدِ . فَإِنْ حَدَثَ عُذْرٌ مَنَعُ النَّاسَ مِنْ الصَّلَاةِ فِي الْيَوْمِ الثَّانِي : لَمْ يُصَلِّهَا بَعْدَهُ ."

7- Havanın kapalı olmasından dolayı hilal Müslümanlar tarafından görülmez ve zeval vaktinden sonra iki Müslüman şahit, Müslümanların imamına gelip hilali gördüklerine dair şahitlik ederlerse Müslümanlar bayram namazını ertesi gün kılarlar. Eğer bayramın ikinci gününde insanları namazdan alıkoyacak bir özür meydana gelir ve namazı kılamazlarsa artık sonraki günlerde bayram namazını kılamazlar.

"وَيُسْتَحَبُّ فِي يَوْمِ الْأَضْحَى أَنْ يَغْتَسِلَ وَيَتَطَيَّبَ وَيُؤَخِّرَ الْأَكْلَ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ الصَّلَاةِ"

8- Kurban Bayramı gününde namaza gitmeden önce gusletmek, güzel koku sürünmek ve yemek yemeyi namazdan sonraya ertelemek müstehaptır.

"وَيَتَوَجَّهُ إِلَى الْمُصَلَّى وَهُوَ يُكَبِّرُ"

9- Kurban Bayramının namazını kılmak için namaz kılınan yere gidilirken yolda (sesli olarak) tekbir getirilir.

"وَيُصَلِّي الْأَضْحَى رَكْعَتَيْنِ ، كَصَلَاةِ الْفِطْرِ ، وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ ، يُعَلِّمُ النَّاسَ فِيهِمَا الْأُضْحِيَّةَ وَتَكْبِيرَاتِ التَّشْرِيقِ"

10- İmam, Ramazan Bayramında olduğu gibi Kurban Bayramı namazını da Müslümanlara iki rekât olarak kıldırır ve namazdan sonra iki hutbe verir. Hutbelerde insanlara, kurban kesme ve teşrik tekbirleri hakkında bilgi verir.

"فَإِنْ حَدَثَ عُذْرٌ مَنَعُ النَّاسَ مِنْ الصَّلَاةِ فِي يَوْمِ الْأَضْحَى : صَلَّاهَا مِنْ الْغَدِ ، وَبَعْدَ الْغَدِ ، وَلَا يُصَلِّيهَا بَعْدَ ذَلِكَ ."

11- Kurban Bayramı gününde Müslümanları namazdan alıkoyacak bir özür meydana gelirse namazı sonraki gün (birinci teşrik günü) kılarlar, o gün de bir özür meydana gelirse sonraki gün (ikinci teşrik günü) kılarlar. Şayet bu iki günde de kılamazlarsa artık sonraki günlerde bayram namazını kılamazlar.

Teşrik Tekbirleri:

"وَتَكْبِيرُ التَّشْرِيقِ أَوَّلُهُ عَقِيبَ صَلَاةِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ.وَآخِرُهُ عَقِيبَ صَلَاةِ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ. وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : إلى صَلَاةِ الْعَصْرِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ"

Teşrik Tekbirlerini Getirme Vakti:

Teşrik tekbirleri arefe günü sabah namazından sonra başlar. İmam Ebu Hanife’ye göre kurban kesme (bayramın birinci) gününün ikindi namazının sonuna kadar devam eder. İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed’e göre ise teşrik günlerinin son gününde ikindi namazına kadar devam eder.

"وَالتَّكْبِيرُ واجِبٌ عَقِيبَ الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَاتِ . وصِفَةُ التَّكْبِيرِ أنْ يَقُولَ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، لَا إلَهَ إلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ."

Teşrik tekbirlerini farz namazlardan sonra getirmek vaciptir.

Teşrik tekbirinin sözleri:

"اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ"

"Allâhu ekber, Allâhu ekber, Lâ ilâhe illallâh; Vallâhu ekber, Allâhu ekber ve lillâhilhamd."

﴿بَابُ صَلَاةِ الْكُسُوفِ﴾

GÜNEŞ TUTULMASI NAMAZI BAHSİ

"وَإِذَا انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ كَهَيْئَةِ النَّافِلَةِ ، فِي كُلِّ رَكْعَةٍ رُكُوعٌ وَاحِدٌ . وَيُطَوِّلُ الْقِرَاءَةَ فِيهِمَا"

1- Güneş tutulduğu zaman imam, Müslümanlarla birlikte nafile namazı gibi (ezansız, ikametsiz ve rükûyu tekrarlamadan) her rekâtta tek rükû yaparak iki rekât namaz kılar ve bu rekâtlarda kıraati uzatır.

"وَيُخْفِي الْإِمَامُ الْقِرَاءَةَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَقَالَا : يَجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ"

2- İmam Ebu Hanife'ye göre; imam, güneş tutulması namazında kıraati sessiz olarak okur. İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf'a göre ise kıraati sesli (açıktan) okur.

" ثُمَّ يَدْعُو بَعْدَهَا حَتَّى تَنْجَلِيَ الشَّمْسُ . وَيُصَلِّي بِالنَّاسِ الْإِمَامُ الَّذِي يُصَلِّي بِهِمْ الْجُمُعَةَ . فَإِنْ لَمْ يَحْضُرِ الإمَامُ : صَلَّاهَا النَّاسُ فُرَادَى . "

3- İmam namazdan sonra güneş tutulması tamamen bitinceye kadar dua eder. Güneş tutulması namazını Müslümanlara, cuma namazını kıldıran imam kıldırır. Şayet cemaatle kılınmazsa Müslümanlar tek tek kılarlar.

"وَلَيْسَ فِي خُسُوفِ الْقَمَرِ جَمَاعَةٌ ، وَإِنَّمَا يُصَلِّي كُلُّ وَاحِدٍ لِنَفْسِهِ . "

4- Ay tutulmasında cemaatle namaz kılınmaz, herkes tek başına namaz kılar.

"وَلَيْسَ فِي الْكُسُوفِ خُطْبَةٌ ."

5- Güneş tutulması namazında hutbe yoktur.

﴿بَابُ صَلَاةِ الِاسْتِسْقَاءِ﴾

İSTİSKA’ (YAĞMUR DUASI) **NAMAZI BAHSİ**

"قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ : لَيْسَ فِي الِاسْتِسْقَاءِ صَلَاةٌ مَسْنُونَةٌ فِي جَمَاعَةٍ . وَإِنَّمَا الِاسْتِسْقَاءُ الدُّعَاءُ وَالِاسْتِغْفَارُ،فَإِنْ صَلَّى النَّاسُ وُحْدَاناً جَازَ ."

İmam Ebu Hanife’ye göre yağmur istemek için cemaatle namaz kılmak sünnet değildir. Yağmur istemek ancak dua ve istiğfar ile olur. Fakat insanlar cemaat yapmaksızın tek başlarına namaz kılarlarsa bu da caiz olur.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : يُصَلِّي الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رَكْعَتَيْنِ ، يَجْهَرُ فِيهِمَا بِالْقِرَاءَةِ . ثُمَّ يَخْطُبُ . وَيَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ بِالدُّعَاءِ . وَيَقْلِبُ الإِمَامُ رِدَاءَهُ ، وَلَا يُقَلِّبُ الْقَوْمُ أَرْدِيَتَهُمْ ."

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise imam, yağmur istemek için Müslümanlarla birlikte iki rekât namaz kılar ve bu rekâtlarda kıraati sesli (açıktan) okur. Namazdan sonra hutbe verir ve kıbleye yönelerek dua eder. İmam dış kısmı içe, iç kısmı da dışa gelecek şekilde elbisesini ters çevirir fakat cemaat elbisesini ters çevirmez.

"وَلَا يَحْضُرُ أَهْلُ الذِّمَّةِ الِاسْتِسْقَاءَ ."

Zimmet ehli, yağmur duası ve namazında Müslümanlarla birlikte hazır bulunmaz.

﴿بَابُ قِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ﴾

RAMAZAN AYI NAMAZI BAHSİ

"وَيُسْتَحَبُّ لِلنَّاسِ أَنْ يَجْتَمِعُوا فِي شَهْرِ رَمَضَانَ بَعْدَ الْعِشَاءِ فَيُصَلِّيَ بِهِمْ الْإِمَامُ خَمْسَ تَرْوِيحَاتٍ ، فِي كُلِّ تَرْوِيحَةٍ تَسْلِيمَتَانِ ."

Müslümanların Ramazan ayında yatsı namazından sonra (teravih namazını cemaatle kılmak için) toplanmaları müstehaptır. İmam onlara beş terviha (yirmi rekât namaz) kıldırır. Her tervihada (dört rekâtta) iki selam vardır.

"وَيَجْلِسُ بَيْنَ كُلِّ تَرْوِيحَتَيْنِ مِقْدَارَ تَرْوِيحَةٍ . ثُمَّ يُوتِرُ بِهِمْ إِمَامُهُم . ولا يُصَلِّي الْوِتْرَ فِي جَمَاعَةٍ فِي غَيْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ."

Kişi her iki terviha (dört rekât) arasında bir terviha miktarı oturur. Teravih namazından sonra imam, cemaate vitir namazını kıldırır. Ramazan ayı dışında vitir namazı cemaatle kılınmaz.

﴿بَابُ صَلَاةِ الْخَوْفِ﴾

KORKU NAMAZI BAHSİ

"إِذَا اشْتَدَّ الْخَوْفُ : جَعَلَ الْإِمَامُ النَّاسَ طَائِفَتَيْنِ ، طَائِفَةً إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ وَطَائِفَةً خَلْفَهُ ، فَيُصَلِّي بِهَذِهِ الطَّائِفَةَ رَكْعَةً ، وَسَجْدَتَيْنِ . فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ السَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ ، مَضَتْ هَذِهِ الطَّائِفَةُ إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ وَجَاءَتْ تِلْكَ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى ، فَيُصَلِّي بِهِمْ الإمامُ رَكْعَةً وَسَجْدَتَيْنِ وَتَشَهَّدَ ، وَسَلَّمَ الإِمَامُ ، وَلَمْ يُسَلِّمُوا ، وَذَهَبُوا إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ . وَجَاءَتْ الطَّائِفَةُ الْأُولَى فَيُصَلُّونَ وُحْدَاناً رَكْعَةً ، وَسَجْدَتَيْنِ ، بِغَيْرِ قِرَاءَةٍ ، وَتَشَهَّدُوا ، وَسَلَّمُوا ،– لِأَنَّ صَلَاتَهُمْ قَدْ كَمُلَتْ –، وَمَضَوْا إِلَى وَجْهِ الْعَدُوِّ . وَجَاءَتِ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى ، فَيُصَلُّونَ رَكْعَةً وَسَجْدَتَيْنِ بِقِرَاءَةٍ ، وتَشَهَّدوا وسَلَّمُوا ."

Korku Namazının Kılınış Şekli:

Düşman korkusu şiddetlendiği zaman imam, Müslümanları iki gruba ayırır; bir grup düşmanın karşısına dikilir, diğer grup ise imamın arkasında namaza durur. İmam, arkasındaki grup ile birlikte iki secdeli bir rekât namaz kılar. Başını ikinci secdeden kaldırdığında arkasında bulunan grup gidip düşmanın karşısına dikilir, daha önce düşmanın karşısına dikilen diğer grup ise gelip imamın arkasında namaza durur. İmam onlarla da iki secdeli bir rekât namaz kılar. Akabinde imam teşehhüdü okur ve (namazı tamamlandığı için) selam verir. Fakat arkasında namaz kılan grup selam vermez ve tekrar gidip düşmanın karşısına dikilir. İmamla birlikte namaza başlayan ilk grup ise tekrar gelir ve kıraati

okumaksızın tek başlarına iki secdeli bir rekât namaz kılarlar. Sonra teşehhüdü okuyup selam verirler çünkü artık onların namazı da tamamlanmış olur. Böylece tekrar gidip düşmanın karşısına dikilirler. Diğer grup gelip kıraati okuyarak iki secdeli bir rekât namaz kılar, teşehhüdü okur ve selam verir.

Korku Namazıyla İlgili Hükümler:

"فَإِنْ كَانَ الْإِمَامُ مُقِيماً : صَلَّى بِالطَّائِفَةِ الْأُولَى رَكْعَتَيْنِ وَبِالثَّانِيَةِ رَكْعَتَيْنِ ."

1- Şayet imam mukim olursa birinci grup ile iki rekât, ikinci grup ile de iki rekât kılar.

"وَيُصَلِّي بِالطَّائِفَةِ الْأُولَى رَكْعَتَيْنِ مِنْ الْمَغْرِبِ ، وَبِالثَّانِيَةِ رَكْعَةً ."

2- İmam akşam namazını korku halinde kıldıracaksa birinci grup ile iki rekât, ikinci grup ile bir rekât kılar.

"وَلَا يُقَاتِلُونَ فِي حَالِ الصَّلَاةِ ، فَإِنْ قَاتَلُوا بَطَلَتْ صَلَاتُهُمْ"

3- Askerler namaz esnasında savaşmazlar. Şayet namazda savaşırlarsa namazları batıl olur.

"وَإِنْ اشْتَدَّ الْخَوْفُ : صَلَّوْا رُكْبَاناً وُحْدَاناً ، يُومِئُونَ بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ إلى أَيِّ جِهَةٍ شَاؤُوا إِذَا لَمْ يَقْدِرُوا عَلَى التَّوَجُّهِ إِلى القِبْلَةِ .

4- Korku daha da şiddetlenirse Müslümanlar namazlarını binek üzerinde tek tek kılarlar, rükû ve secdeleri ise ima ile (başı eğerek) yaparlar. Eğer kıbleye yönelme imkânları olmazsa namazı diledikleri tarafa yönelerek kılarlar.

﴿بَابُ صَلاةُ الْجَنَائِزِ﴾

CENAZELER BAHSİ

Ölmek Üzere Olan Kişiye Yapılacak İşlem:

" إِذَا اُحْتُضِرَ الرَّجُلُ : وُجِّهَ وَجْهُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ وَلُقِّنَ الشَّهَادَتَيْنِ"

1- Ölmek üzere olan kimse sağ yanına yatırılarak yüzü kıbleye döndürülür ve kendisine iki şehadet kelimesi**(10)** telkin edilir.**(11)**

"فَإِذَا مَاتَ : شَدُّوا لَحْيَيْهِ ، وَغَمَّضُوا عَيْنَيْهِ ."

2- Kişi öldüğünde (ağzı kapansın diye) çenesinin altından başına bir bez bağlanır ve gözleri kapatılır.

Ölünün Yıkanması:

"وإِذَا أَرَادُوا غَسْلَهُ : وَضَعُوهُ عَلَى سَرِيرٍ ، وَجَعَلُوا عَلَى عَوْرَتِهِ خِرْقَةً ، وَنَزَعُوا عَنْهُ ثِيَابَهُ ، وَوَضَّئُوهُ ، وَلَا يُمَضْمِضُونَهُ ، وَلَا يَسْتَنْشِقُونَهُ ، ثُمَّ يُفِيضُونَ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ وَسَائِرِ جَسَدِهِ وَيُجَمَّرُ سَرِيرَهُ وِتْرَاً."

1- Müslümanlar ölüyü yıkamak istediklerinde onu yüksek (düz) bir yere koyarlar, avret mahallini bir bezle örtüp elbiselerini çıkarırlar. Sonra ölüye abdest aldırırlar fakat mazmaza ve istinşak yaptırmazlar. Abdest aldırdıktan sonra

---

(10) İki şehadetten kasıt, "أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ" ’tır.

(11) **Hanefi âlimlerine göre telkin;** ölmek üzere olan kimsenin yanında, duyacağı kadar yüksek sesle iki şehadet kelimesini söylemektir.

ölünün başına ve bedenine su dökerler. Akabinde ölünün yıkandığı yer (bir, üç, beş gibi) tek sayıda buhurlaştırılır.

"وَيُغْلَى الْمَاءُ بِالسِّدْرِ ، أَوْ بِالْحُرْضِ ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ : فَالْمَاءُ الْقَرَاحُ."

2- Ölünün yıkanacağı su, sedir yaprağı veya çöven otuyla kaynatılır. Sedir yaprağı veya çöven otu olmazsa saf su kaynatılır.

"وَيُغْسَلُ رَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ بِالْخِطْمِيِّ . ثُمَّ يُضْجَعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْسَرِ ، فَيُغْسَلُ بِالْمَاءِ والسِّدْرِ ، حَتَّى يُرَى أَنَّ الْمَاءَ قَدْ وَصَلَ إِلَى مَا يَلِي التَّخْتَ مِنْهُ . ثُمَّ يُضْجَعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ ، فَيُغْسَلُ بِالْمَاءِ الْمَغْلِيِّ بِالسِّدْرِ حَتَّى يُرَى أَنَّ الْمَاءَ قَدْ وَصَلَ إِلَى مَا يَلِي التَّخْتَ مِنْهُ ."

3- Ölünün saçı ve sakalları hatmi bitkisi ile yıkanır. Daha sonra ölü, sol yanına yatırılıp sağ tarafı, kaynatılmış su ile suyun alt tarafına ulaştığı görülünceye kadar iyice yıkanır. Sonra ölü sağ yanına yatırılır, sol tarafı sedir yaprağıyla kaynatılmış su ile suyun alt tarafa ulaştığı görülünceye kadar iyice yıkanır.

"ثُمَّ يُجْلِسُهُ ، وَيُسْنِدُهُ إِلَيْهِ ، وَيَمْسَحُ بَطْنَهُ مَسْحاً رَفِيقاً ، فَإِنْ خَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ : غَسَلَهُ ، وَلَا يُعِيدُ غُسْلَهُ وَلَا وُضُوءَهُ"

4- Daha sonra ölüyü yıkayan kimse onu oturtarak kendine yaslar ve karnını hafifçe ovalar. Böyle yaptığında ölüden bir pislik çıkarsa pisliğin bulaştığı yeri yıkar fakat tekrar gusül ve abdest aldırmaz.

"ثُمَّ يُنَشَّفُ فِي ثَوْبٍ وَيُجْعَلُ الْحَنُوطُ فِي لِحْيَتِهِ وَرَأْسِهِ وَسَائِرِ جَسَدِهِ وَالْكَافُورُ عَلَى مَسَاجِدِهِ"

5- Yıkama işlemi bittikten sonra ölü bir bezle kurulanır. Başına, sakalına ve bütün vücuduna (güzel bir koku olan) hanût sürülür. Secde uzuvlarına (alnı, burnu, iki avucu, iki dizi ve iki ayağına) da kâfûr sürülür.

Ölünün Kefenlenmesi:

"وَالسُّنَّةُ أَنْ يُكَفَّنَ الرَّجُلُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ : إِزَارٍ ، وَقَمِيصٍ ، وَلِفَافَةٍ . فَإِنْ اقْتَصَرُوا عَلَى ثَوْبَيْنِ :جَازَ . "

1- Erkeğin izar**[12]**, kamîs**[13]** ve lifâfe**[14]** olmak üzere üç elbise ile kefenlenmesi sünnetle vacip kılınmıştır. Şayet iki elbise (izar ve lifâfe) ile kefenlenecek olursa bu da caizdir.

"فَإِذَا أَرَادُوا لَفَّ اللِّفَافَةَ عَلَيْهِ : ابْتَدَؤوا بِالْجَانِبِ الْأَيْسَرِ ، فَأَلْقَوْهُ عَلَيْهِ ، ثُمَّ بِالْأَيْمَنِ ، فإِنْ خَافُوا أنْ يَنْتَشِرَ الكَفَنُ عَنْهُ :عَقَدُوه. "

2- Ölüyü kefenleyenler onu lifâfe ile sarmak istediklerinde, ölünün sol tarafından başlayarak önce sol tarafını sararlar, akabinde ise sağ tarafını sararlar. Eğer kefenin çözüleceğinden korkarlarsa düğüm atarlar.

---

[12]İzar: Baştan ayaklara kadar olan bezdir.

[13]Kamîs: Boynun alt noktasından başlayarak ayaklara kadar uzanan bezdir. Kamîse kollar ve yandan yırtmaç yapılmaz.

[14]Lifâfe: Ölünün bütün vücudunu kaplayan, başından ve ayağından biraz daha uzun olup ölüyü bağlamak için kullanılan bezdir.

"وَتُكَفَّنُ الْمَرْأَةُ فِي خَمْسَةِ أَثْوَابٍ : إِزَارٍ وَقَمِيصٍ وَخِمَارٍ وَخِرْقَةٍ تُرْبَطُ بِهَا ثَدْيَاهَا ، وَلِفَافَةٍ . فَإِنِ اقْتَصَرُوا عَلَى ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ : جَازَ . وَيَكُونُ الخِمَارُ فَوقَ القَمِيصِ تَحْتَ اللِّفَافَةِ . وَيُجْعَلُ شَعْرُهَا عَلَى صَدْرِهَا"

3- Kadın beş parça kumaş ile kefenlenir. Bunlar; izar, kamîs, himar[15], lifâfe ve (göğüslerden göbek bağının mesafesine kadar eni olan) göğüsleri bağlamak için kullanılan bez parçasıdır. Şayet kadın üç parça kumaş (izar, lifâfe ve himar) ile kefenlenirse bu da caiz olur. Himar, kamîsin üzerinde, lifâfenin altında olur. Kadının saçları (iki örgü halinde) göğsünün üzerine konulur.

"وَلَا يُسَرَّحُ شَعْرُ الْمَيِّتِ وَلَا لِحْيَتُهُ وَلَا يُقَصُّ ظُفْرُهُ وَلَا شَعْرُهُ"

4- Ölünün saç ve sakalı taranmaz, tırnakları kesilmez, saçı veya vücudunun herhangi bir yerindeki kılları kesilmez.

"وَتُجَمَّرُ الْأَكْفَانُ قَبْلَ أَنْ يُدْرَجَ فِيهَا وَتْراً . فَإِنْ خَافُوا أَنْ تَنْتَشِرَ الْأَكْفَانُ عَنْهُ عَقَدُوهَا"

5- Ölü kefenlenmeden önce kefenleneceği kumaşlar (bir, üç, beş gibi) tek sayıda buhurlanır. Şayet ölüye giydirilen kefenlerin açılmasından korkulursa kefen bağlanır.

Cenaze Namazı:

"فَإِذَا فَرَغُوا مِنْهُ صَلَّوْا عَلَيْهِ"

---

[15] **Himar:** Başı örtmek için kullanılan örtüdür.

Ölünün yıkanması ve kefenlenmesi tamamlandıktan sonra cenaze namazı kılınır.

"وَأَوْلَى النَّاسِ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ : السُّلْطَانُ إِذَا حَضَرَ . فَإِنْ لَمْ يَحْضُرْ : فَيُسْتَحَبُّ تَقْدِيمُ إِمَامِ الْحَيِّ ثُمَّ الْوَلِيُّ . وَإِنْ صَلَّى عَلَيْهِ غَيْرُ الْوَلِيِّ أَوْ السُّلْطَانِ أَعَادَ الْوَلِيُّ الصَّلَاةَ . وَإِنْ صَلَّى عَلَيْهِ الْوَلِيُّ : لَمْ يَجُزْ أَنْ يُصَلِّيَ أَحَدٌ بَعْدَهُ ."

Cenaze namazını kıldırmaya en layık olan kişi, eğer hazır bulunuyorsa Müslümanların sultanıdır. Şayet sultan orada hazır bulunmuyorsa cenaze namazını o bölgenin imamının kıldırması müstehaptır. O da hazır bulunmuyorsa ölünün velisi kıldırır. Sultan veya ölünün velisi dışında birisi cenaze namazını kıldırırsa, ölünün velisi (isterse) cenaze namazını tekrar kıldırabilir. Ölünün velisi cenaze namazını kıldırırsa ondan sonra başka bir kimsenin tekrar cenaze namazını kıldırması caiz olmaz.

"فَإِنْ دُفِنَ وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ : صُلِّيَ عَلَى قَبْرِهِ إلى ثَلاثَةِ أيَّامٍ في الشِّتَاءِ ، وسَبْعَةٍ فِي الصَّيْفِ ، ولا يُصَلَّى بَعْدَ ذلِك .ويَقُومُ المُصَلِّي بِحِذَاءِ صَدْرِ المَيِّتِ . "

Şayet ölü, üzerine cenaze namazı kılınmadan defnedilirse kabrinin başında cenaze namazı kılınabilir. Kışın üç gün geçmeden, yazın ise yedi gün geçmeden kılınır. Bu günlerden sonra artık cenaze namazı kılınmaz. Cenaze namazı kıldıran imam, ölünün göğsü hizasında durur.

"وَالصَّلَاةُ عَلَى الجَنَازَةِ أَنْ يُكَبِّرَ تَكْبِيرَةً يَحْمَدُ اللَّهَ تَعَالَى عَقِيبَهَا . ثُمَّ يُكَبِّرُ تَكْبِيرَةً ثَانِيَةً وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – ثُمَّ يُكَبِّرُ تَكْبِيرَةً ثَالِثَةً ، يَدْعُو فِيهَا لِنَفْسِهِ وَلِلْمَيِّتِ وَلِلْمُسْلِمِينَ . ثُمَّ يُكَبِّرُ تَكْبِيرَةً رَابِعَةً وَيُسَلِّمُ . وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ إلَّا فِي التَّكْبِيرَةِ الْأُولَى"

Cenaze Namazının Kılınış Şekli:

İmam tekbir getirir ve ardından Allah-u Teâlâ'ya hamdeder. Sonra ikinci bir tekbir getirir ve ardından Rasulullah'a salat okur. Akabinde üçüncü bir tekbir daha getirip kendisine, ölüye ve Müslümanlara dua eder. Son olarak dördüncü bir tekbir daha getirir ve selam verir. İlk tekbir dışındaki tekbirlerde ellerini kaldırmaz.

"وَلَا يُصَلَّى عَلَى مَيِّتٍ فِي مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ . "

Cemaatle namaz kılınan mescidin içinde cenaze namazı kılınmaz.

"فَإِذَا حَمَلُوهُ عَلَى سَرِيرِهِ : أَخَذُوا بِقَوَائِمِهِ الْأَرْبَعِ ، وَيَمْشُونَ بِهِ مُسْرِعِينَ دُونَ الْخَبَبِ . فَإِذَا بَلَغُوا إلَى قَبْرِهِ : كُرِهَ لِلنَّاسِ الْقُعُودُ قَبْلَ أَنْ يُوضَعَ عَنْ أَعْنَاقِ الرِّجَالِ"

Cenazenin Taşınması:

Ölü tabutla taşınırken dört kişinin her biri tabutun bir kenarından tutarak taşır ve koşmaksızın hızlı yürür. Ölünün defnedileceği kabre vardıklarında tabutu omuzlarından indirmeden önce orada bulunan insanların oturması mekruhtur.

Cenazenin Defnedilmesi:

"وَيُحْفَرُ الْقَبْرُ ، وَيُلْحَدُ ، وَيُدْخَلُ الْمَيِّتُ مِمَّا يَلِي الْقِبْلَةَ . فَإِذَا وُضِعَ فِي لَحْدِهِ : قَالَ الَّذِي يَضَعُهُ : بِاسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ"

1- Kabir kazılır ve içine lahid[16] açılır. Ölü, kıble tarafından kabre konulur. Ölü kabirdeki lahdin içine konulduğunda lahde koyan kimse şöyle der:

"بِاسْمِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ" “Bismillâhi ve ‘alâ Milleti Rasûlillâh (Allah’ın adı ile ve Rasulullah’ın dini üzere)”

"وَتُحَلُّ الْعُقَدُ عَنْهُ وَيُسَوَّى اللَّبِنُ عَلَيْهِ ، وَيُكْرَهُ الْآجُرُّ وَالْخَشَبُ وَلَا بَأْسَ بِالْقَصَبِ ."

2- Kefene bağlanan bağlar çözülür ve lahdi kapatmak için ağaç dalları konulur. Lahdi kapatmak için kerpiç ve tahta koymak mekruhtur. Fakat lahdi kamışla kapatmakta bir mahzur yoktur.

"ثُمَّ يُهَالُ التُّرَابُ عَلَيْهِ . وَيُسَنَّمُ الْقَبْرُ ، وَلَا يُسَطَّحُ"

---

[16] **Lahid:** Kabrin kıbleye doğru olan uzun kenarından, içine ölüyü koymak için yanlamasına açılan oyuktur.

3- Akabinde kabir toprakla (doldurularak) kapatılır. Kabir düz yapılmayıp deve hörgücü gibi (tümsek) yapılır.

"وَمَنِ اسْتُهِلَّ بَعْدَ الْوِلَادَةِ : سُمِّيَ وَغُسِّلَ وَكُفِّنَ وَصُلِّيَ عَلَيْهِ .
وَإِنْ لَمْ يَسْتَهِلَّ : أُدْرِجَ فِي خِرْقَةٍ وَلَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ ."

4- Bebek doğduktan sonra ses çıkarmış ve akabinde ölmüşse, yıkanır ve cenaze namazı kılınır. Şayet ses çıkarmamışsa bir beze sarılıp gömülür, cenaze namazı kılınmaz.

﴿بَابُ الشَّهِيدِ﴾

ŞEHİD BAHSİ

"الشَّهِيدُ : مَنْ قَتَلَهُ الْمُشْرِكُونَ ، أَوْ وُجِدَ فِي الْمَعْرَكَةِ وَبِهِ أَثَرُ الجِرَاحَةِ ، أَوْ قَتَلَهُ الْمُسْلِمُونَ ظُلْمَاً ، وَلَمْ يَجِبْ بِقَتْلِهِ دِيَةٌ . فَيُكَفَّنُ وَيُصَلَّى عَلَيْهِ ، وَلَا يُغَسَّلُ ."

Şehid: Müşrikler tarafından öldürülen veya savaş meydanında ölü olarak bulunup üzerinde yaralanma izi olan ya da Müslümanlar tarafından zulmen öldürülen ve öldürülmesine karşılık kendisi için diyet gerekli olmayan[17] Müslümandır. Şehid olan Müslüman (elbisesi ile) kefenlenir, cenaze namazı kılınır fakat yıkanmaz.

---

[17] Burada kastedilen, zalim hâkim tarafından zulmen öldürülen Müslümandır. Diyet; hataen veya zulmen öldürüldüğü sabit olan kimse için ödenir. Zalim olan idareci tarafından öldürülen kimse için, velev ki zulmen olsun, diyet ödenmez. Çünkü diyet ödenmesine hükmeden kişi hâkimdir. Hâkimin bu hükmü kabul etmesi, kendisinin zulmen öldürdüğünü ikrar etmesi anlamına gelir. Hâkim kendine göre haklı bir sebeple bir ferdi öldürmüşse, zulmen de olsa böyle bir fert için diyet ödemez.

Şehid İle İlgili Hükümler:

وَإِذَا اُسْتُشْهِدَ الْجُنُبُ : غُسِّلَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَكَذَا الصَّبِيُّ . " " وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يُغَسَّلَانِ .

1- Bir Müslüman cünüp iken şehid olur veya bir çocuk şehid olarak ölürse **İmam Ebu Hanife**'ye göre yıkanır, **İmam Muhammed** ve **İmam Ebu Yusuf**'a göre ise yıkanmazlar.

"وَلَا يُغْسَلُ عَنْ الشَّهِيدِ دَمُهُ ، وَلَا تُنْزَعُ عَنْهُ ثِيَابُهُ ، وَيُنْزَعُ عَنْهُ الْفَرْوُ وَالْخُفُّ وَالْحَشْوُ وَالسِّلَاحُ ."

2- Şehidin kanı yıkanmaz, elbiseleri çıkarılmaz. Ancak giydiği deri palto, mest, normal elbiselerin üzerine giyilen elbiseler ve silahı çıkarılır.

"وَمَنْ اُرْتُثَّ : غُسِّلَ – وَالِارْتِثَاثُ : أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَشْرَبَ أَوْ يَتَدَاوَى أَوْ يَبْقَى حَيّاً حَتَّى يَمْضِيَ عَلَيْهِ وَقْتُ صَلَاةٍ وَهُوَ يَعْقِلُ ، أَوْ يُنْقَلُ مِنْ الْمَعْرَكَةِ وَهُوَ حَيٌّ ، وبِهِ أَثَرُ الجِرَاحَة – وصُلِّيَ عَلَيْه . "

3- Savaşta yaralanıp da savaş meydanından taşındıktan sonra ölen kimse yıkanır. Yine bir kimse yaralandıktan sonra bir şey yer veya içerse ya da yaralarından tedavi olursa ya da aklı yerinde olduğu halde üzerinden bir namaz vakti geçerse ya da aklı yerinde olduğu halde savaş meydanından başka bir yere nakledilirse ya da savaş meydanından üzerinde yara izi olduğu halde sağ olarak nakledilirse ve sonra ölürse yıkanır ve cenaze namazı kılınır.

"وَمَنْ قُتِلَ فِي حَدٍّ أَوْ قِصَاصٍ : غُسِّلَ وَصُلِّيَ عَلَيْهِ ."

4- Hadden veya kısas olarak öldürülen kimse yıkanır ve cenaze namazı kılınır.

"وَمَنْ قُتِلَ مِنْ الْبُغَاةِ ، أَوْ قُطَّاعِ الطَّرِيقِ : لَمْ يُغَسَّلْ ودُفِنَ ، ولَمْ يُصَلَّ عَلَيْهِ .ومَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ : غُسِّلَ ، وصُلِّيَ عَلَيْه ."

5- Adil olan halifeye isyan ettiğinden veya yol kestiğinden dolayı öldürülen kimse yıkanmadan ve cenaze namazı kılınmadan defnedilir. Kendini öldüren kişi ise yıkanır ve cenaze namazı kılınır.

﴿بَابُ الصَّلَاةِ فِي الْكَعْبَةِ وَحَوْلَهَا﴾

KÂBE'NİN İÇİNDE VE ETRAFINDA NAMAZ BAHSİ

"الصَّلَاةُ فِي الْكَعْبَةِ جَائِزَةٌ ، فَرْضُهَا وَنَفْلُهَا ."

1- Kâbe'nin içerisinde farz olsun nafile olsun, namaz kılmak caizdir.

"فَإِنْ صَلَّى الْإِمَامُ بِجَمَاعَةٍ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ ظَهْرَهُ إِلَى ظَهْرِ الْإِمَامِ جَازَ . وَمَنْ جَعَلَ مِنْهُمْ ظَهْرَهُ إِلَى وَجْهِ الإِمَامِ : لَمْ تَجُزْ صَلَاتَهُ ."

2- İmam, Kâbe'nin içinde cemaate namaz kıldırdığında cemaatten bazılarının sırtı imamın sırtına dönük olursa bu şekilde imama tabi olarak namaz kılmaları caiz olur. Ancak cemaatten bazıları sırtını, imamın yüzüne döndürürse bu şekilde kıldıkları namaz caiz olmaz. (Çünkü bu şekilde imamın önüne geçmiş olurlar.)

"فإنْ صَلَّى الْإِمَامُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ : تَحَلَّقَ النَّاسُ حَوْلَ الْكَعْبَةِ ، وصَلَّوا بِصَلَاةِ الإِمَامِ . فَمَنْ كَانَ مِنْهُمْ أَقْرَبَ إِلَى الْكَعْبَةِ مِنْ الْإِمَامِ : جَازَتْ صَلَاتُهُ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي جَانِبِ الْإِمَامِ ."

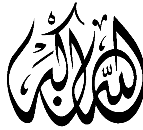
3- İmam, Mescidi Haram'da namaz kıldığında Müslümanlar Kâbe'nin etrafında halka yaparak namaz için ona tabi olurlar. Cemaatten bazıları Kâbe'ye imamdan daha yakın olurlarsa, imamın bulunduğu tarafta olmamaları şartıyla, namazları caiz olur. (Eğer imamın bulunduğu tarafta olur ve Kâbe'ye de imamdan daha yakın olurlarsa imamın önüne geçtikleri için namazları batıl olur.)

"وَمَنْ صَلَّى عَلَى ظَهْرِ الْكَعْبَةِ : جَازَتْ صَلَاتُهُ ، وَيُكْرَه ."

4- Bir kimse Kâbe'nin üzerinde namaz kılarsa kıldığı namaz caiz olur fakat mekruhtur.

"وَكَذلِكَ : إذا صَلَّى عَلَى هَدَفٍ أعْلَى مِنْهَا. "

5- Kâbe'nin çatısına çıkıp da çatıdan daha yüksek bir şey üzerinde namaz kılarsa aynı şekilde caiz olur fakat mekruhtur (Kâbe'nin çatısında değil de yüksekliği Kâbe'den çok olan başka bir yerde namaz kılarsa caizdir, mekruh değildir).

﴾كِتَابُ الزَّكَاةِ﴿

ZEKÂT KİTABI

Zekâtın Vücubunun Şartları:

"الزَّكَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَى الْحُرِّ ، الْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ الْبَالِغِ ، إِذَا مَلَكَ نِصَاباً مُلْكاً تَامّاً ، وَحَالَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ ."

1- Akıllı, büluğa ermiş ve hür olan Müslümanın, tam bir mülkiyet**(18)** ile sahip olduğu nisap miktarına ulaşmış malı var ve bu malın üzerinden hicri bir yıl geçmişse o malın zekâtını vermesi kendisine farz olur.

"وَلَيْسَ عَلَى صَبِيٍّ وَلَا مَجْنُونٍ وَلَا مُكَاتَبٍ زَكَاةٌ ."

2- Büluğ çağına gelmeyen çocuğun, delinin ve hürriyeti için efendisi ile anlaşma yapmış kölenin zekât vermesi farz değildir.

"وَمَنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ يُحِيطُ بِمَالِهِ : فَلَا زَكَاةَ عَلَيْهِ . وَإِنْ كَانَ مَالُهُ أَكْثَرَ مِنْ الدَّيْنِ : زَكَّى الْفَاضِلَ إِذَا بَلَغَ نِصَاباً "

3- Bütün mal varlığını kapsayacak kadar borcu olan kimse, zekât vermekle yükümlü değildir. Ancak kişinin sahip olduğu mal, borcundan daha fazla ise ve nisap miktarına da ulaşmışsa (borçtan fazla olan) bu malın zekâtını verir.

---

(18) **Tam bir mülkiyetten kasıt;** sahip olunan malın kişinin elinde bulunması ve onun üzerinde tasarruf sahibi olmasıdır.

"وَلَيْسَ فِي دُورِ السُّكْنَى ، وَثِيَابِ الْبَدَنِ ، وَأَثَاثِ الْمَنَازِلِ وَدَوَابِّ الرُّكُوبِ ، وَعَبِيدِ الْخِدْمَةِ ، وَسِلَاحِ الِاسْتِعْمَالِ : زَكَاةٌ ."

4- Kişi; oturduğu ev, giydiği elbise, kullandığı ev eşyaları, bindiği hayvan, hizmetinde kullandığı köle ve kullandığı silah için zekât vermekle yükümlü değildir.

"وَلَا يَجُوزُ أَدَاءُ الزَّكَاةِ إلَّا بِنِيَّةٍ مُقَارِنَةٍ لِلْأَدَاءِ ، أَوْ مُقَارِنَةٍ لِعَزْلِ مِقْدَارِ الْوَاجِبِ ."

5- Zekâtın edasının geçerli olabilmesi için kişinin zekâtı verdiği ya da zekât olarak vermesi gereken miktarı malından ayırdığı zaman zekâtın edasına niyet etmesi gerekir. Aksi halde zekâtın edası geçerli olmaz. **(19)**

"وَمَنْ تَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَالِهِ، وَلَمْ يَنْوِي الزَّكَاةَ:سَقَطَ عَنْهُ فَرْضُهَا. "

6- Malının tamamını sadaka olarak veren kimse zekâta niyet etmese bile zekât verme yükümlülüğü kendisinden düşer.

﴿بَابُ زَكَاةِ الْإِبِلِ﴾

DEVELERİN ZEKÂTI BAHSİ

"لَيْسَ فِي أَقَلَّ مِنْ خَمْسِ ذَوْدٍ مِنَ الإِبِلِ صَدَقَةٌ ."

Beş deveden aşağısı için zekât verme yükümlülüğü yoktur.

---

(19) **Zekât;** namaz ve oruç gibi bir ibadettir. Yapılan ibadetlerin geçerli olması, ancak ona niyet etmekle mümkün olur.

"فَإِذا بَلَغَتْ خَمْسَاً سَائِمَةً ، وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ : فَفِيهَا شَاةٌ ، إلى تِسْعٍ ."

Kişinin saime[20] olan **5** devesi var ve bunların üzerinden hicri bir yıl geçmişse, zekât olarak **1** koyun[21] verir. **9** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا كَانَتْ عَشْرَاً : فَفِيهَا شَاتَانِ ، إِلَى أَرْبَعَ عَشَرَة ."

Şayet **10** devesi varsa zekât olarak **2** koyun verir. **14** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا كَانَتْ خَمْسَ عَشَرَةَ : فَفِيهَا ثَلاَثُ شِيَاهٍ ،إِلَى تِسْعَ عَشَرَةَ . "

15 devesi varsa zekât olarak **3** koyun verir. **19** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا كَانَتْ عِشْرِينَ : فَفِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ ، إِلَى أَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ."

20 devesi varsa zekât olarak **4** koyun verir. **24** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسَاً وَعِشْرِينَ : فَفِيهَا بِنْتُ مَخَاضٍ ، إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ ."

Sahip olduğu develerin sayısı **25** deveye ulaşırsa zekât olarak iki yaşına basmış **1** dişi deve verir. **35** deveye kadar bu böyledir.

---

[20] **Saime:** Yılın yarısından çoğunu meralarda otlayarak geçiren hayvandır.

[21] Zekât olarak verilecek koyunun bir yaşına gelmiş olması gerekir.

"فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّاً وَثَلَاثِينَ : فَفِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ ، إِلَى خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ."

36 devesi varsa zekât olarak üç yaşına basmış **1** dişi deve vermesi gerekir. **45** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّاً وَأَرْبَعِينَ : فَفِيهَا حِقَّةٌ ، إِلَى سِتِّينَ ."

46 devesi varsa zekât olarak dört yaşına basmış **1** dişi deve vermesi gerekir. **60** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا كَانَتْ إِحْدَى وَسِتِّينَ : فَفِيهَا جَذَعَةٌ ، إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ."

61 devesi varsa zekât olarak beş yaşına basmış **1** dişi deve vermesi gerekir. **75** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّاً وَسَبْعِينَ : فَفِيهَا بِنْتَا لَبُونٍ ، إِلَى تِسْعِينَ ."

76 devesi varsa zekât olarak üç yaşına basmış **2** dişi deve vermesi gerekir. **90** deveye kadar bu böyledir.

"فَإِذَا بَلَغَتْ إِحْدَى وَتِسْعِينَ: فَفِيهَا حِقَّتَانِ ،إِلَى مِائَةٍ وَعِشْرِينَ."

91 devesi varsa zekât olarak dört yaşına basmış **2** dişi deve vermesi gerekir. **120** deveye kadar bu böyledir.

"ثُمَّ يُسْتَأْنِفُ الْفَرِيضَةُ ، فَيَكون فِي الْخَمْسِ : شَاةٌ مَعَ الحِقَّتَين . وَفِي الْعَشْرِ : شَاتَانِ . وَفِي خَمْسَ عَشَرَة : ثَلَاثُ شِيَاهٍ . وَفِي عِشْرِينَ : أَرْبَعُ شِيَاهٍ . وَفِي خَمْسٍ وَعِشْرِينَ : بِنْتُ مَخَاضٍ ، إلى مائةٍ وخَمْسُين ، فَيَكُونُ فِيَها ثَلاثُ حِقَاق . ثُمَّ تُسْتأنَفُ الفَرِيضَةُ ، فَفِي الخَمْسِ : شَاةٌ ، وفِي العَشْرِ : شَاتَانِ ، وفِي خَمْسَ عَشَرَةٍ : ثَلاثُ شِيَاهٍ ، وفي

عِشْرِينَ : أَرْبَعُ شِيَاهٍ . وفي خَمْسٍ وعِشْرِين : بِنْتُ مَخَاض . وَفِي سِتٍ وَثَلَاثِينَ : بِنْتُ لَبُونٍ . فَإِذَا بَلَغَتْ مِائَةً وَسِتًّاً وَتِسْعِينَ : فَفِيهَا أَرْبَعُ حِقَاقٍ ، إِلَى مِائَتَيْنِ . "

120 deveden sonra hesaplama ilk başta olduğu gibi yeniden başlar: **5** deve için **1** koyun, **10** deve için **2** koyun, **15** deve için **3** koyun, **20** deve için **4** koyun, **25** deve için iki yaşına basmış **1** dişi deve verilir. **150** deveye kadar bu böyledir. **150** deveye ulaşınca dört yaşına basmış **3** dişi deve verilir. Sonra hesaplama ilk başta olduğu gibi yeniden başlar ve **5** deve için **1** koyun, **10** deve için **2** koyun, **15** deve için **3** koyun, **20** deve için **4** koyun, **25** deve için iki yaşına basmış **1** dişi deve verilir. **36** deve için üç yaşına basmış **1** dişi devenin zekât olarak verilmesi gerekir. Şayet sahip olduğu develerin sayısı **196** deveye ulaşırsa **200** deveye kadar dört yaşına basmış **4** dişi devenin zekât olarak verilmesi gerekir.

"ثُمَّ يُسْتَأْنَفُ الْفَرِيضَةُ أَبَدَاً ، كَمَا اُسْتُؤْنِفَتْ فِي الْخَمْسِينَ الَّتِي بَعْدَ الْمِائَةِ وَالْخَمْسِينَ ."

200 deveden sonra **150** deve ile **200** deve arasında yapılan hesaplama sürekli tekrarlanır.

"وَالْبُخْتُ وَالْعِرَابُ سَوَاءٌ ."

Zekât konusunda develerin saf Arap devesi olmasıyla Arap ve Acem devesinden (melez) olması arasında fark yoktur.

﴿بَابُ صَدَقَةِ الْبَقَرِ﴾

SIĞIRLARIN ZEKÂTI BAHSİ

"لَيْسَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثِينَ مِنْ الْبَقَرِ السَّائمَةِ صَدَقَةٌ . فَإِذَا كَانَتْ ثَلَاثِينَ سَائِمَةً ، وَحَال عَلَيْهَا الْحَوْلُ : فَفِيهَا تَبِيعٌ أَوْ تَبِيعَةٌ ."

30 sığırdan aşağısı için zekât yoktur. Şayet kişinin **30** saime sığırı olur ve bunların üzerinden hicri bir sene geçerse zekât olarak iki yaşına basmış **1** erkek veya dişi sığır vermesi gerekir.

"وَفِي أَرْبَعِينَ : مُسِنٌّ أَوْ مُسِنَّةٌ"

40 saime sığırı olursa zekât olarak üç yaşına basmış **1** erkek veya dişi sığır vermesi gerekir.

"فَإِذَا زَادَتْ عَلَى الْأَرْبَعِينَ : وَجَبَ فِي الزِّيَادَةُ بِقَدْرِ ذَلِكَ إِلَى سِتِّينَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ . فَفِي الواحِدَةِ : رُبْعُ عُشْرِ مُسِنَّةٍ .وفي الثِنْتَيْنِ : نِصْفُ عُشْرِ مُسِنَّةٍ .وفي الثَّلاثَةِ : ثَلاثَةُ أَرْبَاعِ عُشْرِ مُسِنَّةٍ . وفي الأَرْبَعِ : عُشْرُ مُسِنَّةٍ . وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا شَيْءَ فِي الزِّيَادَةِ حَتَّى تَبْلُغَ السِّتِّينَ : فَيَكونُ فِيهَا تِبِيعَانِ ، أو تَبيعَتَان . "

Şayet sığırların sayısı 40’ı aşarsa İmam Ebu Hanife’ye göre 60 sığıra kadar artış miktarına göre zekât vermesi gerekir. Şöyle ki: Artan bir sığır için üç yaşına basmış bir sığırın kırkta birini, iki sığır için üç yaşına basmış bir sığırın yirmide birini, üç sığır için üç yaşına basmış bir sığırın yüzde yedi buçuğunu, dört sığır için üç yaşına basmış bir sığırın onda birini zekât olarak verir. İmam Muhammed ve

İmam Ebu Yusuf'a göre ise sığırların sayısı 60'a ulaşıncaya kadar zekâtta herhangi bir artış olmaz. Fakat sığırların sayısı 60'a ulaşırsa iki yaşına basmış 2 erkek ya da 2 dişi sığır zekât verilmesi gerekir.

"وَفِي سَبْعِينَ : مُسِنَّةٌ وَتَبِيعٌ . "

Sahip olduğu sığırların sayısı **70** olursa üç yaşına basmış **1** sığır ile iki yaşına basmış **1** sığırı zekât olarak vermesi gerekir.

"وَفِي ثَمَانِينَ : مُسِنَّتَانِ ."

Sığırların sayısı **80** olursa üç yaşına basmış **2** sığırı zekât olarak vermesi gerekir.

"وَفِي تِسْعِينَ : ثَلَاثَةُ أَتْبِعَةٍ ."

Sığırların sayısı **90** olursa iki yaşına basmış **3** sığırı zekât olarak vermesi gerekir.

"وَفِي مِائَةٍ : تَبِيعَانِ وَمُسِنَّةٌ ."

Sığırların sayısı **100** olursa üç yaşına basmış **1** sığır ile iki yaşına basmış **2** sığırı zekât olarak vermesi gerekir.

"وَعَلَى هَذَا يَتَغَيَّرُ الْفَرْضُ فِي كُلِّ عَشْرٍ ، مِنْ تَبِيعٍ إِلَى مُسِنَّةٍ ، ومِنْ مُسِنَّةٍ إلى تَبِيعٍ ."

Her **10** sığır arttığında hesap bu şekilde, iki yaşına basmış sığır ile üç yaşına basmış sığır arasında değişir.

"وَالْجَوَامِيسُ وَالْبَقَرُ سَوَاءٌ ."

Zekâtının hesaplanması bakımından sığırlar ile mandalar arasında bir fark yoktur.

﴿بَابُ زَكَاةِ الْغَنَمِ﴾

KOYUNLARIN ZEKÂTI BAHSİ

"لَيْسَ فِي أَقَلَّ مِنْ أَرْبَعِينَ شَاةً صَدَقَةٌ"

40 koyundan daha az koyun için zekât yoktur.

"فَإِذَا كَانَتْ أَرْبَعِينَ سَائِمَةً ، وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ : فَفِيهَا شَاةٌ ، إلى مائة وعِشْرِين ."

Şayet kişinin saime olan **40** koyunu var ve üzerinden hicri bir sene geçmişse zekât olarak **1** koyun vermesi gerekir. **120** koyuna kadar bu böyledir.

"فَإذا زَادَتْ واحدةً : فَفِيهَا شَاتَانِ ، إلى مائتَين."

121'den **200**'e kadar koyunu varsa zekât olarak **2** koyun vermesi gerekir.

"فَإذا زَادَتْ واحِدَةً : فَفِيهَا ثَلاثُ شِيَاه ، إلى ثَلاثَمائَةٍ وتِسْعَةٍ وَتِسْعِين. "

201'den **399**'a kadar koyunu varsa zekât olarak **3** koyun vermesi gerekir.

"فَإذا بَلَغَتْ أربَعَمائةٍ : فَفِيَها أَرْبَعُ شِيَاهٍ ."

Koyunların sayısı **400** olursa zekât olarak **4** koyun vermesi gerekir.

"ثُمَّ فِي كُلِّ مَائةٍ : شَاةٌ ."

Sonra her **100** koyun artışında **1** koyunu zekât olarak vermesi gerekir.

"والضَّأْنُ والمَعْزُ سَواءٌ."

Zekâtın hesaplanması bakımından koyun ile keçi arasında bir fark yoktur.

﴿بَابُ زَكَاةِ الْخَيْلِ﴾

ATLARIN ZEKÂTI BAHSİ

"إِذَا كَانَتْ الْخَيْلُ سَائِمَةً ذُكُوراً وَإِنَاثاً وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ : فَصَاحِبُهَا بِالْخِيَارِ : إنْ شَاءَ أَعْطَى عَنْ كُلِّ فَرَسٍ دِينَاراً ، وَإِنْ شَاءَ قَوَّمَهَا وَأَعْطَى عَنْ كُلِّ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ : خَمْسَةَ دَرَاهِمَ"

Atlar, dişi ve erkek karışık sürü halinde otlaklarda otluyorlarsa (saime ise) ve üzerlerinden hicri bir sene geçmişse atların sahibi zekât konusunda muhayyerdir; dilerse her bir at için bir altın dinar verir, dilerse sahip olduğu atların mali değerini hesaplar ve her iki yüz dirhem için beş dirhem zekât olarak verir.

"وَلَيْسَ فِي ذُكُورِهَا مُنْفَرِدَةً زَكَاةٌ ."

Sadece erkek atlardan oluşan at sürüleri için zekât yoktur.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا زَكَاةَ فِي الْخَيْلِ ."

İmam Muhammed ve **İmam Ebu Yusuf**’a göre; (ister erkek olsun ister dişi olsun) at sürüleri için zekât yoktur.

"وَلَا شَيْءَ فِي الْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ ، إِلَّا أَنْ تَكُونَ لِلتِّجَارَةِ ."

Katır ve eşekler ticaret için kullanılmazlarsa onlar için zekât yoktur.

Zekât İle İlgili Diğer Meseleler:

"وَلَيْسَ فِي الْفُصْلَانِ وَالْعَجَاجِيلِ وَالْحُمْلَانِ صَدَقَةٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَعَهَا كِبَارٌ . وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : تَجِبُ فِيهَا وَاحِدَةٌ مِنْهَا . "

1- İmam Ebu Hanife ve **İmam Muhammed**’e göre büyük develer, sığırlar ve koyunlarla birlikte olmadığı müddetçe deve yavruları, inek yavruları (buzağılar) ve kuzular için zekât yoktur. **İmam Ebu Yusuf**’a göre ise (aralarında büyük develer, sığırlar ve koyunlar olmasa bile) zekât olarak onlardan bir tane verir.

"وَمَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ سِنٌّ ، فَلَمْ يُوجَدْ مَعَهُ ، أَخَذَ الْمُصَدِّقُ أَعْلَى مِنْهَا ، وَرَدَّ الْفَضْلَ ، أَوْ أَخَذَ دُونَهَا وَأَخَذَ الْفَضْلَ ."

2- Bir kimsenin, belli bir yaştaki hayvanı zekât olarak vermesi gerekiyor fakat onda bu özelliklere sahip bir hayvan yoksa zekât memuru ondan daha büyük bir hayvanı alır ve aradaki farkı ona öder ya da ondan daha küçük bir hayvan alır ve aradaki farkı ondan alır.

"وَيَجُوزُ دَفْعُ الْقِيمَةِ فِي الزَّكَاةِ"

3- Zekât olarak verilecek şeyin yerine kıymetinin (mali değerinin) verilmesi caizdir.

"وَلَيْسَ فِي الْعَوَامِلِ وَالْحَوَامِلِ وَالْمَعْلُوفَةِ صَدَقَةٌ"

4- Yük hayvanları ve (yılın yarısından çoğunu ahırda geçirip) yemle beslenen hayvanların zekâtı yoktur.

"ولا يَأْخُذُ المُصَدِّقُ خِيَارَ المَالِ ، ولا رُذَالَتَهُ ، وَيَأْخُذُ الْوَسَطَ مِنْهُ."

5- Zekât memuru zekâtı, kişinin malının en iyisi veya en kötüsünden değil, orta bir değere sahip olanlarından alır.

"وَمَنْ كَانَ لَهُ نِصَابٌ ، فَاسْتَفَادَ فِي أَثْنَاءِ الْحَوْلِ مَالاً مِنْ جِنْسِهِ : ضَمَّهُ إِلَى مَالِهِ ، وَزَكَّاهُ بِهِ ."

6- Nisap miktarına ulaşmış malı olan kimse, senenin içerisinde aynı cinsten başka mallar da kazanırsa bunu diğer malına ekler ve zekâtını ona göre verir.

"وَالسَّائِمَةُ هِيَ : الَّتِي تَكْتَفِي بِالرَّعْيِ فِي أَكْثَرِ حَوْلِهَا . فَإِنْ عَلَفَهَا نِصْفَ الْحَوْلِ ، أَوْ أَكْثَرَ : فَلَا زَكَاةَ عَلَيْهِ فِيهَا ."

Saime: Yılın yarısından çoğunu meralarda otlayarak geçiren hayvandır. Sahipleri tarafından yılın yarısını veya yarısından çoğunu yemle beslenerek geçiren hayvanlar için zekât yoktur.[22]

---

[22] **Zekâtı olmamasından kasıt**; bu hayvanların saime hayvanlarda olduğu gibi “Belli bir miktara kadar şu vasıfta olan şu hayvanın zekât olarak verilmesi gerekir.” şeklinde bir zekât hesabı yoktur. Fakat bu hayvanlar ticaret malı hükmünde olur, zekâtları buna göre hesaplanarak verilir.

"وَالزَّكَاةُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ وَاجِبَةٌ فِي النِّصَابِ ، دُونَ الْعَفْوِ . وَقَالَ مُحَمَّدٌ وَزُفَرُ : تَتَعَلَّقُ بِالنِّصَابِ وَالْعَفْوِ ."

7- İmam Ebu Hanife ve **İmam Ebu Yusuf**’a göre; hayvanlarda zekât, belirlenmiş olan nisap miktarı için vaciptir. Nisap miktarından artan fazlalık için ise ikinci nisap miktarına ulaşıncaya kadar zekât yoktur.**[23]** **İmam Muhammed** ve **İmam Züfer**’e göre ise hayvanlarda zekât, hem nisap miktarı için hem de artan fazlalık hesaplanarak verilir.

"وَإِذَا هَلَكَ الْمَالُ بَعْدَ وُجُوبِ الزَّكَاةِ : سَقَطَتْ عَنْهُ"

8- Kişinin zekât vacip olduktan sonra malı telef olursa zekât verme yükümlülüğü ondan kalkar.

"وإِنْ قَدَّمَ الزَّكَاةَ عَلَى الْحَوْلِ ، وَهُوَ مَالِكٌ لِلنِّصَابِ : جَازَ ."

9- Nisap miktarına ulaşmış malı olan kimsenin, üzerinden hicri bir yıl geçmeden önce bu malının zekâtını vermesi caizdir.

﴿بَابُ زَكَاةِ الْفِضَّةِ﴾

GÜMÜŞÜN ZEKÂTI BAHSİ

"لَيْسَ فِي أَقَلَّ مِنْ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ صَدَقَةٌ . فَإِذَا كَانَتْ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ وَحَالَ عَلَيْهَا الحَوْلُ : فَفِيهَا خَمْسَةُ دَرَاهِمَ ."

---

(23) **Şöyle ki:** Kişinin saime olan **5** devesi var ve bunların üzerinden hicri bir yıl geçmişse zekât olarak **1** koyun verir. **6**, **7** veya **8** devesi olsa bile yine de zekât olarak **1** koyun verir. Ta ki ikinci nisap miktarı olan **10** deveye ulaşıncaya kadar böyle devam eder. Şayet saime olan **10** devesi olursa zekât olarak **2** koyun verir.

1- 200 gümüş dirhemden daha azı için zekât verme yükümlülüğü yoktur. Şayet kişi **200** gümüş dirheme sahip olur ve üzerinden hicri bir yıl geçerse zekât olarak **5** dirhem vermesi gerekir.

"وَلَا شَيْءَ فِي الزِّيَادَةِ حَتَّى تَبْلُغَ أَرْبَعِينَ دِرْهَماً ، فَيَكُونُ فِيهَا دِرْهَمٌ مَعَ الْخَمْسَةِ . ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ دِرْهَماً : دِرْهَمٌ عِنْدَ أبي حَنِيفَة ."

2- 240 dirheme ulaşıncaya kadar **200** dirhemden artan fazlalık için zekât yoktur.**(24)** Şayet kişinin **240** dirhemi olursa **5** dirhemle beraber **1** dirhem daha zekât olarak vermesi gerekir. Bundan sonraki her **40** dirhem için **1** dirhem zekât olarak verir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : مَا زَادَ عَلَى الْمِائَتَيْنِ : فَزَكَاتُهُ بِحِسَابِهِ."

3- İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre; **240** dirheme ulaşmasa bile **200** dirhemden artan fazlalık için kırkta bir hesabına göre zekât verilir.

"وَإِذَا كَانَ الْغَالِبُ عَلَى الْوَرِقِ الْفِضَّةَ : فَهِيَ فِي حُكْمِ الْفِضَّةِ . وإِذا كَانَ الغَالِبُ عَلَى الدَّنَانِيرِ الذَّهَبَ : فَهُو فِي حُكْمِ الذَّهَبِ . وَإِذَا كَانَ الْغَالِبُ عَلَيْهَا الْغِشَّ : فَهِيَ فِي حُكْمِ الْعُرُوضِ ، وَيُعْتَبَرُ أَنْ تَبْلُغَ قِيمَتَهَا نِصَاباً. "

4- Gümüş ve başka maddelerin karışımından yapılan dirhemin çoğu gümüşten ise gümüş hükmündedir. Eğer dinarın

(24) Bu, İmam Ebu Hanife'ye göre böyledir.

çoğu altın ise altın hükmündedir. Eğer altına veya gümüşe karışan bozuk olan madde, altın veya gümüşten daha fazla ise bu şey ticaret malı hükmündedir. Ticaret malı olan şeylerin değeri nisap miktarına ulaşınca zekâta tabi olur.

﴿بَابُ زَكَاةِ الذَّهَبِ﴾

ALTININ ZEKÂTI BAHSİ

"لَيْسَ فِيمَا دُونَ عِشْرِينَ مِثْقَالًا مِنْ الذَّهَبِ صَدَقَةٌ."

1- 20 miskalden[25] daha az olan altın için zekât yoktur.

"فَإِذَا كَانَتْ عِشْرِينَ مِثْقَالاً ، وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ : فَفِيهَا نِصْفُ مِثْقَالٍ . ثُمَّ فِي كُلِّ أَرْبَعةِ مَثَاقِيلَ : قِيرَاطَانِ ."

2- Şayet kişinin sahip olduğu altın **20** miskal olur ve üzerinden hicri bir yıl geçerse **yarım** miskal zekât olarak verir. Bundan sonraki her **4** miskal için **2** kırat zekât verir.

"وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ أَرْبَعَةِ مَثَاقِيلَ صَدَقَةٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وقَالا :ما زَادَ عَلَى العِشْرِينَ : فَزَكَاتُهُ بِحِسَابِهَا . "

İmam Ebu Hanife’ye göre **20** miskalden sonra, **4** miskalden az olan fazlalıklar için zekât yoktur. **İmam Muhammed** ve **İmam Ebu Yusuf**’a göre ise **20**’den fazla fakat **4** miskalden az olan küsurat değerine göre hesap edilerek zekât verilir.

[25] 1 miskal = 4,25 gr, 20 miskal = 85 gr.

"وَفِي تِبْرِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَحُلِيِّهِمَا وَالْآنِيَةِ مِنْهُمَا :الزَّكَاةُ ."

3- İşlenmemiş ham altın ve gümüşe ve bu iki maddeden yapılmış süs eşyaları ile kap kacaklara zekât vardır.

﴿بَابُ زَكَاةِ الْعُرُوضِ﴾

TİCARET MALLARININ ZEKÂTI

"الزَّكَاةُ وَاجِبَةٌ فِي عُرُوضِ التِّجَارَةِ ، كَائِنَةً مَا كَانَتْ ، إذا بَلَغَتْ قِيمَتُهَا نِصَاباً مِنَ الذَّهَبِ أو الوَرِقِ . يُقَوِّمُهَا بِمَا هُوَ أَنْفَعُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ مِنْهُمَا. "

1- Hangi türden olursa olsun, değeri altın veya gümüşün nisabına ulaşan bütün ticaret mallarının zekâtını vermek farzdır. Altın veya gümüşten hangisinin nisap miktarı fakirler için daha faydalı ise malın değeri ona göre hesaplanır.

"وَإِذَا كَانَ النِّصَابُ كَامِلاً فِي طَرَفَيْ الْحَوْلِ : فَنُقْصَانُهُ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ لَا يُسْقِطُ الزَّكَاةَ ."

2- Ticaret malı, senenin başında ve sonunda tam olarak nisap miktarında ise senenin içinde nisaptan düşmesi zekâtın farziyetini düşürmez.

"وَتُضَمُّ قِيمَةُ الْعُرُوضِ إِلَى الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ . وَكَذَلِكَ يُضَمُّ الذَّهَبُ إِلَى الْفِضَّةِ بِالْقِيمَةِ ، حَتَّى يَتِمَّ النِّصَابُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ"

3- İmam Ebu Hanife’ye göre; nisabı tamamlamak için ticaret mallarının değeri altın ve gümüşe eklenir. Aynı şekilde nisap miktarını tamamlamak için altın, değeri göz önünde bulundurularak gümüşe eklenir. [26]

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يُضَمُّ الذَّهَبُ إِلَى الْفِضَّةِ بِالْقِيمَةِ وَيُضَمُّ بِالْأَجْزَاءِ ."

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**’e göre ise altın, gümüşe değeriyle değil, cüzleri itibariyle eklenir. [27]

﴿بَابُ زَكَاةِ الزُّرُوعِ وَالثِّمَارِ﴾

EKİNLERİN VE MEYVELERİN ZEKÂTI BAHSİ

"قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ : فِي قَلِيلِ مَا أَخْرَجَتْهُ الْأَرْضُ وَكَثِيرِهِ : الْعُشْرُ ، سَوَاءٌ سُقِيَ سَيْحاً ، أَوْ سَقَتْهُ السَّمَاءُ ، إِلَّا الْحَطَبَ وَالْقَصَبُ وَالْحَشِيشُ ."

1- İmam Ebu Hanife’ye göre ister az olsun ister çok olsun odun, kamış ve ot hariç yerden çıkan bütün ekin ve meyveler için 1/10 zekât vardır. Zekâtın verilmesi açısından bu ürünlerin akan sularla (nehir, çay ve dere gibi) sulanmasıyla veya yağmurla sulanması arasında fark yoktur.

---

[26] **Şöyle ki:** Kişinin **100** dirhem gümüş değerinde **5** miskal altını ve **100** dirhem gümüşü varsa **İmam Ebu Hanife**’ye göre altın, değeriyle gümüşe eklendiğinde gümüş nisap miktarına ulaştığı için bunun zekâtını vermesi gerekir.

[27] **Şöyle ki:** Kişinin **15** miskal altını ve **50** dirhemi varsa (yani altını, nisabın 3/4’ü; gümüşü, nisabın 1/4’üdür) **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**’e göre **50** dirhemin **15** miskal altına eklenmesiyle nisap miktarı (4/4) tamamlandığı için zekâtın verilmesi gerekir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يَجِبُ الْعُشْرُ إِلَّا فِيمَا لَهُ ثَمَرَةٌ بَاقِيَةٌ ، إِذَا بَلَغَ خَمْسَةَ أَوْسُقٍ . وَالْوِسْقُ : سِتُّونَ صَاعاً بِصَاعِ النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ."

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise dayanıklı olan ve bir sene muhafaza edilebilen ürünler **5** vesak miktarına ulaşırsa bunlar için 1/10 zekât vardır. Bunun dışındaki ürünler için zekât yoktur.

Vesak: Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zamanındaki sa' ile 60 sa'dır.**(28)**

"وَلَيْسَ فِي الْخَضْرَاوَاتِ عِنْدَهُمَا عُشْرٌ ."

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre dayanıklı olmadığı için uzun süre muhafaza edilemeyen (maydanoz, marul, tere, roka vb.) sebzeler ve (elma, nar, ayva, karpuz vb.) meyveler için zekât yoktur.**(29)**

"وَمَا سُقِيَ بِغَرْبٍ أَوْ دَالِيَةٍ أَوْ سَانِيَةٍ : فَفِيهِ نِصْفُ الْعُشْرِ عَلَى الْقَوْلَيْنِ"

2- Kovayla, su dolabıyla veya deveyle su taşınarak sulanan ve kendisine zekât düşen mahsullerde her iki görüşe göre 1/10'un yarısı (1/20) zekât vardır.

---

(28) 1 **sa'** yaklaşık 3.25 kg'dır. 1 **vesak** 195 kg'dır. 5 vesak ise 975 kg'dır.

(29) Ticaret için ekilmemişse bu böyledir. Fakat ticaret için ekilmiş ve **200** dirhem gümüş miktarına ulaşmışsa o zaman ittifakla ticaret malı olarak zekâtları verilir.

"وقَالَ أبو يُوسُف : فِيمَا لا يُوسَقُ ، كالزَّعْفَرَانِ ، والقُطْنِ : يَجِبْ فِيهِ العُشْرُ إذا بَلَغَتْ قِيمَتُهُ قِيمَةَ خَمْسَةِ أوسُقٍ مِنْ أدْنَى مَا يَدْخُلُ تَحْتَ الوَسْقِ ."

3- İmam Ebu Yusuf'a göre; zaferan, pamuk gibi vesak ölçüsüyle ölçülmeyen ürünlerin zekâtı hesaplanırken vesak ölçüsüne göre nisap hesaplanmaz (çünkü bu takdirde nisap çok yükselir ya da çok azalır). Bu sebeple bunların nisap miktarı şöyle ölçülür: Vesak ile ölçülemeyen ürünlerin değeri, vesak ile ölçülebilen ürünlerden en ucuz olan ürünün **5** vesak fiyatına ulaşırsa bu ürünlere zekât düşer.

"وَقَالَ مُحَمَّدٌ : يَجِبُ الْعُشْرُ إذَا بَلَغَ الْخَارِجُ خَمْسَةَ أَمْثَالٍ مِنْ أَعْلَى مَا يُقَدَّرُ بِهِ نَوْعُهُ فَاعْتُبِرَ فِي الْقُطْنِ : خَمْسَةُ أَحْمَالٍ ، وَفِي الزَّعْفَرَانِ: خَمْسَةُ أَمْنَاء ."

İmam Muhammed ise şöyle dedi: “Topraktan çıkan ve vesak ile ölçülemeyen ürün, o ürünün ölçüldüğü en büyük ölçü birimiyle ölçüldüğünde, bu ölçü biriminin beş katına ulaşıyorsa o ürüne zekât düşer. Buna göre, pamuk **5** haml’e**[30]**, zaferan **5** menn’e**[31]** ulaştığında nisap miktarına ulaşmış olur.”

"وَفِي الْعَسَلِ : الْعُشْرُ قَلَّ أَوْ كَثُرَ إذَا أُخِذَ مِنْ أَرْضِ الْعُشْرِ . "

---

(30) 1 **haml** 244.5 kg’dır. 5 **haml** ise 1222,5 kg’dır.

(31) 1 **menn** 815 gr’dır. 5 **menn** ise 4,075 kg’dır.

4- İster az olsun ister çok olsun öşür arazisinden**(32)** alınan balda 1/10 zekât vardır.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : لَا شَيْءَ فِيهِ حَتَّى يَبْلُغَ عَشَرَةَ أَزْقَاقٍ ."

İmam Ebu Yusuf'a göre **10** zıkk'a**(33)** ulaşmadığı müddetçe balda zekât yoktur.

"وَقَالَ مُحَمَّدٌ : خَمْسَةُ أَفْرَاقٍ . وَالْفَرَقُ : سِتَّةٌ وَثَلَاثُونَ رِطْلًا بالعِرَاقِيِّ. "

İmam Muhammed'e göre ise **5** farak'a ulaşmadığı müddetçe balda zekât yoktur. **1** farak, **36** Irak rıtlı'dır. **(34)**

"وَلَيْسَ فِي الْخَارِجِ مِنْ أَرْضِ الْخَرَاجِ عُشْرٌ ."

5- Haraç arazisinden**(35)** çıkan ürünlerde 1/10 zekât yoktur.

﴿بَابُ مَصَارِفِ الزَّكَاةِ﴾

ZEKÂTLARIN HARCANACAĞI YERLER BAHSİ

---

(32) **Öşür arazisi:** Müslümanlara ait toprak olup bu topraktan elde edilen ürünlerden ya 1/10 ya da 1/20 zekât alınır.

(33) 1 **zıkk** 50 menn'dir. 1 menn, 815 gr'dır. 10 **zıkk** ise 500 men yani 407,5 kg'dır.

(34) 1(bir) **farak** 6.5 kg'dır. 5 **farak** ise 32.5 kg'dır.

(35) **Haraç arazisi:** Müslüman olmayanlardan savaşsız ya da savaşarak alınan ve Müslüman olmayanların eline bırakılan arazidir. Bu araziden haraç vergisi alınır, ondan çıkan üründen öşür zekâtı alınmaz.

"بَابُ مَنْ يَجُوزُ دَفْعُ الزَّكَاةِ إلَيْهِ وَمَنْ لَا يَجُوزُ "

Zekât Vermenin Caiz Olduğu ve Caiz Olmadığı Kimseler:

"قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاء وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللّهِ وَاللّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ [التوبة: 60] الْآيَةُ"

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

“**Bilin ki sadakalar** (farz olan zekât ve fıtır sadakası) **sadece fakirlere, miskinlere, zekât memurlarına** (zekâtı toplama, hesap etme, koruma, nakletme ve dağıtma işiyle görevli kişilere), **kalpleri** (İslam’a) **ısındırılmak istenen kişilere,** (hürriyetini satın alma konusunda efendisiyle anlaşma yapmış olan) **kölelere,** (meşru olan şeyler yapmak için veya insanların arasını ıslah etmek için borç alıp da hiç malı olmadığı için ödeyemeyen) **borçlulara,** (İslam şeriatini hâkim kılmak için) **Allah yolunda savaşa çıkanlara ve** (zengin olsa bile memleketine dönme imkânı olmayan) **yolda kalmışlara verilir. İşte bu,** (zekâtın kimlere verileceği konusunda) **Allah’ın** (zenginler üzerine) **farz kıldığı bir haktır. Ve bilin ki Allah Alîm’dir** (zekâtın hangi vasıftaki kişilere verilmesi gerektiğini, kimlerin zekât vereceğini, kulların maslahatına olan hükümleri ve gizli olsun aşikâr olsun, büyük olsun küçük olsun, her şeyi en ince teferruatına kadar bilendir)**, Hakîm’dir** (hikmetiyle her şeyi yerli yerine koyan, sadece hakkı söyleyen, her fiili doğru ve mükemmel olan ve verdiği her hükümde hikmet sahibi olandır)**.”**

(el-Tevbe: 60)

"فَهَذِهِ ثَمَانِيَةُ أَصْنَافٍ . وقَدْ سَقَطَ مِنْهَا : الْمُؤَلَّفَةُ قُلُوبُهُمْ ، لأَنَّ اللهَ تَعَالَى أعَزَّ الإسْلَامَ وأغْنَى عَنْهُم ."

Bu ayette, zekâtın verileceği sekiz sınıf zikredilmiştir. Fakat **"kalpleri** (İslam'a) **ısındırılmak istenen kişiler"** zekât verilecek bu kişilerin arasından düşmüştür. Çünkü Allah-u Teâlâ İslam'ı yüceltmiş, artık İslam'ın onların desteğine ihtiyacı kalmamıştır. Dolayısıyla bu kimselere zekât vermeye gerek yoktur.

"فَالْفَقِيرُ : مَنْ لَهُ أَدْنَى شَيْءٍ ."

1- Fakir, nisap miktarından daha az mala sahip olan kimsedir.

"وَالْمِسْكِينُ : مَنْ لَا شَيْءَ لَهُ ."

2- Miskin, kendisinde hiçbir şey bulunmayan kimsedir.

"وَالْعَامِلُ يَدْفَعُ إلَيْهِ الْإِمَامُ إنْ عَمِلَ بِقَدْرِ عَمَلِهِ ."

3- Zekât memuru, zekâtı toplamak için çalışmışsa halife ona, yaptığı iş miktarınca zekât mallarından verir.

"وَفِي الرِّقَابِ : يُعَانُ الْمُكَاتَبُونَ فِي فَكِّ رِقَابِهِمْ . "

4- Hür olmak için sahipleri ile anlaşma yapmış olan kölelere, hürriyetlerine kavuşmaları için zekât mallarından verilir.

"وَالْغَارِمُ : مَنْ لَزِمَهُ دَيْنٌ ."

5- Borçlu, (bütün mal varlığını kapsayacak veya mal varlığını nisaptan düşürecek kadar) borcu olan kimsedir.

"وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ : مُنْقَطِعُ الْغُزَاةِ ."

6- Allah yolunda olanlar, (İslam şeriatini hâkim kılmak için) cihada çıkıp bu esnada malı tükenen kimselerdir.

"وَابْنِ السَّبِيلِ : مَنْ كَانَ لَهُ مَالٌ فِي وَطَنِهِ ، وَهُوَ فِي مَكَان آخَرَ لَا شَيْءَ لَهُ فِيهِ . "

7- Yolda kalmışlar, kendi vatanında malı bulunduğu halde, malının olmadığı başka bir yerde bulunan (ve yanında vatanına dönebilecek kadar malı olmayan) kimselerdir.

"فَهَذِهِ جِهَاتُ الزَّكَاةِ ، وَلِلْمَالِكِ أَنْ يَدْفَعَ إِلَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ ، وَلَهُ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى صِنْفٍ وَاحِدٍ ."

İşte bunlar, zekât verilecek olan yerlerdir. Zekât verecek olan mal sahibi, dilerse vereceği miktarı bu sınıflar arasında paylaştırır, dilerse bütün zekâtını bunlardan birine verir.

"وَلَا يَجُوزُ أَنْ تُدْفَعَ الزَّكَاةُ إِلَى ذِمِّيٍّ ."

Zekâtın zimmiye verilmesi caiz değildir.

"وَلَا يُبْنَى بِهَا مَسْجِدٌ . وَلَا يُكَفَّنُ بِهَا مَيِّتٌ . ولا يُشْتَرَى بِهَا رَقَبَةٌ تُعْتَقُ ."

Zekât malları ile mescid yaptırılmaz, ölü kefenlenmez, köle alınıp azat edilmez.

"وَلَا تُدْفَعُ إِلَى غَنِيٍّ ."

Zengin olan kimseye zekât verilmez.

"وَلَا يَدْفَعُ الْمُزَكِّي زَكَاتَهُ إِلَى أَبِيهِ وَجَدِّهِ وَإِنْ عَلَا . وَلَا إِلَى وَلَدِهِ وَوَلَدِ وَلَدِهِ وَإِنْ سَفَلَ . ولا إلى أمِّهِ ، وجَدَّاتِهِ وإنْ عَلَتْ .وَلَا إِلَى امْرَأَتِهِ."

Kişi, malının zekâtını babasına ve ne kadar yukarı çıkarsa çıksın dedelerine veremez. Yine çocuklarına ve ne kadar aşağıya inerse insin torunlarına veremez. Annesine ve anne-annelerine de ne kadar yukarıya çıkarsa çıksın zekât veremez. Aynı şekilde kişi hanımına da zekât veremez.

"وَلَا تَدْفَعُ الْمَرْأَةُ إِلَى زَوْجِهَا عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : تَدْفَعُ إِلَيْهِ ."

İmam Ebu Hanife'ye göre kadın, kocasına zekât veremez. **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise kadın, kocasına zekât verebilir.

"وَلَا يَدْفَعُ إِلَى مُكَاتَبِهِ ، وَلَا إِلَى مَمْلُوكِهِ ، وَلَا إِلَى مَمْلُوكِ غَنِيٍّ وَلَا إِلَى وَلَدِ غَنِيٍّ إِذَا كَانَ صَغِيراً ."

Kişi, hürriyeti için kendisiyle anlaşma yaptığı kölesine ve diğer kölelerine zekât veremez. Aynı şekilde kişi, zengin olan bir kimsenin kölesine ve zengin bir kimsenin küçük (büluğa ermemiş) çocuğuna zekât veremez.

"وَلَا يُدْفَعُ إِلَى بَنِي هَاشِمٍ ، وَهُمْ : آلُ عَلِيٍّ وَآلُ عَبَّاسٍ وآلُ جَعْفَرٍ وآل عَقِيلٍ وآلُ الَحارِثِ بِن عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَمَوَالِيهِمْ ."

Haşimoğullarına ve onların azat ettiği kölelere zekât verilmez. **Haşimoğulları** ise Ali, Abbas, Cafer, Akil ve Haris ibni Abdilmuttalib *radıyallahu anhum*'un soyundan gelenlerdir.

"وَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٌ : إِذَا دَفَعَ الزَّكَاةَ إِلَى رَجُلٍ يَظُنُّهُ فَقِيرَاً ، ثُمَّ بَانَ أَنَّهُ غَنِيٌّ ، أَوْ هَاشِمِيٌّ ، أَوْ كَافِرٌ ، أَوْ دَفَعَ فِي ظُلْمَةٍ إِلَى فَقِيرٍ ، ثُمَّ بَانَ أَنَّهُ أَبُوهُ ، أَوْ ابْنُهُ : فَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ ."

İmam Ebu Hanife ve **İmam Muhammed**'e göre; kişi zekâtını fakir zannettiği bir kimseye verir, sonra bu kimsenin zengin olduğu ya da Haşimoğullarından olduğu yahut kâfir olduğu ortaya çıkarsa (eğer verdiği zekâtı geri alma imkânı yoksa) verdiği zekât geçerlidir, tekrar zekât vermesi gerekmez. Aynı şekilde karanlıkta kim olduğunu görmediği için bir fakire zekât verir, sonra o kimsenin, babası ya da çocuğu olduğu ortaya çıkarsa (eğer verdiği zekâtı geri alma imkânı yoksa) verdiği zekât geçerli olur, tekrar zekât vermesi gerekmez.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : لَا يَجُوزُ وَعَلَيْهِ الْإِعَادَةَ. "

İmam Ebu Yusuf'a göre bu şekilde vermiş olduğu zekât geçerli değildir, tekrar zekât vermesi gerekir.

" وَلَوْ دَفَعَ إِلَى شَخْصٍ ، يَظُنُّهُ فَقِيرَاً ثُمَّ بَانَ أَنَّهُ عَبْدُهُ أَوْ مُكَاتَبُهُ : لَمْ يَجُزْ فِي قَوْلِهِمْ جَمِيعَاً. "

(Bütün Hanefi âlimlerine göre) Kişi zekâtını fakir zannettiği bir kimseye verir sonra bu kimsenin, onun kölesi veya hürriyeti için kendisi ile anlaşma yaptığı kölesi olduğu ortaya çıkarsa verdiği zekât geçerli olmaz.

"وَلَا يَجُوزُ دَفْعُ الزَّكَاةِ إِلَى مَنْ يَمْلِكُ نِصَابَاً مِنْ أَيِّ مَالٍ كَانَ . وَيَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَى مَنْ يَمْلِكُ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ وَإِنْ كَانَ صَحِيحَاً مُكْتَسِبَاً. "

Herhangi bir maldan nisap miktarı kadarına sahip olan kimseye zekât vermek caiz değildir. Nisap miktarından daha az mala sahip olan kimse çalışabilecek durumda olsa bile (şayet çalıştığı halde nisap miktarı mala sahip olamıyor ise) zekâtın ona verilmesi caizdir. (Fakat çalıştığı zaman nisap miktarı mala sahip olabiliyor ve iş bulabildiği halde çalışmadığı için nisap miktarı mala sahip olamıyorsa ona zekât verilmez, çalışması için zorlanır.)

"ويُكْرَهُ نَقْلُ الزَّكَاةِ مِنْ بَلَدٍ إلى بَلَدٍ آخَرٍ ، وإنَّما تُفَرَّقُ صَدَقَةُ كِلِّ قَوْمٍ فِيهِمْ ، إلَّا أنْ يَنْقُلَهَا الإنْسَانُ إلى قَرَابَتِه ، أو إلى قَوْمٍ هُمْ أحْوَجُ إلَيْهَا مِنْ أهْلِ بَلَدِه."

Zekâtın bir beldeden başka bir beldeye nakledilmesi mekruhtur. Her beldenin zekâtı, o beldenin zekâtı hak eden ahalisine dağıtılır. Ancak zekâtı hak eden akrabası var ve bunlar başka bir beldede bulunuyor ise onlara zekât vermesi mekruh değildir. Ya da başka beldedeki Müslümanların zekâta olan ihtiyacı, kendi beldesindeki Müslümanların zekât ihtiyacından daha fazla ise onlara da zekât vermesi mekruh değildir.

﴿بَابُ صَدَقَةِ الْفِطْرِ﴾

FITIR SADAKASI BAHSİ

"صَدَقَةُ الْفِطْرِ وَاجِبَةٌ عَلَى الْحُرِّ الْمُسْلِمِ ، إذَا كَانَ مَالِكًا لِمِقْدَارِ النِّصَابِ ، فَاضِلاً عَنْ مَسْكَنِهِ وَثِيَابِهِ وأثَاثِهِ وَفَرَسِهِ وَسِلَاحِهِ وَعَبِيدِهِ لِلْخِدْمَةِ ."

Fıtır Sadakasının Hükmü:

Oturduğu ev, giydiği elbise, ihtiyaç olan ev eşyaları, bindiği binek, kullandığı silah ve hizmetçi kölesi dışında nisap miktarı mala sahip olan hür Müslümanın fıtır sadakası vermesi vaciptir.

"و يُخْرِجُ ذَلِكَ عَنْ نَفْسِهِ وَعَنْ أَوْلَادِهِ الصِّغَارِ وَعَنْ مَمَالِيكِهِ لِلْخِدْمَةِ . وَلَا يُؤَدِّي عَنْ زَوْجَتِهِ . وَلَا عَنْ أَوْلَادِهِ الْكِبَارِ وَإِنْ كَانُوا فِي عِيَالِهِ. وَلَا يُخْرِجُ عَنْ مُكَاتَبِهِ ، وَلَا عَنْ مَمَالِيكِهِ لِلتِّجَارَةِ."

Fıtır sadakası üzerine vacip olan kimse; kendisi için, büluğa ermemiş çocukları ve hizmetçi köleleri için fıtır sadakası verir. Hanımı ve geçimlerini kendisi sağlasa bile büluğa ermiş çocukları için fıtır sadakası vermez. Aynı şekilde kişi, hürriyeti için anlaşma yaptığı kölesi ve ticaret için olan köleleri için de fıtır sadakası vermez.

"وَالْعَبْدُ بَيْنَ شَرِيكَيْنِ : لَا فِطْرَةَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا "

İki kişinin ortaklaşa sahip olduğu köle için ortaklardan hiçbiri fıtır sadakası vermez.

"وَيُؤَدِّي الْمُسْلِمُ الْفِطْرَةَ عَنْ عَبْدِهِ الْكَافِرِ ."

Müslüman, kâfir olan kölesi için fıtır sadakası verir.

"وَالْفِطْرَةُ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ أو زَبِيبٍ أَوْ شَعِيرٍ"

Fıtır Sadakasının Miktarı: Buğdaydan **yarım** sa’, hurmadan veya kuru üzümden ya da arpadan **1** sa’dır.

"وَالصَّاعُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ : ثَمَانِيَةُ أَرْطَالٍ بِالْعِرَاقِيِّ."

İmam Ebu Hanife ve **İmam Muhammed**’e göre 1 sa’, Irak rıtılı[36] ile 8 rıtıl’dır.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : خَمْسَةُ أَرْطَالٍ وَثُلُثُ رِطْلٍ."

İmam Ebu Yusuf’a göre ise 1 sa’, 5 tam Irak rıtılı ve 1/3 rıtıl’dır.

Fıtır Sadakası Ne Zaman Vacip Olur?

"وَوُجُوبُ الْفِطْرَةِ يَتَعَلَّقُ بِطُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي مِنْ يَوْمِ الْفِطْرِ ، فَمَنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِكَ : لَمْ تَجِبْ فِطْرَتُهُ . وَمَنْ أَسْلَمَ أَوْ وُلِدَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ : لَمْ تَجِبْ فِطْرَتُه ."

Fıtır sadakası, Ramazan Bayramının birinci günü fecrin doğmasıyla birlikte kişiye vacip olur. Dolayısıyla fecir doğmadan önce ölen kimseye fıtır sadakası vacip olmaz. Aynı şekilde fecrin doğmasından sonra Müslüman olan kimseye veya fecirden sonra doğan çocuğa fıtır sadakası vacip olmaz.

"وَيُسْتَحَبُّ لِلنَّاسِ أَنْ يُخْرِجُوا الْفِطْرَةَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ الْخُرُوجِ إِلَى الْمُصَلَّى . فَإِنْ قَدَّمُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْفِطْرِ : جَازَ . وَإِنْ أَخَّرُوهَا عَنْ يَوْمِ الْفِطْرِ : لَمْ تَسْقُطْ ، وَكَانَ عَلَيْهِمْ إِخْرَاجُهَا"

Müslümanların fıtır sadakasını, fecrin doğmasından sonra bayram namazına gitmeden önce vermeleri müstehaptır. Şayet bayram gününden önce verecek olurlarsa bu da caiz olur. Fıtır sadakasını bayram gününden sonraya kadar vermezlerse yine de yükümlülük kalkmaz, fıtır sadakasını vermeleri gerekir.

---

[36] 1(Bir) Irak rıtılı, 406,25 gr’dır.

﴿كِتَابُ الصَّوْمِ﴾

ORUÇ KİTABI

Orucun Türleri:

"الصَّوْمُ ضَرْبَانِ : وَاجِبٌ وَنَفْلٌ ."

Oruç, farz ve nafile olmak üzere iki kısımdır:

"فَالْوَاجِبُ ضَرْبَان : مِنْهُ مَا يَتَعَلَّقُ بِزَمَانٍ بِعَيْنِهِ ، كَصَوْمِ رَمَضَانَ ، وَالنَّذْرِ الْمُعَيَّنِ ، فَيَجُوزُ صَوْمُهُ بِنِيَّةٍ مِنْ اللَّيْلِ . فَإِنْ لَمْ يَنْوِ حَتَّى أَصْبَحَ: أَجْزَأَتْهُ النِّيَّةُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الزَّوَالِ ."

Farz olan oruçlar iki kısma ayrılır:

1- Özel bir vakitle belirlenmiş oruçlar: Tutmak için özel bir vakit tayin edilmiş olan oruçlardır. Ramazan orucu ve zamanı belli olan adak orucu böyledir. Bu oruçlara geceden niyet edilmesi caizdir. Şayet geceden niyet edilmeyip bu şekilde sabahlanırsa zeval vaktine kadar (şeri gündüzün yarısından önce) bu oruçlara niyet etmek caizdir.

"وَالضَّرْبُ الثَّانِي : مَا يَثْبُتُ فِي الذِّمَّةِ ، كَقَضَاءِ رَمَضَانَ وَالنَّذْرِ الْمُطْلَقِ وَالْكَفَّارَاتِ ، فَلَا يَجُوزُ صَوْمُهُ إِلَّا بِنِيَّةٍ مِنْ اللَّيْلِ ."

2- Özel bir vakitle belirlenmemiş oruçlar: Bunlar; Ramazan orucunun kazası, zamanı tayin edilmemiş adak orucu ve kefaret oruçları gibi kişinin zimmetinde sabit olan oruçlardır. Bu gibi oruçların geceden niyet edilmeksizin tutulması caiz değildir.

"وَالنَّفَلُ كُلُّهُ يَجُوزُ بِنِيَّةٍ قَبْلَ الزَّوَالِ . "

Nafile olan bütün oruçlar için zeval vaktinden önce niyet etmek caizdir.

Ramazan Ayının Tespiti:

"وَيَنْبَغِي لِلنَّاسِ أَنْ يَلْتَمِسُوا الْهِلَالَ فِي الْيَوْمِ التَّاسِعِ وَالْعِشْرِينَ مِنْ شَعْبَانَ ، فَإِنْ رَأَوْهُ : صَامُوا . وَإِنْ غُمَّ عَلَيْهِمْ : أَكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ يَوْمَاً ، ثُمَّ صَامُوا ."

Müslümanların, şaban ayının yirmi dokuzuncu gününü otuzuncu gecesine bağlayan akşam vakti hilali gözetlemeleri gerekir. Şayet hilali görecek olurlarsa ertesi gün Ramazan orucunu tutmaya başlarlar. Ancak hava bulutlu olduğu için hilali göremezlerse şaban ayını otuza tamamlayıp Ramazan orucunu ertesi gün tutmaya başlarlar.

"وَمَنْ رَأَى هِلَالَ رَمَضَانَ وَحْدَهُ : صَامَ وَإِنْ لَمْ يَقْبَلْ الْإِمَامُ شَهَادَتَهُ ".

Bir kimse Ramazan hilalini tek başına görürse Müslümanların imamı onun şehadetini kabul etmese bile kendisi oruca başlar.

"فَإِنْ كَانَ فِي السَّمَاءِ عِلَّةٌ : أَيْ غُبَارٌ أَوْ سَحَابٌ ، قَبِلَ الْإِمَامُ شَهَادَةَ الْوَاحِدِ الْعَدْلِ فِي رُؤْيَةِ الْهِلَالِ ، رَجُلًا كَانَ أَوْ امْرَأَةً ، حُرَّاً كَانَ أَوْ عَبْدَاً ."

Gökyüzünde hilalin görülmesine engel olan toz veya bulut gibi bir şey varsa Müslümanların imamı hilalin görülmesi konusunda adaletli bir Müslümanın şahitliğini kabul eder. Hilali gören adaletli Müslümanın erkek veya kadın olması ya da hür veya köle olması arasında fark yoktur.

"فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي السَّمَاءِ عِلَّةٌ : لَمْ تُقْبَلِ الشَّهَادَةُ حَتَّى يَرَاهُ جَمْعٌ كَثِيرٌ يَقَعْ الْعِلْمُ بِخَبَرِهِمْ ."

Şayet gökyüzünde hilalin görülmesine engel olan bir durum yoksa Müslümanların imamı, tek kişinin şehadetini kabul etmez. Bu durumda, verdikleri haber ile kesin bilginin hâsıl olacağı bir topluluğun hilali gördüklerine dair şahitlik etmeleri gerekir.

"وَوَقْتُ الصَّوْمِ : مِنْ حِينِ طُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ."

Orucun vakti:

İkinci fecrin (fecrisadığın) doğmasıyla başlar, güneş batıncaya kadar devam eder.**(37)**

"وَالصَّوْمُ هُوَ : الْإِمْسَاكُ عَنْ الْأَكْلِ وَالشُّرْبِ وَالجِمَاعِ نَهَاراً ، مَعَ النِّيَّةِ ."

Oruç: Kişinin oruç tutma niyetiyle gündüz (fecrisadığın doğuşundan güneşin batışına kadar) yemekten, içmekten ve cima yapmaktan kendisini alıkoyması, bu şeylerden uzak durmasıdır.

---

(37) **Fecrisadık** (gerçek fecir)**:** Ufukta enine yayılan ışıktır ve gittikçe göğe yayılır. Fecrikâzipten (yalancı fecirden) yaklaşık 12 dakika sonra ortaya çıkar.

Oruç İle İlgili Hükümler:

"فَإِنْ أَكَلَ الصَّائِمُ أَوْ شَرِبَ أَوْ جَامَعَ نَاسِياً : لَمْ يُفْطِرْ ، وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ ، وَلَا كَفَّارَةَ . "

1- Oruçlu olan kimse unutarak yer, içer veya cima yaparsa orucu bozulmaz; kaza da kefaret de gerekmez.

"وإِنْ نَامَ فَاحْتَلَمَ ، أَوْ نَظَرَ إِلَى امْرَأَةٍ فَأَنْزَلَ ، أَوْ أَدْهَنَ ، أَوْ احْتَجَمَ أَوْ اكْتَحَلَ ، أَوْ قَبَّلَ : لَمْ يُفْطِرْ ."

2- Oruçlu olan kimse uykuda iken ihtilam olur veya uyanık iken kadına baktığından dolayı inzal olursa orucu bozulmaz. Aynı şekilde yağ sürünür, hacamat olur, sürme çeker veya eşini öperse yine orucu bozulmaz.

"إِنْ أَنْزَلَ بِقُبْلَةٍ ، أَوْ لَمْسٍ : فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ دُونَ الْكَفَّارَةِ ."

3- Eşini öptüğünden veya ona dokunduğundan dolayı inzal olan kimsenin orucu bozulur ve o günü kaza etmesi gerekir. Fakat kefaret gerekmez.

"وَلَا بَأْسَ بِالْقُبْلَةِ إِذَا أَمِنَ عَلَى نَفْسِهِ ، وَيُكْرَهُ إِنْ لَمْ يَأْمَنْ ."

4- İnzal olmayacağından ve (cima yapma konusunda) nefsine hâkim olacağından emin olan kimsenin eşini öpmesinde bir sakınca yoktur. Şayet kendinden emin değilse eşini öpmesi mekruh olur.

"وَإِنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ : لَمْ يُفْطِرْ . وَإِنْ اسْتَقَاءَ عَامِداً مِلْءَ فِيهِ : فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ ."

5- Kişi istemeyerek kusarsa (kusmuğunu geri yutmaması şartıyla) orucu bozulmaz. Kasıtlı olarak ağız dolusu kusarsa orucu bozulur, o günü kaza etmesi gerekir.

"وَمَنْ ابْتَلَعَ الْحَصَا أَوْ الْحَدِيدَ ، أو النُوَاةَ : أَفْطَرَ ، وقَضَى ، وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ."

6- Çakıl taşı veya demir ya da hurma çekirdeği yutan kimsenin orucu bozulur, o günü kaza etmesi gerekir. Fakat kefaret gerekmez.

"وَمَنْ جَامَعَ عَامِدَاً فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ ، أَوْ أَكَلَ أَوْ شَرِبَ مَا يُتَغَذَّى بِهِ أَوْ يُتَدَاوَى بِهِ : فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ ، مِثْلُ كَفَّارَةِ الظِّهَارِ ."

7- Kişi, eşiyle önden veya arkadan kasıtlı olarak cima yapar, gıda maddesi olan bir şeyi yer, içer veya bununla tedavi olursa orucu bozulur, hem o günü kaza etmesi gerekir hem de kefaret gerekir. Orucun kefareti, zıhar kefareti gibidir.**[38]**

---

[38] Zıharın kefareti ayette belirtildiği üzere şu şekildedir: Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Hanımlarına zihar yapan** (hanımlarıyla cima yapmamak için "Senin sırtın, annemin sırtı gibidir." diyen) **ve sonra söyledikleri bu sözden vazgeçip** (hanımlarıyla cima yapmaya) **dönmek isteyenlerin,** (hanımlarıyla cimanın kendilerine helal olabilmesi için) **hanımlarına dokunmadan önce** (söyledikleri zihar sözüne kefaret olarak) **bir köle azat etmeleri gerekir. İşte bu, zihar suçunu işlediğinizde yerine getirmeniz emredilen hükümdür. Muhakkak ki Allah, işlediğiniz her şeyden haberdardır** (her şeyi gizlisiyle açığıyla en ince teferruatına kadar bilendir ve buna göre hesap soracaktır)**. Kim de bir köle azat etme imkânı bulamazsa hanımıyla cima yapmadan önce peş peşe iki ay oruç tutsun. Kimin de peş peşe iki ay oruç tutmaya gücü yetmezse altmış miskine yemek yedirsin. İşte bu hükümlerin verilmesinin sebebi, Allah'a ve rasulüne gerçek manada iman edip boyun eğmeniz içindir. Ve işte bu hükümler, Allah'ın** (kulları için koyduğu) **sınırlarıdır** (sakın Allah'ın sınırlarını aşmayın)**. Bilin ki**

"وَمَنْ جَامَعَ فِيمَا دُونَ الْفَرْجِ فَأَنْزَلَ : فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ ، وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ ."

8- Kişi hanımıyla önden veya arkadan cima yapmaksızın temasta bulunur ve inzal olursa orucu bozulur, o günü kaza etmesi gerekir. Fakat kefaret gerekmez.

"وَلَيْسَ فِي إِفْسَادِ صَوْمِ غَيْرِ شَهْرِ رَمَضَانَ كَفَّارَةٌ ."

9- Ramazan orucu dışındaki oruçların bozulmasından dolayı kefaret gerekmez.

"وَمَنْ أَوْجَرَ أَوْ احْتَقَنَ أَوْ اسْتَعَطَ أَوْ أَقَطْرَ فِي أُذُنَيْهِ أَوْ دَاوَى جَائِفَةً أَوْ آمَّةً بِدَوَاءٍ رَطْبٍ فَوَصَلَ الدَّوَاءُ إِلَى جَوْفِهِ أَوْ دِمَاغِهِ : أَفْطَرَ . وَلَزِمَهُ الْقَضَاءُ دُونَ الْكَفَّارَةِ ."

10- Bir kimse ağızdan veya makattan ilaç alır, burnuna (enfiye yoluyla) bir şey çeker veya kulağına ilaç damlatırsa orucu bozulur. Aynı şekilde karnında bulunan açık yaraya ıslak veya nemli bir ilaç koyar ve bu ilaç midesine ulaşırsa, yine kafasındaki açık yaraya ıslak veya nemli bir ilaç koyar ve bu ilaç beynine ulaşırsa orucu bozulur, kaza etmesi gerekir. Fakat kefaret gerekmez.

"وَإِنْ أَقْطَرَ فِي إِحْلِيلِهِ : لَمْ يُفْطِرْ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ومُحَمَّد ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ : يُفْطِرُ."

Allah'ın hükümlerini ve sınırlarını inkâr edenler için çok can yakıcı bir azap vardır." (el-Mücadele: 3-4)

11- Şayet kişi erkeklik uzvunun deliğine ilaç damlatırsa **İmam Ebu Hanife** ve **İmam Muhammed**’e göre orucu bozulmaz, **İmam Ebu Yusuf**’a göre ise orucu bozulur.

"وَمَنْ ذَاقَ شَيْئَاً بِفِيهِ : لَمْ يُفْطِرْ ، وَيُكْرَهُ لَهُ ذَلِكَ . "

12- Yutmaksızın bir şeyin tadına bakan kişinin orucu bozulmaz, fakat böyle yapması mekruhtur.

"وَيُكْرَهُ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَمْضُغَ لِصَبِيِّهَا الطَّعَامَ إِذَا كَانَ لَهَا مِنْهُ بُدٌّ . "

13- Kadının seçeneği olduğunda çocuğuna yedireceği yemeği ağzıyla çiğnemesi mekruhtur. Fakat başka bir seçeneği yoksa (yutmaksızın) ağzıyla çiğnemesinde bir mahzur yoktur.

"وَمَضْغُ الْعِلْكِ لَا يُفْطِرُ الصَّائِمَ ، إِلَّا أَنَّهُ يُكْرَهُ . "

14- (Tatsız ve ağızda dağılmayan) Sakız çiğnemek orucu bozmaz, fakat mekruhtur.

"وَمَنْ كَانَ مَرِيضاً فِي شَهْرِ رَمَضَانَ ، فَخَافَ إِنْ صَامَ ازْدَادَ مَرَضُهُ : أَفْطَرَ وَقَضَى"

15- Ramazan ayında hasta olan kimse, oruç tuttuğunda hastalığının artacağından korkarsa oruç tutmaz (oruçluysa orucunu bozar) ve tutmadığı oruçları (Ramazan dışında sağlığına kavuştuğunda) kaza eder.

"وَإِنْ كَانَ مُسَافِرَاً لَا يَسْتَضِرُّ بِالصَّوْمِ : فَصَوْمُهُ أَفْضَلُ ، وإِنْ أَفْطَرَ وَقَضَى : جَازَ . "

16- Ramazan ayında yolculukta olan kimsenin, kendisine zarar vermeyecekse oruç tutması daha faziletlidir. Bununla birlikte yolculukta oruç tutmaz, sonra kaza ederse bu da caiz olur.

Orucun Kazasıyla İlgili Hükümler:

"وَإِنْ مَاتَ الْمَرِيضُ أَوْ الْمُسَافِرُ وَهُمَا عَلَى حَالِهِمَا : لَمْ يَلْزَمْهُمَا الْقَضَاءُ . فَإِنْ صَحَّ الْمَرِيضُ أَوْ أَقَامَ الْمُسَافِرُ ثُمَّ مَاتَا : لَزِمَهُمَا الْقَضَاءُ بِقَدْرِ الصِّحَّةِ وَالْإِقَامَةِ ."

1- Ramazan ayında hasta veya yolcu olan kimseler, bu halleri devam ederken ölürlerse hastalık veya yolculuk esnasında tutmadıkları oruçları kaza etmekle yükümlü olmazlar. Ramazan ayı bittikten sonra sağlığına kavuşan hasta veya mukim olan yolcu ölürse Ramazan ayından sonra sağlıklı ve mukim olduğu günler kadar, Ramazan ayında tutmadığı oruçları kaza etmekle yükümlüdür.[39]

"وَقَضَاءُ شَهْرِ رَمَضَانَ إِنْ شَاءَ فَرَّقَهُ ، وَإِنْ شَاءَ تَابَعَهُ ."

2- Kişi Ramazan orucunun kazasını ayrı ayrı tutabileceği gibi dilerse peş peşe de tutabilir.

"وإِنْ أَخَّرَهُ حَتَّى دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ آخَرُ : صَامَ رَمَضَانَ الثَّانِي ، وَقَضَى الْأَوَّلَ بَعْدَهُ ، وَلَا فِدْيَةَ عَلَيْهِ ."

---

[39] **Şöyle ki**: Kişi Ramazan ayında hastalık veya yolculuktan dolayı beş gün oruç tutmamış, Ramazan ayı bittikten sonra ancak üç gün sağlıklı veya mukim olarak yaşamış, daha sonra ölmüşse bu durumda Ramazan ayında tutmadığı üç günü kaza etmekle yükümlü olur.

3- Ramazan orucunun kazasını gelecek Ramazan ayına kadar geciktiren kimse, önce içinde bulunduğu Ramazan ayının orucunu tutar, ondan sonra kazaya bıraktığı oruçları kaza eder ve fidye vermesi gerekmez.

Oruçla İlgili Diğer Hükümler:

"وَالْحَامِلُ وَالْمُرْضِعُ إِنْ خَافَتَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا أَوْ وَلَدَيْهِمَا : أَفْطَرَتَا وَقَضَتَا وَلَا فِدْيَةَ عَلَيْهِمَا . "

1- Hamile veya emziren anneler oruç tuttukları takdirde kendilerine veya çocuklarına bir zarar geleceğinden endişe ederlerse oruç tutmayıp daha sonra tutmadıkları bu günleri kaza ederler ve fidye vermeleri de gerekmez.

"وَالشَّيْخُ الْفَانِي الَّذِي لَا يَقْدِرُ عَلَى الصَّوْمِ : يُفْطِرُ وَيُطْعِمُ لِكُلِّ يَوْمٍ مِسْكِيناً نِصْفَ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ كَمَا يُطْعِمُ فِي الْكَفَّارَاتِ ."

2- Çok yaşlı olduğundan dolayı oruç tutmaya güç yetiremeyen kimse oruç tutmaz. Fakat Ramazan ayında oruç tutmadığı her gün için, diğer kefaretlerde olduğu gibi, bir miskine yarım sa' buğday veya bir sa' hurma yahut bir sa' arpa vermesi gerekir.

"وَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ قَضَاءُ شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِنْ أَوْصَى بِهِ : أَطْعَمَ عَنْهُ وَلِيُّهُ لِكُلِّ يَوْمٍ مِسْكِيناً : نِصْفَ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ ."

3- Üzerinde Ramazan kazası bulunduğu halde ölen kimse şayet fidye verilmesini vasiyet etmişse tutmadığı her oruç için velisinin, miskine yarım sa’ buğday veya bir sa’ hurma yahut bir sa’ arpa vermesi gerekir.

"وَمَنْ دَخَلَ فِي صَوْمِ التَّطَوُّعِ أَوْ فِي صَلَاةِ التَّطَوُّعِ ثُمَّ أَفْسَدَهُمَا : قَضَاهُمَا ."

4- Nafile oruca veya nafile namaza başlayan kimse bunları tamamlamadan bozarsa kaza etmesi gerekir.

"وَإِذَا بَلَغَ الصَّبِيُّ أَوْ أَسْلَمَ الْكَافِرُ فِي بَعْضِ نَهَارِ رَمَضَانَ : أَمْسَكَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا ، وَصَامَا مَا بَعْدَهُ ، وَلَمْ يَقْضِيَا مَا مَضَى مِنْهُ وَلَا يَوْمَهُمَا."

5- Çocuk Ramazan ayının gündüzünde büluğa erer veya kâfir olan kimse Ramazan ayının gündüzünde Müslüman olursa, günün kalan kısmını yiyip içmeksizin ve cima yapmaksızın geçirir, Ramazan ayının kalan kısmında ise oruç tutar. Fakat daha önce tutmadığı oruçları kaza etmesi gerekmez. Aynı şekilde çocuğun büluğa erdiği günü, kâfirin de Müslüman olduğu günü kaza etmesi gerekmez.

"وَمَنْ أُغْمِيَ عَلَيْهِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ : لَمْ يَقْضِ الْيَوْمَ الَّذِي حَدَثَ فِيهِ الْإِغْمَاءُ ، وَقَضَى مَا بَعْدَهُ ."

6- Ramazan ayında oruç tutarken bayılan kişinin bayıldığı günü kaza etmesi gerekmez fakat ondan sonraki baygın geçirdiği günleri kaza etmesi gerekir.**[40]**

---

(40) Bu kimse bayıldığı gün oruç tutmaya niyet etmiş ve orucu bozan herhangi bir şey yapmamıştır. Bunun için bugünü kaza etmesi gerekmez.

"وَإِذَا أَفَاقَ الْمَجْنُونُ فِي بَعْضِ شَهْرِ رَمَضَانَ: قَضَى مَا مَضَى مِنْهُ ."

7- Akıl hastası olan kimse, Ramazan ayının bir kısmında akıl sağlığına kavuşursa oruç tutmadan geçirdiği günleri kaza eder.

"وَإِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ ، أو نَفِسَتْ : أَفْطَرَتْ ، وَقَضَتْ إذا طَهُرَت. "

8- Hayızlı veya lohusa olan kadın oruç tutmaz (oruçluysa orucunu bozar) ve tutmadığı günleri daha sonra kaza eder.

"وَإِذَا قَدِمَ الْمُسَافِرُ ، أَوْ طَهُرَتِ الْحَائِضُ فِي بَعْضِ النَّهَارِ : أَمْسَكَا عَنْ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا ."

9- Ramazan ayında gündüzün bir kısmında mukim olan yolcu veya hayızdan temizlenen kadın, günün kalan kısmını bir şey yemeksizin ve içmeksizin geçirir.

"وَمَنْ تَسَحَّرَ وَهُوَ يَظُنُّ أَنَّ الْفَجْرَ لَمْ يَطْلُعْ أَوْ أَفْطَرَ وَهُوَ يُرَى أَنَّ الشَّمْسَ قَدْ غَرُبَتْ ثُمَّ تَبَيَّنَ أَنَّ الْفَجْرَ قَدْ طَلَعَ أَوْ أَنَّ الشَّمْسَ لَمْ تَغْرُبْ : قَضَى ذَلِكَ الْيَوْمَ ، وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ ."

10- Kişi ikinci fecrin doğmadığını zannederek sahur yapar ve sonra fecrin doğduğunu anlarsa veya güneşin battığını zannederek orucunu açar ve sonra güneşin batmadığını anlarsa bu günü kaza etmesi gerekir. Fakat kefaret gerekmez.

Fakat baygın olarak geçirdiği diğer günler için niyet etmemiştir. Dolayısıyla bu günleri kaza etmesi gerekir.

Hilali Gözetleme İle İlgili Hükümler:

"وَمَنْ رَأَى هِلَالَ الْفِطْرِ وَحْدَهُ : لَمْ يُفْطِرْ ."

1- Ramazan Bayramı hilalini tek başına gören kimse oruç tutmayı terk etmez.

"وَإِنْ كَانَ بِالسَّمَاءِ عِلَّةٌ : لَمْ يُقْبَلْ فِي هِلَالِ الْفِطْرِ إِلَّا شَهَادَةُ رَجُلَيْنِ أَوْ رَجُلٍ وَامْرَأَتَيْنِ ."

2- Gökyüzünde hilalin görülmesine engel olan toz veya bulut gibi bir şey varsa, Ramazan Bayramı hilalinin görüldüğü konusunda ancak iki Müslüman erkeğin şehadeti veya bir Müslüman erkek ile iki Müslüman kadının şehadeti kabul edilir.

"وَإِنْ لَمْ يَكُنْ بِالسَّمَاءِ عِلَّةٌ : لَمْ يُقْبَلْ إِلَّا شَهَادَةُ جَمْعٍ كَثِيرٍ يَقَعُ الْعِلْمُ بِخَبَرِهِمْ ."

3- Şayet gökyüzünde hilalin görülmesine engel olan bir durum yoksa ancak verdikleri haber ile kesin bilgi hâsıl olacak büyük bir Müslüman topluluğun Ramazan Bayramı hilalini gördüklerine dair şehadet etmesi gerekir.

﴿بَابُ الِاعْتِكَافِ﴾

İTİKÂF BAHSİ

"الِاعْتِكَافُ مُسْتَحَبٌّ"

İtikâfın Hükmü: İtikâf, müstehaptır.

"وَهُوَ اللَّبْثُ فِي الْمَسْجِدِ مَعَ الصَّوْمِ وَنِيَّةِ الِاعْتِكَافِ ."

İtikâf; oruçlu olarak ve itikâf niyetiyle mescidde kalmaktır.

İtikâfla İlgili Hükümler:

"وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُعْتَكِفِ الْوَطْءُ وَاللَّمْسُ وَالْقُبْلَةُ . وإنْ أنْزَلَ بِقُبْلَةٍ ، أو لَمْسٍ : فَسَدَ اعْتِكَافُهُ ، وَعَلَيِّهِ القَضَاءُ ."

1- İtikâfta olan kimsenin eşiyle cima yapması, ona dokunması veya onu öpmesi haramdır. Eğer öptüğü veya dokunduğu için inzal olursa itikâfı bozulur ve kaza etmesi gerekir.

"وَلَا يَخْرُجُ الْمُعْتَكِفُ مِنْ الْمَسْجِدِ إلَّا لِحَاجَةِ الإنْسَانِ أَوْ الْجُمُعَةُ . وَلَو خَرَجَ مِنَ المَسْجِدِ سَاعَةً بِغَيْرِ عُذْرٍ : فَسَدَ عِنْدَ أبِي حَنِيفَةَ ، وَقَالَا : لَا يَفسُدُ حَتَّى يَكُونَ أكْثَرَ مِنْ نِصْفِ يَوْمٍ ."

2- İtikâfta olan kimse, temel ihtiyaçlarını karşılamak veya cuma namazına gitmek dışında mescidden çıkamaz. Mazeretsiz bir saat mescidden çıkarsa İmam Ebu Hanife’ye göre itikâfı bozulur, İmam Muhammed ve İmam Ebu Yusuf’a göre ise çıkması günün yarısından fazla olmazsa itikâfı bozulmaz.

"وَلَا بَأْسَ أَنْ يَبِيعَ وَيَبْتَاعَ فِي الْمَسْجِدِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُحْضِرَ السِّلْعَةَ. "

3- İtikâfta olan kimsenin, malını mescide getirmeksizin alım ve satım yapmasında bir mahsur yoktur.

"وَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا بِخَيْرٍ ، وَيُكْرَهُ لَهُ الصَّمْتُ ."

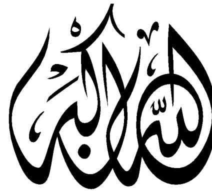
4- İtikâfta olan kimsenin hayırdan başka bir şey konuşmaması gerekir. Fakat sürekli susması da mekruhtur.

"فَإِنْ جَامَعَ الْمُعْتَكِفُ لَيْلاً أَوْ نَهَاراً عَامِدَاً أَوْ نَاسِيَاً : بَطَلَ اعْتِكَافُهُ."

5- İtikâfta olan kimse gece veya gündüz, bilerek veya unutarak hanımıyla cima yaparsa itikâfı bozulur.

"وَمَنْ أَوْجَبَ عَلَى نَفْسِهِ اعْتِكَافَ أَيَّامٍ : لَزِمَهُ اعْتِكَافُهَا بِلَيَالِيهَا ، وَكَانَتْ مُتَتَابِعَةً وَإِنْ لَمْ يَشْتَرِطْ التَّتَابُعَ فِيهَا ."

6- Birkaç gün itikâf yapmayı adak olarak adayan kimsenin bu günleri geceleriyle birlikte itikâflı olarak geçirmesi ve peş peşe yapmayı şart koşmamışsa bile bu günleri peş peşe yapması gerekir.

﴿كِتَابُ الْحَجِّ﴾

HAC KİTABI

"الْحَجُّ وَاجِبٌ عَلَى الْأَحْرَارِ الْمُسْلِمِينَ ، الْبَالِغِينَ ، الْعُقَلَاءِ الْأَصِحَّاءِ ، إِذَا قَدَرُوا عَلَى الزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ ، فَاضِلاً عَنْ مَسْكَنِهِ ، وَمَا لَا بُدَّ مِنْهُ ، وَعَنْ نَفَقَةِ عِيَالِهِ إِلَى حِينِ عَوْدِهِ ، وَكَانَ الطَّرِيقُ آمِناً"

Haccın Hükmü: Hür, büluğ çağına gelmiş, akıllı ve sağlıklı bir Müslümanın, hacca gidip dönünceye kadar ailesinin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak nafakasını ve kalacakları yeri temin ettikten sonra, kendisini hacca götürüp getirecek ve bütün hac masraflarını karşılayacak mala ve bineğe sahip olması ve yolun da emniyetli olması durumunda ömründe bir defa hac yapması farz olur.

"وَيُعْتَبَرُ فِي حَقِّ الْمَرْأَةِ أَنْ يَكُونَ لَهَا مَحْرَمٌ يَحُجُّ بِهَا ، أَوْ زَوْجٌ . وَلَا يَجُوزُ لَهَا أَنْ تَحُجَّ بِغَيْرِهِمَا إِذَا كَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ مَكَّةَ مَسِيرَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا ، فَصَاعِداً ."

Haccın kadına farz olabilmesi için (kendisini hacca götürüp getirecek ve bütün hac masraflarını karşılayacak mala ve bineğe sahip olduktan ve yol emniyetini sağladıktan sonra) birlikte hacca gidebileceği bir mahreminin veya eşinin olması gerekir. Eğer ikamet ettiği belde ile Mekke arasında üç gün üç gece veya daha fazla yolculuk mesafesi varsa yanında mahremi veya eşi olmadan hacca gitmesi caiz olmaz.

"وَإِذَا بَلَغَ الصَّبِيُّ بَعْدَمَا أَحْرَمَ ، أَوْ أُعْتِقَ الْعَبْدُ ، فَمَضَيَا عَلَى حَجِّهِمَا ذَلِكَ لَمْ يُجِزْهُمَا عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ . "

Çocuk ihrama girdikten sonra büluğa erer veya köle ihrama girdikten sonra azat edilirse ve bu şekilde haclarına devam ederlerse yaptıkları bu hac, İslam'da farz olan hac yerine geçmez.

﴿بَابُ تَحْدِيدِ الْمَوَاقِيتِ﴾

MİKATLARIN SINIRI BAHSİ

"وَالْمَوَاقِيتُ الَّتِي لَا يَجُوزُ أَنْ يَتَجَاوَزَهَا الْإِنْسَانُ إِلَّا مُحْرِمَاً خَمْسَةٌ : لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ : ذُو الْحُلَيْفَةِ . وَلِأَهْلِ الْعِرَاقِ : ذَاتُ عِرْقٍ . وَلِأَهْلِ الشَّامِ : الْجُحْفَةُ . وَلِأَهْلِ نَجْدٍ : قَرْنُ المنازل .وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ : يَلَمْلَمُ . "

Hac veya umreye gidecek olan kimselerin, ihrama girmeksizin (ihram elbisesi giyip ihrama niyet etmeksizin) geçmelerinin caiz olmadığı mikatlar (yerler) şöyledir:

Medine halkı için Zulhuleyfe denilen yerdir.

Irak halkı için Zâtu Irk.

Şam halkı için el-Cuhfe.

Necd halkı için Karn ulmanazil.

Yemen halkı için ise Yelemlem denilen yerdir.

Mikatlarla İlgili Hükümler:

"فَإِنْ قَدَّمَ الْإِحْرَامَ عَلَى هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ : جَازَ ."

1- (Hac ve umreye giden kimselerin) Bu mikatlara varmadan önce de ihrama girmesi caizdir.

"وَمَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ بَعْدَ الْمَوَاقِيتِ : فَمِيقَاتُهُ الْحِلُّ ."

2- Evi mikat sınırları içerisinde bulunan kimsenin mikat yeri, Hill bölgesidir.**[41]**

"وَمَنْ كَانَ بِمَكَّةَ : فَمِيقَاتُهُ فِي الْحَجِّ : الْحَرَمُ ، وَفِي الْعُمْرَةِ :الْحِلُّ. "

3- Mekke'de ikamet edenler, hac için Harem sınırları içerisinde ihrama girerler. Umre için ise Hill bölgesinde ihrama girerler.

İhrama Girmek İle İlgili Hükümler:

"وَإِذَا أَرَادَ الْإِحْرَامَ : اغْتَسَلَ ، أَوْ تَوَضَّأَ ، وَالْغُسْلُ أَفْضَلُ ."

1- İhrama girmek isteyen kimse, gusleder veya abdest alır. Fakat gusletmesi daha efdaldir.

"وَلَبِسَ ثَوْبَيْنِ جَدِيدَيْنِ أَوْ غَسِيلَيْنِ إِزَارًا ، وَرِدَاءً . وَ مَسَّ طِيبًا إِنْ كَانَ لَهُ طِيبٌ ."

2- İzar**[42]** ve rida'**[43]** olmak üzere yeni veya yıkanmış iki giysi giyer. Şayet yanında güzel koku varsa koku sürünür.

---

[41] **Hill:** Mikat sınırları içerisinde bulunduğu halde Harem bölgesinin sınırları dışında kalan yerlere verilen isimdir.

[42] **İzar:** Bedenin belden aşağı kısmını örtmek için kullanılan bez parçasıdır.

[43] **Rida':** Belden yukarı olan kısmı örtmek için kullanılan bez parçasıdır.

"وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ،وَيَقَالَ عَقِيبَ الصَّلَاةِ : اللَّهُمَّ إنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي .فإنْ كَانَ مُفْرِداً بِالحَجِّ : نَوَى بِتَلْبِيَتِهِ الحَجَّ . "

3- İhram elbisesi giydikten sonra iki rekât namaz kılar. Şayet ifrad haccı (umre yapmaksızın sadece hac) için ihrama girecekse niyet eder ve:

"اللَّهُمَّ إنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي "

"**Allah'ım! Ben hac yapmak istiyorum; onu bana kolaylaştır ve onu benden kabul et.)**" diye dua eder.

"ثُمَّ يُلَبِّي عَقِيبَ صَلَاتِهِ ."

4- Namaz kıldıktan sonra telbiye getirir.

"وَالتَّلْبِيَةُ أنْ يَقُولَ : لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَك لَبَّيْكَ ، إنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ ، لَا شَرِيكَ لَك . "

Telbiye şöyledir:

"لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَك لَبَّيْكَ إنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَك وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَك"

"Allah'ım! Emrine icabet ettim, emrine icabet ettim, emrine icabet ettim. Senin hiçbir ortağın yoktur, emrine icabet ettim. Bütün hamd (mahlûkata benzemekten ve noksan sıfatlardan tenzih edilerek her şeyden çok sevilmek ve yüceltilmek) senin içindir, bütün nimetler sendendir ve mülkün tamamı sana aittir, senin hiçbir ortağın yoktur."

"وَلَا يَنْبَغِي أَنْ يُخِلَّ بِشَيْءٍ مِنْ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ . فَإِنْ زَادَ فِيهَا : جَازَ ."

Telbiye getiren kimsenin, bu kelimeleri herhangi bir eksiltme yapmadan söylemesi gerekir. Fakat bunlara ilave sözler söylemesi caizdir.

"فَإِذَا لَبَّى : فَقَدْ أَحْرَمَ ، فَلْيَتَّقِ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِنْ الرَّفَثِ وَالْفُسُوقِ وَالْجِدَالِ ."

5- Kişi (ihrama niyet edip) telbiye getirdiğinde artık ihrama girmiş olur. Dolayısıyla rafes**(44)**, füsuk**(45)** ve cidal**(46)** gibi Allah-u Teâlâ'nın ihramlı olan kimseye haram kıldığı her şeyden uzak durması gerekir.

"وَلَا يَقْتُلُ صَيْدًا ، وَلَا يُشِيرُ إلَيْهِ ، وَلَا يَدُلُّ عَلَيْهِ ."

6- İhramlı olan kimse kara av hayvanını avlayamaz, avlayacak olan kimseye o hayvanın yerini işaret edemez ve söyleyemez.

"وَلَا يَلْبَسُ قَمِيصًا ، وَلَا سَرَاوِيلَ ، وَلَا عِمَامَةً ، وَلَا قَلَنْسُوَةً ، وَلَا قَبَاءً ، وَلَا خُفَّيْنِ ، إلَّا أَنْ لَا يَجِدَ النَّعْلَيْنِ فَيَقْطَعُهُمَا أَسْفَلَ الْكَعْبَيْنِ ."

---

(44) Rafes: Cima yapmak ya da kadınların yanında cima ile ilgili veya cimayı akla getirecek sözler söylemektir.

(45) Füsuk: Dini yasakları çiğneyerek korkusuzca ve pervasızca günah işlemektir.

(46) Cidal: İnsanlarla dargınlığa veya düşmanlığa sebep olacak şekilde cedelleşmektir.

7- İhramlı olan kişi gömlek, pantolon, sarık, takke, palto ve mest giyemez. Fakat terlik bulamadığında aşık kemiklerini örten kısmını kestikten sonra mesti giyebilir.

"وَلَا يُغَطِّي رَأْسَهُ ، وَلَا وَجْهَهُ . وَلَا يَمَسُّ طِيباً . وَلَا يَحْلِقُ رَأْسَهُ ، وَلَا شَعْرَ بَدَنِهِ وَلَا يَقُصُّ مِنْ لِحْيَتِهِ وَلَا مِنْ ظُفْرِهِ ."

8- İhramlı olan kimse başını ve yüzünü örtemez, koku sürünemez. Başını ve bedeninde bulunan kılları tıraş edemez, sakalını kısaltamaz ve tırnaklarını kesemez.

"وَلَا يَلْبَسُ ثَوْبَاً مَصْبُوغَاً بِوَرْسٍ ، وَلَا بِزَعْفَرَانٍ ، وَلَا بِعُصْفُرٍ ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ غَسِيلًا لَا يَنْفُضُ ."

9- Zerdeçal, safran ve aspur ile boyanmış elbiseleri giyemez. Ancak yıkanmış olursa kokusu ve rengi vücuda geçmediği takdirde bu elbiseleri giyebilir.

"وَلَا بَأْسَ أَنْ يَغْتَسِلَ وَيَدْخُلَ الْحَمَّامَ ، وَيَسْتَظِلَّ بِالْبَيْتِ وَالْمَحْمَلِ . وَيَشُدَّ فِي وَسَطِهِ الْهِمْيَانَ ."

10- İhramlı olan kimsenin gusletmesinde, hamama girmesinde, evin veya (hevdeç, şemsiye gibi) taşınan ve yüksekte olduğu için temas etmeyen bir şeyin gölgesinde durmasında ve para kesesini beline bağlamasında bir sakınca yoktur.

"وَلَا يَغْسِلُ رَأْسَهُ ، وَلَا لِحْيَتَهُ بِالْخِطْمِيِّ ."

11- İhramlı olan kimse başını ve sakalını hatmi çiçeği (hibiskus gibi güzel koku veren bitkiler) ile yıkayamaz.

"وَيُكْثِرُ مِنْ التَّلْبِيَةِ عَقِيبَ الصَّلَوَاتِ ، وَكُلَّمَا عَلَا شَرَفًا أَوْ هَبَطَ وَادِيًا أَوْ لَقِيَ رُكْبَانًا وَبِالْأَسْحَارِ ."

12- Namazlardan sonra çokça telbiye getirir. Herhangi bir tepeye çıktığında, bir vadiye indiğinde, bir toplulukla karşılaştığında ve seher vakitlerinde telbiye getirir.

"فَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ ابْتَدَأَ بِالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ . فَإِذَا عَايَنَ الْبَيْتَ : هَلَّلَ وَكَبَّرَ ."

13- Mekke’ye girdiğinde öncelikle Mescidi Haram’a gider. Kâbe’yi gördüğünde tehlil (La ilahe illallah) ve tekbir (Allahu Ekber) getirir.

"ثُمَّ ابْتَدَأَ بِالْحَجَرِ الْأَسْوَدِ فَاسْتَقْبَلَهُ وَكَبَّرَ وَهَلَّلَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ مَعَ التَّكْبِيرِ ، وَاسْتَلَمَهُ وَقَبَّلَهُ إنْ اسْتَطَاعَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُؤْذِيَ مُسْلِمًا ."

14- Daha sonra Hacerulesved’in bulunduğu yere giderek oradan (tavafa) başlar. Ona yönelerek tekbir ve tehlil getirir. Ellerini kaldırarak onu selamlar ve eğer Müslümanlara eziyet vermeksizin yapabiliyorsa onu öper.

"ثُمَّ يَأْخُذُ عَنْ يَمِينِهِ مِمَّا يَلِي الْبَابَ ، وَقَدْ اضْطَبَعَ رِدَاءَهُ قَبْلَ ذَلِكَ "

15- Akabinde rida’sını (sağ omzu açık kalacak şekilde) sağ koltuğunun altından alıp sol omzunun üstüne atar (yani ıdtıba’ yapar) ve Kâbe kapısının bulunduğu yönde sağ tarafından yürümeye başlar.

Tavaf İle İlgili Hükümler:

"فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ . وَيَجْعَلُ طَوَافَهُ مِنْ وَرَاءِ الْحَطِيمِ . وَيَرْمُلُ فِي الْأَشْوَاطِ الثَّلَاثِ الْأُوَلِ ، وَيَمْشِي فِيمَا بَقِيَ عَلَى هَيْنَتِهِ . وَيَسْتَلِمُ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ كُلَّمَا مَرَّ بِهِ إِنْ اسْتَطَاعَ ، وَيَخْتِمُ الطَّوَافَ بِالِاسْتِلَامِ ."

1- Kâbe'yi yedi şavt (tur) tavaf eder. (Kâbe'ye dâhil olduğu için) Tavafı Hatim'in arkasından dolanarak yapar. İlk üç şavtta remel**[47]** yapar, diğer şavtlarda ise normal yürüyüşle yürür. Hacerulesved'e her uğradığında imkânı varsa elleriyle dokunarak ve öperek istilam yapar. İmkânı yoksa ellerini kaldırıp selamlayarak istilam yapar. Tavafı, Hacerulesved'e istilam ile tamamlar.

"ثُمَّ يَأْتِي مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ ، فَيُصَلِّي عِنْدَهُ رَكْعَتَيْنِ أَوْ حَيْثُمَا تَيَسَّرَ مِنْ الْمَسْجِدِ ."

2- Tavafı bitirdikten sonra Makam-ı İbrahim'e giderek orada iki rekât namaz kılar veya mescidin, kolayına gelen herhangi bir yerinde kılar.

"وَهَذَا الطَّوَافُ طَوَافُ الْقُدُومِ ، وَهُوَ سُنَّةٌ وَلَيْسَ بِوَاجِبٍ . وَلَيْسَ عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ طَوَافُ الْقُدُومِ ."

---

[47] **Remel**; uzun adımlar atmamak şartıyla, omuzları sallayarak hızlıca yürümektir.

3- Kudûm tavafı denilen bu tavafın yapılması sünnettir, vacip değildir. Mekke’de ikamet edenlerin kudûm tavafı yapmaları gerekmez.

Safa ile Merve Arasında Sa’y Yapmak ile İlgili Hükümler:

"ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّفَا ، فَيَصْعَدُ عَلَيْهَا ، وَيَسْتَقْبِلُ الْبَيْتَ ، وَيُكَبِّرُ وَيُهَلِّلُ وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ – صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – وَيَدْعُو اللَّهَ بِحَاجَتِهِ ."

1- Tavaftan sonra kişi Safa Tepesine çıkar. Kâbe’ye dönerek tekbir (Allahu ekber), tehlil (La ilahe illallah) ve Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e salavat getirir. Akabinde haceti için Allah’a dua eder.

"ثم يَنْحَطُّ نَحْوَ الْمَرْوَةِ وَيَمْشِي عَلَى هِينَتِهِ ، فَإِذَا بَلَغَ إِلَى بَطْنِ الْوَادِي : سَعَى بَيْنَ الْمِيلَيْنِ الْأَخْضَرَيْنِ ، سَعْيَاً حَتَّى يَأْتِيَ الْمَرْوَةَ ، فَيَصْعَدُ عَلَيْهَا ، وَيَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ عَلَى الصَّفَا ، وَهَذَا شَوْطٌ . فَيَطُوفُ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ، يَبْتَدِئُ بِالصَّفَا وَيَخْتِمُ بِالْمَرْوَةِ ."

2- Daha sonra sükûnetle Merve Tepesine doğru iner. Vadinin ortasına geldiğinde iki yeşil işaret arasında hızlı adımlarla (harvele ile) yürür. Akabinde ağır adımlarla yürüyerek Merve Tepesine çıkar. Orada, Safa Tepesinde yaptığı gibi yapar. Böylelikle bir şavt (tur) tamamlanmış olur. Bu şekilde Safa Tepesinden başlayıp Merve Tepesinde biten yedi şavt (tur) sa’y yapar.

"ثُمَّ يُقِيمُ بِمَكَّةَ حَرَاماً ، يَطُوفُ بِالْبَيْتِ كُلَّمَا بَدَا لَهُ ، وَيُصَلِّي لِكُلِّ سَبْعَةِ أَشْوَاطٍ رَكْعَتَيْنِ ."

3- Sonra ihramlı olarak Mekke'de kalır, fırsat buldukça Kâbe'yi tavaf eder ve her yedi şavt (tur) için iki rekât namaz kılar.

"فَإِذَا كَانَ قَبْلَ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ بِيَوْمٍ : خَطَبَ الْإِمَامُ النَّاسَ خُطْبَةً يُعَلِّمُ النَّاسَ فِيهَا الْخُرُوجَ إلَى مِنًى وَالْوُقُوفَ بِعَرَفَاتٍ وَالْإِفَاضَةَ ."

4- Terviye gününden bir gün önce (zilhiccenin yedinci günü) imam bir hutbe vererek Müslümanlara Mina'ya gitme, Arafat'ta vakfe yapma, Arafat'tan Müzdelife'ye gitme ile alakalı hükümleri öğretir.

Mina'ya Gitmek ile İlgili Hüküm:

"فَإِذَا صَلَّى الْفَجْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ بِمَكَّةَ: خَرَجَ إلَى مِنًى ، فَأَقَامَ بِهَا حَتَّى يُصَلِّيَ الْفَجْرَ يَوْمَ عَرَفَةَ. ثُمَّ يَتَوَجَّهُ إلى عَرَفَاتَ ، فَيُقِيمُ بِهَا"

Haccı eda eden kimse, Terviye günü (zilhiccenin sekizinci günü) Mekke'de sabah namazını kıldıktan sonra Mina'ya gider. Arefe (zilhiccenin dokuzuncu) gününün sabah namazını kılıncaya kadar orada kalır. Sonra Arafat'a gider ve orada durur.

Arafat'ta Vakfe Yapmak ile İlgili Hükümler:

"فَإِذَا زَالَتْ الشَّمْسُ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ : صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ . بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ يَبْتَدِئُ فَيَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يُعَلِّمُ النَّاسَ

فِيهِمَا الصَّلَاةَ وَالْوُقُوفَ بِعَرَفَةَ وَالْمُزْدَلِفَةِ وَرَمْيَ الْجِمَارِ وَالنَّحْرَ ويُصَلِّي بِهِمُ الظُّهْرَ والعَصْرَ فِي وَقْتِ الظُّهْرَ بِأذَانٍ وإقَامَتَيْن ."

1- Sabah namazını kıldıktan sonra Arafat Dağına gider ve orada kalır. Arefe günü güneş tepeden batıya kayınca (öğle namazının vakti girince) imam, bir ezan ve iki ikametle Müslümanlara öğle ve ikindi namazını (öğle vaktinde cem yaparak) kıldırır. Namazdan önce imam iki hutbe vererek bu hutbelerde Müslümanlara; Arafat ve Müzdelife'de namaz kılma, vakfe yapma, şeytan taşlama, kurban kesme, tıraş olma, ziyaret tavafı ile alakalı olan hükümleri öğretir. Hutbenin akabinde Müslümanlara, öğle namazının vaktinde bir ezan iki ikametle öğle ve ikindi namazını (cem ederek) kıldırır.

"وَمَنْ صَلَّى فِي رَحْلِهِ وَحْدَهُ : صَلَّى كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا فِي وَقْتِهَا عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ رحمه الله تعالى. وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا الْمُنْفَرِدُ ."

2- Arafat'ta tek başına namaz kılan kimse **İmam Ebu Hanife** *rahimehullah*'a göre; öğle ve ikindi namazlarından her birini (cem yapmayıp) kendi vaktinde kılar. **İmam Ebu Yusuf** ve **İmam Muhammed**'e göre ise öğle ve ikindi namazlarını cem eder.

"ثُمَّ يَتَوَجَّهُ إلَى الْمَوْقِفِ ، فَيَقِفُ بِقُرْبِ الْجَبَلِ . وَعَرَفَاتٌ كُلُّهَا مَوْقِفٌ إلَّا بَطْنَ عُرَنَةَ ."

3- Namazdan sonra vakfe yerine gider ve dağa yakın bir yerde durur. Batnı Urane (Urane Vadisi) dışında Arafat Dağının hepsi vakfe yeridir.

"وَيَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ يَقِفَ بِعَرَفَةَ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَيَدْعُو وَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْمَنَاسِكَ ."

4- İmam, Arafat'ta bineği üzerinde durup dua etmeli ve Müslümanlara hac ibadetlerini öğretmelidir.

"وَيُسْتَحَبُّ لَهُ أَنْ يَغْتَسِلَ قَبْلَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَات . وَيَجْتَهِدُ فِي الدُّعَاءِ . "

5- Haccı eda eden kimsenin Arafat'ta vakfe yapmadan önce gusletmesi ve dua hususunda gayretli olması müstehaptır.

Müzdelife'de Durmak ile İlgili Hükümler:

"فَإِذَا غَرَبَتْ الشَّمْسُ : أَفَاضَ الْإِمَامُ وَالنَّاسُ مَعَهُ عَلَى هِيْنَتِهِمْ حَتَّى يَأْتُوا الْمُزْدَلِفَةَ ، فَيَنْزِلُوا بِهَا ."

1- Arefe günü (zilhiccenin dokuzuncu günü) güneş battığında imam ve onunla beraber bulunan Müslümanlar yavaş yavaş, sakin bir şekilde Müzdelife'ye gelirler ve orada vakfe yaparlar.

"وَالْمُسْتَحَبُّ أَنْ يَنْزِلُوا بِقُرْبِ الْجَبَلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْمِيْقَدَةُ ، يُقَالُ لَهُ قُزَحُ ."

2- Müslümanların Müzdelife'de, halifelerin üzerinde ateş yaktığı ve Kuzah denilen dağın yakınlarında konaklamaları müstehaptır.

"وَيُصَلِّي الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ ."

3- İmam, Müzdelife'de Müslümanlara (yatsı namazının vaktinde) akşam ve yatsı namazlarını (cem ederek) bir ezan ve bir ikametle kıldırır.

"وَمَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ فِي الطَّرِيقِ وَحْدَهُ : لَمْ يُجْزِهِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ . "

4- İmam Ebu Hanife ve **İmam Muhammed**'e göre; Müzdelife'ye giderken yolda kişinin akşam namazını tek başına kılması geçerli olmaz.

"فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ : صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الْفَجْرَ بِغَلَسٍ ثُمَّ وَقَفَ وَوَقَفَ النَّاسُ مَعَهُ ، فَدَعَا ."

5- Sabah namazının vakti girdiğinde imam, Müslümanlara sabah namazını erken kıldırır; sonra imam vakfe yapar, Müslümanlar da onunla birlikte vakfe yaparlar ve hep birlikte dua ederler.

"وَالْمُزْدَلِفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ إِلَّا بَطْنَ مُحَسِّرٍ . "

6- Müzdelife'de Batnı Muhassir (Muhassir Vadisi) haricindeki yerlerin hepsi vakfe yeridir.

"ثُمَّ أَفَاضَ الْإِمَامُ وَالنَّاسُ مَعَهُ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ"

7- Daha sonra imam ve beraberinde bulunan Müslümanlar, güneş doğmadan önce Müzdelife'den inerek Mina'ya gitmek için yola koyulurlar.

Cemreleri Taşlamak ile İlgili Hükümler:

"حَتَّى يَأْتُوا مِنًى . فَيَبْتَدِئُ بِجَمْرَةِ الْعَقَبَةِ فَيَرْمِيهَا مِنْ بَطْنِ الْوَادِي بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ مِثْلَ حَصَى الْخَذْفِ ."

1- Mina'ya geldiklerinde taşlamaya Akabe cemresinden başlayarak oraya, vadinin ortasından (nohut veya parmak ucu büyüklüğünde) yedi çakıl taşı atarlar.

"ويُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ . وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا ."

2- Kişi her çakıl taşını attığında tekbir getirir ve taşları attıktan sonra Akabe cemresinde durmaz.

"وَيَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ مَعَ أَوَّلِ حَصَاةٍ ."

3- Akabe cemresine ilk taşı attığında telbiyeyi keser.

Saçları Tıraş Etmek veya Kısaltmak ile İlgili Hükümler:

"ثُمَّ يَذْبَحُ إنْ أَحَبَّ . ثُمَّ يَحْلِقُ أَوْ يُقَصِّرُ. "

1- Cemreleri taşladıktan sonra dilerse kurban keser ve akabinde saçlarını tamamen kazıtır ya da kısaltır.

"وَالْحَلْقُ أَفْضَلُ"

2- Saçlarını tamamen kazıtması, kısaltmasından daha efdaldir.

"وَقَدْ حَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ إلَّا النِّسَاءَ ."

3- Bundan sonra, eşiyle cima yapması dışında (ihramlı iken ona haram olan) her şey helal olur.

Ziyaret Tavafı ile İlgili Hükümler:

"ثُمَّ يَأْتِي مَكَّةَ مِنْ يَوْمِهِ ذَلِكَ أَوْ مِنْ الْغَدِ أَوْ مِنْ بَعْدِ الْغَدِ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ طَوَافَ الزِّيَارَةِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ."

1- Sonra ya aynı gün (Kurban Bayramının ilk günü) ya ertesi gün ya da daha sonraki gün Mekke’ye gider ve Kâbe’nin etrafında yedi şavt (tur) dönerek ziyaret tavafını yapar.

"فَإِنْ كَانَ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ عَقِيبَ طَوَافِ الْقُدُومِ . لَمْ يَرْمُلْ فِي هَذَا الطَّوَافِ ، وَلَا سَعْيَ عَلَيْهِ . وَإِنْ لَمْ يَكُنْ قَدَّمَ السَّعْيَ : رَمَلَ فِي هَذَا الطَّوَافِ وَسَعَى بَعْدَهُ عَلَى مَا قَدَّمْنَا ."

2- Şayet kudûm tavafından sonra Safa ve Merve arasında sa’y yapmışsa ziyaret tavafında remel yapmaz. Ayrıca Safa ve Merve arasında sa’y yapması da gerekmez. Fakat daha önce sa’y yapmamışsa bu ziyaret tavafında remel yapar ve akabinde daha önce anlattığımız gibi Safa ve Merve arasında sa’y yapar.

"وَقَدْ حَلَّ لَهُ النِّسَاءُ أيضاً ."

3- Ziyaret tavafından sonra eşiyle cima yapması helal olur.

"وَهَذَا الطَّوَافُ هُوَ الْمَفْرُوضُ فِي الْحَجِّ ."

4- Ziyaret tavafı, hacda farz olan tavaftır.

"وَيُكْرَهُ تَأْخِيرُهُ عَنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ . فَإِنْ أَخَّرَهُ عَنْهَا : لَزِمَهُ دَمٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ . وكَذا إن أَخَّر الَحلْقَ ."

5- Ziyaret tavafını kurban kesme günlerinden sonraya geciktirmek mekruhtur. Şayet kişi bu günlerde yapmayıp geciktirirse **Ebu Hanife**'ye göre kan akıtması gerekir. Aynı şekilde kişinin saçını kazıtmayı ya da kısaltmayı kurban kesme günlerinden sonraya geciktirmesi mekruh olup **Ebu Hanife**'ye göre kan akıtması gerekir.

Cemreleri Taşlamayı
Tamamlamak İçin Mina'ya Dönmek:

"ثُمَّ يَعُودُ إلَى مِنًى فَيُقِيمُ بِهَا. "

1- Kişi ziyaret tavafını bitirdikten sonra Mina'ya döner ve orada ikamet eder.

"فَإِنْ زَالَتْ الشَّمْسُ مِنْ الْيَوْمِ الثَّانِي مِنْ أيَّامِ النَّحْرِ : رَمَى الْجِمَارَ الثَّلَاثَ ، يَبْتَدِئُ بِالَّتِي تَلِي الْمَسْجِدَ ، فَيَرْمِيهَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حصَاةٍ وَيَقِفُ عِنْدَهَا فَيَدْعُو ."

2- Kurban kesme gününün ikinci günü (birinci teşrik günü) güneş tepeden batıya kayınca üç cemreyi taşlar. İlk olarak mescidin yanındaki cemreden başlayarak oraya yedi çakıl taşı atar ve her taş atışında tekbir getirir. Yedinci taşı attıktan sonra bir müddet durup dua eder.

"ثُمَّ يَرْمِي الَّتِي تَلِيهَا مِثْلَ ذَلِكَ ، وَيَقِفُ عِنْدَهَا ."

3- Ardından, sonra gelen (ikinci) cemreye de ilk cemreye attığı gibi yedi taş atar ve bir müddet yanında durup dua eder.

"ثُمَّ يَرْمِي جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ كَذَلِكَ ، وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا ."

4- Daha sonra Akabe cemresine aynı şekilde yedi taş atar, fakat taşları attıktan sonra orada durmaz.

"فَإِذَا كَانَ مِنْ الْغَدِ : رَمَى الْجِمَارَ الثَّلَاثَ بَعْدَ الزَّوَالِ كَذَلِكَ ."

5- Kurban Bayramının üçüncü günü (ikinci teşrik günü) günü zeval vaktinden sonra, önceki gün yaptığı gibi üç cemreyi yine taşlar.

"فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَعَجَّلَ النَّفْرَ : نَفَرَ إلَى مَكَّةَ . وَإِنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ : رَمَى الْجِمَارَ الثَّلَاثَ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ بَعْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ ."

6- Kurban Bayramının üçüncü gününde bir an önce gitmek istiyorsa Mekke'ye gider. Fakat Mina'da kalmak isterse Kurban Bayramının dördüncü günü (üçüncü teşrik günü) güneşin batıya kaymasından sonra diğer günlerde yaptığı gibi üç cemreyi yine taşlar.

"فَإِنْ قَدَّمَ الرَّمْيَ فِي هَذَا الْيَوْمِ قَبْلَ الزَّوَالِ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ : جَازَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ رحمه الله ."

7- İmam Ebu Hanife'ye göre; Kurban Bayramının dördüncü günü fecir doğduktan sonra kişinin, güneşin batıya kaymasını beklemeden cemreleri taşlaması caizdir.

"وَيُكْرَهُ أَنْ يُقَدِّمَ الْإِنْسَانُ ثَقَلَهُ إِلَى مَكَّةَ . وَيُقِيمَ حَتَّى يَرْمِيَ ."

8- Kişinin eşyalarını önceden Mekke'ye göndermesi ve kendisinin, cemreleri taşlayıncaya kadar Mekke'de ikamet etmesi mekruhtur.

"فَإِذَا نَفَرَ إِلَى مَكَّةَ : نَزَلَ بِالْمُحَصَّبِ ."

9- Cemreleri taşlayan kimse Mekke'ye döneceği zaman Muhassab denilen yerde (Ebtah Vadisinde) konaklar.

Veda Tavafı İle İlgili Hükümler:

"ثُمَّ يَدْخُلُ مَكَّةَ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ، لَا يَرْمُلُ فِيهَا وَهَذَا الطَّوَافُ طَوَافُ الصَّدَرِ ."

1- Hac yapan kişi daha sonra Mekke'ye girer, remel yapmaksızın Kâbe'yi yedi şavt (tur) ile tavaf eder. Bu tavafa, sader (veda) tavafı denilir.

"وَهُوَ وَاجِبٌ إِلَّا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ ."

2- Mekke ehli dışında hac yapan Müslümanların bu tavafı yapmaları vaciptir.

"ثُمَّ يَعُودُ إِلَى أَهْلِهِ ."

3- Bu tavaftan sonra kişi, (hac ibadeti tamamlandığı için artık) evine döner.

İfrad Haccı İle İlgili Diğer Hükümler:

"فَإِنْ لَمْ يَدْخُلْ الْمُحْرِمُ مَكَّةَ وَتَوَجَّهَ إِلَى عَرَفَاتٍ وَوَقَفَ بِهَا عَلَى مَا قَدَّمْنَاهُ : فَقَدْ سَقَطَ عَنْهُ طَوَافُ الْقُدُومِ ، وَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ لِتَرْكِهِ ."

1- İhrama giren kimse, Mekke’ye girmeden önce Arafat Dağına gidip daha önce anlattığımız gibi vakfe yaparsa kudûm tavafı yapma yükümlülüğü ondan kalkar ve bunu terk ettiği için ceza vermesi gerekmez.

"وَمَنْ أَدْرَكَ الْوُقُوفَ بِعَرَفَةَ مَا بَيْنَ زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ إلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ : فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ ."

2- Arefe günü (zilhiccenin dokuzuncu günü) güneşin batıya kayması ile Kurban Bayramının ilk günü fecrin doğmasına kadar geçen süre içerisinde Arafat’ta vakfe yapmaya yetişen kimse, o yılın hac vaktine yetişmiş olur.

"وَمَنْ اجْتَازَ بِعَرَفَةَ وَهُوَ نَائِمٌ أَوْ مُغْمًى عَلَيْهِ ، أَوْ لَمْ يَعْلَمْ أَنَّهَا عَرَفَةُ : أَجْزَأَهُ ذَلِكَ عَنْ الْوُقُوفِ . "

3- Bu süre içerisinde Arafat Dağından uyuyarak, bayılmış olarak veya geçtiği yerin Arafat olduğunu bilmeyerek geçen kimse de Arafat’ta vakfe yapmış sayılır.

"وَالْمَرْأَةُ فِي جَمِيعِ ذَلِكَ كَالرَّجُلِ ، غَيْرَ أَنَّهَا لَا تَكْشِفُ رَأْسَهَا ، وَتَكْشِفُ وَجْهَهَا . وَلَا تَرْفَعُ صَوْتَهَا بِالتَّلْبِيَةِ . وَلَا تَرْمُلُ فِي الطَّوَافِ ، وَلَا تَسْعَى بَيْنَ الْمِيلَيْنِ الْأَخْضَرَيْنِ . وَلَا تَحْلِقُ رَأْسَهَا وَلَكِنْ تُقَصِّرُ ."

4- Açıklanan bu hükümlerde kadınlar da erkekler gibidir. Ancak kadın; başını açmaz fakat (ihramlı iken) yüzünü açar, telbiye getirirken sesini yükseltmez, tavaf esnasında remel yapmaz, (Safa ve Merve arasında sa’y yaptığında) iki yeşil işaret arasında hızlı yürümez ve (ihramdan çıkmak için) başını kazıtmaz fakat saçını kısaltır.

﴿بَابُ الْقِرَانِ﴾

KIRAN HACCI BAHSİ

"الْقِرَانُ عِنْدَنَا أَفْضَلُ مِنْ التَّمَتُّعِ وَالْإِفْرَادِ ."

Bizim (Hanefi) **mezhebimize göre;** kıran haccı, temettü ve ifrad haccından daha efdaldir.

"وَصِفَةُ الْقِرَانِ : أَنْ يُهِلَّ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ مَعاً مِنْ الْمِيقَاتِ، وَيَقُولُ عَقِيبَ الصَّلَاةِ : اللَّهُمَّ إنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ وَالْحَجَّ ، فَيَسِّرْهُمَا لِي وَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّي ."

Kıran Haccının Yapılışı:

Mikat yerinde ihrama girecek olan kimse, umre ile haccı birlikte yapmaya niyet eder ve iki rekât ihram namazı kıldıktan sonra şöyle dua eder:

"اللَّهُمَّ إنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ وَالْحَجَّ فَيَسِّرْهُمَا لِي وَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّي "

"Allah'ım! Ben umre ve haccı birlikte yapmak istiyorum, bu iki ibadeti bana kolaylaştır ve onları benden kabul et."

Kıran Haccı İle İlgili Hükümler:

"فَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ : ابْتَدَأَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ، يَرْمُلُ فِي الثَّلَاثِ الْأُوَلِ مِنْهَا ، وَيَمْشِي فِيمَا بَقِيَ عَلَى هِينَتِه . وَيَسْعَى بَعْدَهَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ، وَهَذِهِ أَفْعَالُ الْعُمْرَةِ ."

1- Kıran haccı yapan kimse, Mekke'ye girdiğinde öncelikle Kâbe'yi yedi şavt tavaf eder. Bunların ilk üç şavtında remel yapar, diğerlerinde normal yürür. (Daha önce anlatıldığı gibi) Safa ve Merve arasında sa'y yapar. Bunlar, umre fiilleridir.

"ثُمَّ يَطُوفُ بَعْدَهَا طَوَافَ الْقُدُومِ ، وَيَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالمَرْوَةَ لِلْحَجِّ ، كَمَا بَيَّنَّا فِي حَقِّ المُفْرِدِ ."

2- Bundan sonra, ihramdan çıkmadan kudûm tavafı yapar ve tavaftan sonra ifrad haccında açıkladığımız gibi hac için Safa ve Merve arasında sa'y yapar.

"فَإِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ : ذَبَحَ شَاةً أَوْ بَدَنَةً أَوْ بَقَرَةً أَوْ سُبُعَ بَدَنَةٍ أَوْ سُبُعَ بَقَرَةٍ ، وَهَذَا دَمُ الْقِرَانِ."

3- Kurban kesme günlerinin birinci günü akabe cemresini taşladıktan sonra bir koyun veya bir sığır ya da bir deveyi kurban olarak keser. Yahut sığır veya devenin yedide birine ortak olur. Kestiği bu kurban, kıran haccı kurbanı olur.

"فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَا يَذْبَحُ : صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ ، آخِرُهَا يَوْمُ عَرَفَةَ . فَإِنْ فَاتَهُ الصَّوْمُ حَتَّى جَاءَ يَوْمَ النَّحْرِ : لَمْ يُجْزِهِ إِلَّا الدَّمِ ."

4- Şayet kurban kesecek durumda değilse hac günlerinde üç gün oruç tutar ve üçüncü günün orucunu ise en son Arefe günü tutabilir. Eğer Kurban Bayramının başlangıcına kadar oruç tutmamışsa bu durumda kurban kesmesi gerekir (kurban kesme yerine oruç tutamaz).

"ثُمَّ يَصُومُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ . وَإِنْ صَامَهَا بِمَكَّةَ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنْ الْحَجِّ : جَازَ عِنْدَنَا ."

5- (Kişi, kurban kesecek durumda olmadığı için hac günlerinde üç gün oruç tutmuşsa) Evine döndükten sonra yedi gün daha oruç tutması gerekir. Bu yedi günlük orucu hac ibadetini tamamladıktan sonra Mekke'de tutması, bize (Hanefilere) göre caizdir.

"فَإِنْ لَمْ يَدْخُلْ الْقَارِنُ مَكَّةَ ، وَتَوَجَّهَ إِلَى عَرَفَاتٍ : فَقَدْ صَارَ رَافِضاً لِعُمْرَتِهِ بِالْوُقُوفِ ، وَبَطَلَ عَنْهُ دَمُ الْقِرَانِ ، وَعَلَيْهِ دَمٌ لِرَفْضِ الْعُمْرَةِ ، وَعَلَيْهِ قَضَاؤُهَا ."

6- Kıran haccı niyetiyle ihrama giren kimse, eğer Mekke'ye girmeyip doğrudan vakfe için Arafat'a giderse umre yapmadan Arafat'ta vakfe yapmakla umre yapmayı reddetmiş sayılır. Dolayısıyla artık ondan kıran kanı (kurbanı) kalkmış olur. Fakat umreyi terk ettiği için ceza olarak kurban kesmesi ve terk ettiği umreyi de kaza etmesi gerekir.

﴿بَابُ التَّمَتُّعِ﴾

TEMETTÜ HACCI BAHSİ

"التَّمَتُّعُ عِنْدَنَا أَفْضَلُ مِنْ الْإِفْرَادِ"

Bizim (Hanefi) **mezhebimize göre;** temettü haccı, ifrad haccından daha efdaldir.

Temettü Haccıyla İlgili Hükümler:

"وَالْمُتَمَتِّعُ عَلَى وَجْهَيْنِ : مُتَمَتِّعٌ يَسُوقُ الْهَدْيَ ، وَمُتَمَتِّعٌ لَا يَسُوقُ الْهَدْيَ . "

1- Temettü haccı yapacak olan kişi; temettü haccını hedy kurbanını yanında götürerek yapabileceği gibi, hedy kurbanını yanında götürmeden de yapabilir.

"وَصِفَةُ الْمُتَمَتِّعِ : الَّذِي لَا يَسُوقُ الْهَدْيَ ، أَنْ يَبْتَدِئَ مِنَ الْمِيقَاتِ ، فَيُحْرِمَ بِعُمْرَةٍ وَيَدْخُلَ مَكَّةَ ، فَيَطُوفَ لَهَا ، وَيَسْعَى وَيَحْلِقَ أَوْ يُقَصِّرَ وَقَدْ حَلَّ مِنْ عُمْرَتِهِ . وَيَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ إِذَا ابْتَدَأَ بِالطَّوَافِ ،"

2- Hedy kurbanını yanında götürmeyen kimse temettü haccını şöyle yapar: Mikat yerinde ihrama gireceği zaman umre yapma niyetiyle ihrama girer. Ardından Mekke’ye giderek (daha önce anlatıldığı gibi) Kâbe’yi tavaf eder ve Safa ile Merve arasında sa’y yapar. Daha sonra saçını tamamen kazıtır veya kısaltır. Böylelikle umre ihramından çıkmış olur. Kâbe’yi tavafa başladığında telbiye getirmeyi keser.

"ثُمَّ يُقِيمُ بِمَكَّةَ حَلَالاً ."

3- Sonra (hac için ihrama girme vaktine kadar) Mekke’de ihramsız olarak kalır.

"فَإِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ : أَحْرَمَ بِالْحَجِّ مِنْ الْمَسْجِدِ وَفَعَلَ مَا يَفْعَلُهُ الْحَاجُّ الْمُفْرِدُ وَعَلَيْهِ دَمُ التَّمَتُّعِ . فَإِنْ لَمْ يَجِدْ : صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةً إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ . "

4- Terviye gününde (zilhiccenin sekizinci günü) Mescidi Haram'da hac için ihrama girer ve ifrad haccı yapan kimsenin yaptığı şeyleri yapar. Temettü haccı yaptığından dolayı temettü kurbanı kesmesi gerekir. Şayet kurban kesecek durumda değilse (daha önce açıklandığı gibi) hac günlerinde üç gün, evine döndüğünde ise yedi gün oruç tutması gerekir.

"فَإِنْ أَرَادَ الْمُتَمَتِّعُ أَنْ يَسُوقَ الْهَدْيَ : أَحْرَمَ وَسَاقَ هَدْيَهُ . فَإِنْ كَانَتْ بَدَنَةً : قَلَّدَهَا بِمَزَادَةٍ أو نَعْلٍ ."

5- Temettü haccı yapmak ve hedy kurbanını yanında götürmek isteyen kişi; ihrama girer ve hedy kurbanını da yanında götürür. Hedy kurbanı deve ise onu, boynuna nal veya deri parçası takarak işaretler.

"وَيُشْعِرُ الْبَدَنَةَ عِنْدَ أَبِي يُوسُفَ وَمُحَمَّدٍ . وَهُوَ : أَنْ يَشُقَّ سَنَامَهَا مِنْ الْجَانِبِ الْأَيْمَنِ . وَلَا يُشْعِرُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ."

6- İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre; hedy kurbanı olarak götüreceği deveyi, hörgücünün sağ tarafını hafifçe (kan çıkıncaya kadar) çizerek işaretler. **İmam Ebu Hanife**'ye göre bu şekilde bir işaret koyması gerekmez.

"فَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ : طَافَ وَسَعَى وَلَمْ يَتَحَلَّلْ حَتَّى يُحْرِمَ بِالْحَجِّ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ ."

7- Mekke'ye girdiğinde Kâbe'yi tavaf eder ve Safa ile Merve arasında sa'y yapar. Fakat terviye gününde hac için ihrama girinceye kadar ihramdan çıkmaz.

"فَإِنْ قَدَّمَ الْإِحْرَامَ قَبْلَهُ : جَازَ . وَعَلَيْهِ دَمُ التَّمَتُّعِ ."

8- Temettü haccını yapan kişi eğer yanında hedy kurbanı getirmişse Mekke'ye girdiğinde Kâbe'yi tavaf eder ve Safa ile Merve arasında sa'y yapar. Fakat terviye gününde hac için ihrama niyet edinceye kadar umre ihramından çıkmaz.

"فَإِذَا حَلَقَ يَوْمَ النَّحْرِ : فَقَدْ حَلَّ مِنْ الْإِحْرَامَيْنِ جَمِيعاً."

9- Kurban Bayramı günü tıraş olduğunda artık iki ihramdan (hac ve umre ihramından) çıkmış olur.

"وَلَيْسَ لِأَهْلِ مَكَّةَ تَمَتُّعٌ وَلَا قِرَانٌ وَإِنَّمَا لَهُمْ الْإِفْرَادُ خَاصَّةً ."

10- Mekke'de ikamet edenler temettü ve kıran haccı yapamazlar, sadece ifrad haccı yapabilirler.

"وَإِذَا عَادَ الْمُتَمَتِّعُ إِلَى بَلَدِهِ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنْ الْعُمْرَةِ وَلَمْ يَكُنْ سَاقَ الْهَدْيَ بَطَلَ تَمَتُّعُهُ ."

11- Temettü haccı yapan kimse, yanında hedy kurbanı götürmez ve umreyi tamamladıktan sonra beldesine geri dönerse temettü haccı bozulmuş olur.

"وَمَنْ أَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ ، فَطَافَ لَهَا أَقَلَّ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْوَاطٍ ثُمَّ دَخَلَتْ أَشْهُرُ الْحَجِّ ، فَتَمَّمَهَا وَأَحْرَمَ بِالْحَجِّ : كَانَ مُتَمَتِّعاً."

12- Hac ayları başlamadan önce umre niyetiyle ihrama giren kimse, dört şavttan (turdan) az tavaf yaptıktan sonra hac ayları başlar ve kişi de umreyi tamamlayıp hac için ihrama niyet ederse temettü haccı yapmış olur.

"وَإِنْ طَافَ لِعُمْرَتِهِ قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ فَصَاعِدَاً ثُمَّ حَجَّ مِنْ عَامِهِ ذَلِكَ : لَمْ يَكُنْ مُتَمَتِّعَاً ."

13- Şayet umre için hac aylarından önce dört veya daha fazla şavt (tur) tavaf yapar, sonra da aynı yıl içinde hac ibadetini eda ederse temettü haccı yapmış sayılmaz.

"وَأَشْهُرُ الْحَجِّ : شَوَّالٌ ، وَذُو الْقَعْدَةِ ، وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ ."

14- Hac ayları; şevval ve zilkade ayları ile zilhicce ayının ilk on günüdür.

"فَإِنْ قَدَّمَ الْإِحْرَامَ بِالْحَجِّ عَلَيْهَا : جَازَ إِحْرَامُهُ ، وَانْعَقَدَ حَجَّاً ."

15- Kişi hac ayları başlamadan önce hac için ihrama girerse ihramı caiz ve hac niyeti de geçerli olur.

"وَإِذَا حَاضَتْ الْمَرْأَةُ عِنْدَ الْإِحْرَامِ : اغْتَسَلَتْ وَأَحْرَمَتْ وَصَنَعَتْ مَا يَصْنَعُهُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنَّهَا لَا تَطُوفُ بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرَ ."

16- Kadın ihrama gireceği esnada hayız olursa önce gusleder, sonra ihrama niyet eder ve Kâbe'yi tavaf hariç, diğer hacılar gibi hac ibadetlerini yapar. Hayızdan temizleninceye kadar Kâbe'yi tavaf edemez.

"فَإِنْ حَاضَتْ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَاتٍ ، وَبَعْدَ طَوَافِ الزِّيَارَةِ : انْصَرَفَتْ مِنْ مَكَّةَ وَلَا شَيْءَ عَلَيْهَا لِتَرْكِ طَوَافِ الصَّدَرِ ."

17- Kadın, Arafat’ta vakfe ve ziyaret tavafını yaptıktan sonra hayız görürse veda tavafı yapmadan Mekke’den ayrılabilir ve veda tavafını terk ettiği için hiçbir ceza gerekmez.

﴿بَابُ جِنَايَاتُ الْمُحْرِمِ﴾

İHRAM YASAKLARI VE CEZALARI BAHSİ

"إذَا تَطَيَّبَ الْمُحْرِمُ : فَعَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ ، فَإِنْ طَيَّبَ عُضْوَاً كَامِلاً فَمَا زَادَ : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ طَيَّبَ أَقَلَّ مِنْ عُضْوٍ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ ."

1- İhramlı olan kimse güzel koku sürünürse kefaret vermesi gerekir. Şayet bir uzvun tamamına ya da daha fazlasına güzel koku sürerse kurban kesmesi gerekir. Ancak bir uzuvdan daha az bir kısma koku sürmüşse sadaka vermesi gerekir.

"وَإِنْ لَبِسَ ثَوْبَاً مَخِيطَاً أَوْ غَطَّى رَأْسَهُ يَوْمَاً كَامِلاً : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ كَانَ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ ."

2- Kişi, bir günün tamamında dikişli bir elbise giyer veya başını örterse ceza kurbanı kesmesi gerekir. Fakat bundan daha az bir müddet dikişli elbise giymiş veya başını örtmüşse sadaka vermesi gerekir.

"وَإِنْ حَلَقَ رُبُعَ رَأْسِهِ فَصَاعِدَاً : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ حَلَقَ أَقَلَّ مِنَ الرُبْعِ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ ."

3- Kişi ihramlı iken başının dörtte birini veya daha fazlasını tıraş ederse ceza kurbanı kesmesi gerekir. Fakat dörtte birinden azını tıraş ederse sadaka vermesi gerekir.

"وَإِنْ حَلَقَ مَوَاضِعَ الْمَحَاجِمِ: فَعَلَيْهِ دَمٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ ، وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : عَلَيْهِ صَدَقَةٌ."

4- İhramlı olan kimse ensesinde bulunan hacamat yerlerini tıraş ederse **İmam Ebu Hanife**'ye göre ceza kurbanı kesmesi, **İmam Muhammed** ve **İmam Ebu Yusuf**'a göre ise sadaka vermesi gerekir.

"وَإِنْ قَصَّ أَظَافِيرَ يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ قَصَّ يَدَاً أَوْ رِجْلاً : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ قَصَّ أَقَلَّ مِنْ خَمْسَةِ أَظَافِيرَ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ . وإِنْ قَصَّ خَمْسَةَ أَظَافِيرَ مُتَفَرِّقَةً مِنْ يَدَيْهِ ، وَرِجْلَيْهِ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ . وَقَالَ مُحَمَّدٌ : عَلَيْهِ الدَّمُ ."

5- İhramlı olan kimse el ve ayak tırnaklarını keserse ceza kurbanı kesmesi gerekir. Bir elin bütün tırnaklarını veya bir ayağın bütün tırnaklarını keserse yine ceza kurbanı kesmesi gerekir. Fakat beş tırnaktan daha az keserse sadaka vermesi gerekir. Eğer hem el hem de ayak parmaklarından toplam beş tırnak keserse **İmam Ebu Hanife** ve **İmam Ebu Yusuf**'a göre yine sadaka vermesi gerekir, **İmam Muhammed**'e göre ise ceza kurbanı kesmesi gerekir.

"وَإِنْ تَطَيَّبَ أَوْ لَبِسَ أَوْ حَلَقَ مِنْ عُذْرٍ : فَهُوَ مُخَيَّرٌ : إِنْ شَاءَ ذَبَحَ شَاةً وَإِنْ شَاءَ تَصَدَّقَ عَلَى سِتَّةِ مَسَاكِينَ بِثَلَاثَةِ أَصْوُعٍ مِنْ الطَّعَامِ وَإِنْ شَاءَ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ."

6- Kişi bir özürden dolayı koku sürünür veya dikişli elbise giyer yahut saçını tıraş ederse ceza olarak şunlardan birini yapma konusunda muhayyerdir:

a) Dilerse bir koyun keser.

b) Dilerse sadaka olarak altı miskine (her birine yarım sa' verecek şekilde toplamda) üç sa' yiyecek verir.

c) Dilerse üç gün oruç tutar.

"وَإِنْ قَبَّلَ أَوْ لَمَسَ بِشَهْوَةٍ : فَعَلَيْهِ دَمٌ ."

7- İhramlı olan kimse eşini şehvetle öper veya ona şehvetle dokunursa ceza kurbanı kesmesi gerekir.

"و مَنْ جَامَعَ فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ عَامِدًا أَوْ نَاسِيًا قَبْلَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ : فَسَدَ حَجُّهُ وَعَلَيْهِ شَاةٌ ، وَيَمْضِي فِي الْحَجِّ ، كَمَا يَمْضِي مَنْ لَمْ يَفْسُدْ حَجُّهُ ، وَعَلَيْهِ الْقَضَاءِ . وَلَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ يُفَارِقَ امْرَأَتَهُ إِذَا حَجَّ بِهَا فِي الْقَضَاءِ . "

8- Kişi ihramlı iken Arafat'ta vakfe yapmadan önce, hanımıyla önden veya arkadan cima yaparsa, ister kasıtlı yapsın isterse unutarak yapsın, haccı geçersiz olur. Bir koyun kesmesi, haccı bozulmamış kimse gibi hacca devam etmesi ve bozulan haccını daha sonra kaza etmesi gerekir. Kaza haccında hanımıyla birlikte hacca gitmişse hanımından ayrı durması gerekmez.

"وَمَنْ جَامَعَ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ : لَمْ يَفْسُدْ حَجُّهُ ، وَعَلَيْهِ بَدَنَةٌ . وَإِنْ جَامَعَ بَعْدَ الْحَلْقِ : فَعَلَيْهِ شَاةٌ . "

9- Şayet Arafat'ta vakfe yaptıktan sonra hanımıyla cima yaparsa haccı bozulmaz fakat (ceza olarak) bir deve kesmesi gerekir. Saçını tıraş ettikten sonra hanımıyla cima yaparsa (ceza olarak) bir koyun kesmesi gerekir.

"وَمَنْ جَامَعَ فِي الْعُمْرَةِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ لَهَا أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ : أَفْسَدَهَا ، وَمَضَى فِيهَا ، وَقَضَاهَا ، وَعَلَيْهِ شَاةٌ . وَإِنْ جَامَعَ بَعْدَمَا طَافَ لَهَا أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ : فَعَلَيْهِ شَاةٌ ، وَلَا تَفْسُدُ عُمْرَتُهُ ، ولا يلزمه قضاؤها."

10- Umre yapan kişi, Kâbe'yi dört şavt (tur) tavaf etmeden önce hanımıyla cima yaparsa umresi bozulur. Bozulan umresine devam eder ve (ceza olarak) bir koyun keser. Umresi bozulduğu için onu kaza eder. Şayet Kâbe'yi dört şavt tavaf ettikten sonra hanımıyla cima yaparsa (ceza olarak) bir koyun keser fakat umresi bozulmaz. Dolayısıyla onu kaza etmesi gerekmez.

"وَمَنْ جَامَعَ نَاسِيًا : كَمَنْ جَامَعَ عَامِدًا فِي الحُكْمِ ."

11- Hanımıyla unutarak cima yapan kimse, (cezalar konusunda) aynı bilerek cima yapan kimse gibidir.

"وَمَنْ طَافَ طَوَافَ الْقُدُومِ مُحْدِثًا : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ . وَإِنْ كَانَ جُنُبًا : فَعَلَيْهِ شَاةٌ ."

12- Kudûm tavafını abdestsiz olarak yapan kimsenin sadaka vermesi gerekir. Şayet cünüp olarak tavaf yaparsa (ceza olarak) bir koyun kesmesi gerekir.

"وَمَنْ طَافَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ مُحْدِثاً : فَعَلَيْهِ شَاةٌ . وَإِنْ كَانَ جُنُباً فَعَلَيْهِ بَدَنَةٌ ، وَالْأَفْضَلُ أَنْ يُعِيدَ الطَّوَافَ مَا دَامَ بِمَكَّةَ وَلَا ذَبْحَ عَلَيْهِ."

13- Ziyaret tavafını abdestsiz olarak yapan kimsenin (ceza olarak) bir koyun kesmesi, cünüp olarak tavaf yapanın da (ceza olarak) bir deve kesmesi gerekir. Mekke'de kaldığı müddet içerisinde ziyaret tavafını iade etmesi daha efdaldir ve bunu iade ettikten sonra kurban kesmesi gerekmez.

"وَمَنْ طَافَ طَوَافَ الصَّدَرِ مُحْدِثاً : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ . وَإِنْ كَانَ جُنُباً : فَعَلَيْهِ شَاةٌ ."

14- Veda tavafını abdestsiz olarak yapan kimsenin de sadaka vermesi gerekir. Şayet cünüp olarak tavaf yaparsa (ceza olarak) bir koyun kesmesi gerekir.

"وَمَنْ تَرَكَ ثَلَاثَةَ أَشْوَاطٍ مِنْ طَوَافِ الزِّيَارَةِ فَمَا دُونَهَا : فَعَلَيْهِ شَاةٌ. وَإِنْ تَرَكَ مِنْهُ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ فَصَاعِدَاً: بَقِيَ مُحْرِمَاً أَبَدَاً حَتَّى يَطُوفَهَا . "

15- Ziyaret tavafının üç veya daha az sayıdaki şavtını (turunu) yapmayan kimsenin (ceza olarak) bir koyun kesmesi gerekir. Şayet dört veya daha fazla şavtını yapmazsa, bu şavtları yapıncaya kadar sürekli ihramlı olarak kalır.

"وَمَنْ تَرَكَ ثَلَاثَةَ أَشْوَاطٍ مِنْ طَوَافِ الصَّدَرِ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ . وَإِنْ تَرَكَ طَوَافَ الصَّدْرِ ، أَوْ تَرَكَ مِنْهُ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ : فَعَلَيْهِ شَاةٌ ."

16- Veda tavafının üç şavtını (turunu) yapmayan kimsenin sadaka vermesi gerekir. Veda tavafını veya ondan dört şavtı terk eden kimsenin (ceza olarak) bir koyun kesmesi gerekir.

"وَمَنْ تَرَكَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ : فَعَلَيْهِ دَمٌ وَحَجُّهُ تَامٌّ ."

17- Safa ve Merve arasında sa'y yapmayan kimsenin haccı tamamlanmış olur fakat (sa'yı terk ettiği için) ceza kurbanı kesmesi gerekir.

"وَمَنْ أَفَاضَ مِنْ عَرَفَاتٍ قَبْلَ الْإِمَامِ : فَعَلَيْهِ دَمٌ ."

18- İmamdan önce Arafat Dağından inen kimsenin ceza kurbanı kesmesi gerekir.

"وَمَنْ تَرَكَ الْوُقُوفَ بِالْمُزْدَلِفَةِ : فَعَلَيْهِ دَمٌ ."

19- Müzdelife'de vakfe yapmayı terk eden kimsenin ceza kurbanı kesmesi gerekir.

"وَمَنْ تَرَكَ رَمْيَ الْجِمَارِ فِي الْأَيَّامِ كُلِّهَا : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ تَرَكَ رَمْيَ يَوْمٍ وَاحِدٍ : فَعَلَيْهِ دَمٌ . وَإِنْ تَرَكَ رَمْيَ إِحْدَى الْجِمَارِ الثَّلَاثِ : فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ . وَإِنْ تَرَكَ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ : فَعَلَيْهِ دَمٌ ."

20- Cemreleri taşlamayı bütün günlerde terk eden kimsenin ceza kurbanı kesmesi gerekir. Bir günün cemresini taşlamayı terk eden kimsenin de ceza kurbanı kesmesi gerekir. Üç cemreden birini taşlamayı terk eden kimsenin ise sadaka vermesi gerekir. Akabe cemresini Kurban Bayramının birinci günü taşlamayan kimsenin de kurban kesmesi gerekir.

"وَإِنْ أَخَّرَ الْحَلْقَ حَتَّى مَضَتْ أَيَّامُ النَّحْرِ : فَعَلَيْهِ دَمٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ . وَكَذَلِكَ إِذَا أَخَّرَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ عند أبي حنيفة رحمه الله . "

21- İmam Ebu Hanife’ye göre, Kurban Bayramı günleri geçinceye kadar tıraş olmayı geciktiren kimsenin ceza kurbanı kesmesi gerekir. Aynı şekilde İmam Ebu Hanife’ye göre, ziyaret tavafını Kurban Bayramından sonraya geciktiren kimsenin de kurban kesmesi gerekir.

"وَإِنْ قَتَلَ الْمُحْرِمُ صَيْدَاً أَوْ دَلَّ عَلَيْهِ مَنْ قَتَلَهُ : فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ. ويَسْتَوِي فِي ذَلِكَ الْعَامِدُ وَالنَّاسِي وَالْمُبْتَدِئُ وَالْعَائِدُ ."

22- İhramlı olan kimse kara av hayvanını öldürür veya öldürecek olan kimseye yerini gösterirse tam bir ceza vermesi gerekir. Bunu bilerek yapması ile unutarak yapması arasında yahut ilk defa yapması ile tekrar yapması arasında fark yoktur.

"وَالْجَزَاءُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ : أَنْ يُقَوَّمَ الصَّيْدُ فِي الْمَكَانِ الَّذِي قَتَلَهُ فِيهِ أَوْ فِي أَقْرَبِ الْمَوَاضِعِ إِلَيْهِ إنْ كانَ فِي بَرِّيَّةٍ ، يُقَوِّمُهُ ذَوَا عَدْلٍ ."

23- İmam Ebu Hanife ve **İmam Ebu Yusuf**’a göre, öldürülen kara av hayvanı, öldürüldüğü yere göre ya da kırsal bir alanda öldürülmüşse ona yakın olan yere göre değerlendirilir. Bu değerlendirmeyi adaletli iki kişi yapar.

"ثُمَّ هُوَ مُخَيَّرٌ فِي الْقِيمَةِ : إنْ شَاءَ ابْتَاعَ بِهَا هَدْيَاً ، وَإِنْ شَاءَ اشْتَرَى بِهِ طَعَامَاً ، فَتَصَدَّقَ بِهِ عَلَى كُلِّ مِسْكِينٍ بِنِصْفِ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعٍ مِنْ تَمْرٍ أَوْ شَعِيرٍ . وَإِنْ شَاءَ صَامَ عَنْ كُلِّ نِصْفِ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ يَوْمَاً ، وَعَنْ كُلِّ صَاعٍ مِنْ تَمْرٍ أَوْ شَعِيرٍ يَوْمَاً ."

Öldürülen hayvanın kıymeti belirlendikten sonra kişi bu kıymeti şu şekillerde verme konusunda muhayyerdir:

a) Öldürülen hayvanın değeri hedy kurbanı değerine ulaşmışsa dilerse bir hedy kurbanı alıp keser.

b) Dilerse öldürülen hayvanın kıymeti ile yiyecek satın alarak her bir fakire yarım sa' buğday veya bir sa' hurma ya da bir sa' arpa vermek suretiyle fakirlere dağıtır.

c) Dilerse her yarım sa' buğday için bir gün, her bir sa' hurma veya arpa için bir gün oruç tutar.

"فَإِنْ فَضَلَ مِنْ الطَّعَامِ أَقَلُّ مِنْ نِصْفِ صَاعٍ : فَهُوَ مُخَيَّرٌ : إِنْ شَاءَ تَصَدَّقَ بِهِ ، وَإِنْ شَاءَ صَامَ عَنْهُ يَوْمَاً كَامِلاً ."

Fakirlere dağıttıktan sonra geriye yarım sa'dan az yiyecek kalırsa bu konuda kişi muhayyerdir; dilerse bunu sadaka olarak verir, dilerse bunun yerine tam bir gün oruç tutar.

"وَقَالَ مُحَمَّدٌ : يَجِبُ فِي الصَّيْدِ : النَّظِيرُ فِيمَا لَهُ نَظِيرٌ. فَفِي الظَّبْيِ : شَاةٌ وَفِي الضَّبُعِ : شَاةٌ ، وَفِي الْأَرْنَبِ : عَنَاقٌ ، وَفِي النَّعَامَةِ : بَدَنَةٌ ، وَفِي الْيَرْبُوعِ : جَفْرَةٌ . وَفِي حِمَارِ الْوَحْشِ : بَقَرَةٌ ."

İmam Muhammed'e göre ise kurbanlık hayvanların içinde, öldürülen av hayvanına denk olan bir hayvan varsa onu kesmesi gerekir. Buna göre öldürdüğü ceylan için bir koyunu, sırtlan için bir koçu, tavşan için (altı aylık) bir oğlağı, devekuşu için bir deveyi, köstebek için (dört aylık) bir oğlağı, zebra için bir ineği kurban olarak kesmesi gerekir.

"وَمَنْ جَرَحَ صَيْدَاً أَوْ نَتَفَ شَعْرَهُ أَوْ قَطَعَ عُضْوَاً مِنْهُ : ضَمِنَ مَا نَقَصَ مِنْ قِيمَتِهِ . وَإِنْ نَتَفَ رِيشَ طَائِرٍ أَوْ قَطَعَ قَوَائِمَ صَيْدٍ فَخَرَجَ مِنْ حَيِّزِ الِامْتِنَاعِ : فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ كَامِلَةً ."

24- Kara av hayvanını yaralayan, tüylerini yolan veya bir uzvunu kesen kimsenin (av hayvanı ölmemişse) hayvanda meydana getirdiği eksikliği tazmin etmesi gerekir. Yine kişi, kaçmasına engel olacak şekilde kuşun tüyünü yolar veya av hayvanının kaçmasına engel olacak şekilde bacaklarını kırarsa bu hayvanın değerinin tamamını sadaka olarak verir.

"وَمَنْ كَسَرَ بَيْضَ صَيْدٍ : فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ . فَإِنْ خَرَجَ مِنْ الْبَيْضَةِ فَرْخٌ مَيِّتٌ : فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ حَيَّاً ."

25- Av hayvanının yumurtasını kıran kimse, bunun değerini sadaka olarak verir. Şayet yumurtanın içinden ölü yavru çıkarsa onun sağ halindeki değerini öder.

"وَلَيْسَ فِي قَتْلِ الْغُرَابِ وَالْحِدَأَةِ وَالْكَلْبِ العَقُورِ وَالذِّئْبِ وَالْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَالْفَأْرَةِ : جَزَاءٌ ."

26- (Leş yiyen) Karga, çaylak, köpek, kurt, yılan, akrep ve fare öldürmesinden dolayı ihramlı olan kimseye ceza yoktur.

"وَلَيْسَ فِي قَتْلِ الْبَعُوضِ وَالنَّمْلِ وَالْبَرَاغِيثِ وَالْقُرَادِ : شَيْءٌ . "

27- Sivrisinek, karınca, pire ve keneyi öldürmesi sebebiyle de herhangi bir ceza ödemesi gerekmez.

"وَمَنْ قَتَلَ قَمْلَةً : تَصَدَّقَ بِمَا شَاءَ ."

28- Bit öldüren kimse, dilediği kadar sadaka verir.

"وَمَنْ قَتَلَ جَرَادَةً : تَصَدَّقَ بِمَا شَاءَ ، وَتَمْرَةٌ خَيْرٌ مِنْ جَرَادَةٍ ."

29- Çekirge öldüren kimse, dilediği kadar sadaka verir. Bir hurma, bir çekirgeden daha değerlidir.

"وَمَنْ قَتَلَ مَا لَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ مِنْ الصَّيْدِ كَالسِّبَاعِ وَنَحْوِهَا : فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ ، ولَا يُتَجَاوَزُ بِقِيمَتِهَا شَاة ."

30- İhramlı iken yırtıcı hayvanlar gibi eti yenilmeyen bir av hayvanını öldüren kimsenin ceza vermesi gerekir. Bunun cezası ise bir koyunun değerini geçmez.

"وَإِنْ صَالَ السَّبْعُ عَلَى مُحْرِمٍ ، فَقَتَلَهُ : فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ ."

31- İhramlı olan kimse kendisine saldırdığından dolayı yırtıcı hayvanı öldürürse herhangi bir ceza ödemesi gerekmez.

"فَإِنْ اضْطَرَّ الْمُحْرِمُ إلَى أَكْلِ لَحْمِ صَيْدٍ ، فَقَتَلَهُ : فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ. "

32- İhramlı olan kimse etini yemek zorunda kaldığından dolayı av hayvanını öldürürse ceza vermesi gerekir.

"وَلَا بَأْسَ أَنْ يَذْبَحَ الْمُحْرِمُ الشَّاةَ وَالْبَقَرَةَ وَالْبَعِيرَ وَالدَّجَاجَ وَالْبَطَّ الْكَسْكَرِيَّ ."

33- İhramlı olan kimsenin koyun, sığır, deve, tavuk ve evcil ördeği kesmesinde bir sakınca yoktur.

"فَإِنْ قَتَلَ حَمَاماً مُسَرْوَلاً أَوْ طَيْراً مُسْتَأْنَساً : فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ ."

34- İhramlı olan kimse paçalı güvercini ya da evcilleştirilmiş bir kuşu öldürürse ceza vermesi gerekir.

"وَإِذَا ذَبَحَ الْمُحْرِمُ صَيْداً : فَذَبِيحَتُهُ مَيْتَةٌ ، لَا يَحِلُّ أَكْلُهَا ."

35- İhramlı olan kimse av hayvanını keserse kestiği ölü hükmünde olup yenilmesi helal değildir.

"وَلَا بَأْسَ أَنْ يَأْكُلَ الْمُحْرِمُ لَحْمَ صَيْدٍ اصْطَادَهُ حَلَالٌ وَذَبَحَهُ ، إِذَا لَمْ يَدُلُّهُ الْمُحْرِمُ ، وَلَا أَمَرَهُ بِصَيْدِهِ ."

36- İhramlı olan kimsenin, ihramlı olmayan kişinin avladığı veya kestiği av hayvanının etinden, eğer o hayvanın yerini göstermemiş veya avlanmasını emretmemişse yemesinde bir sakınca yoktur.

"وَفِي صَيْدِ الْحَرَمِ إِذَا ذَبَحَهُ الْحَلَالُ : فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ ."

37- İhramlı olmayan kimse, harem sınırları içerisinde av hayvanını avlarsa ceza vermesi gerekir.

"وَإِنْ قَطَعَ حَشِيشَ الْحَرَمِ أَوْ شَجَرَهُ الَّذِي لَيْسَ بِمَمْلُوكٍ وَلَا هُوَ مِمَّا يُنْبِتُهُ النَّاسُ : فَعَلَيْهِ قِيمَتُهُ ."

38- Kişi harem sınırları içinde bulunan, sahibi bulunmayan ve insanların ektiği cinsten olmayan bir otu veya ağacı keserse kıymetini sadaka olarak vermesi gerekir.

"وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلَهُ الْقَارِنُ مِمَّا ذَكَرْنَا أَنَّ فِيهِ عَلَى الْمُفْرِدِ دَماً : فَعَلَى الْقَارِنِ فِيهِ دَمَانِ : دَمٌ لِحَجَّتِهِ وَدَمٌ لِعُمْرَتِهِ . إِلَّا أَنْ يَتَجَاوَزَ الْمِيقَاتَ غَيْرَ مُحْرِمٍ ، ثُمَّ يُحْرِمُ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ : فَيَلْزَمُهُ دَمٌ وَاحِدٌ ."

39- İfrad haccı yapan kimsenin, ceza olarak bir kurban kesmesi gereken bütün durumlarda kıran haccı yapan kimsenin, biri hac için diğeri umre için olmak üzere iki kurban kesmesi gerekir. Fakat ihrama girmeksizin mikatı geçen, akabinde hac ve umre için ihrama giren kimsenin ceza olarak bir kurban kesmesi yeterlidir.

"وَإِذَا اشْتَرَكَ مُحْرِمَانِ فِي قَتْلِ صَيْدٍ : فَعَلَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا الْجَزَاءُ كَامِلاً ."

40- İhramlı olan iki kişi ortaklaşa bir av hayvanını öldürürlerse her birinin tam bir ceza vermesi gerekir.

"وَإِذَا اشْتَرَكَ حَلَالَانِ فِي قَتْلِ صَيْدِ الْحَرَمِ : فَعَلَيْهِمَا جَزَاءٌ وَاحِدٌ ."

41- İhramlı olmayan iki kişi ortaklaşa haremin av hayvanını öldürürlerse, ikisinin tek bir ceza vermesi yeterli olur.

"وَإِذَا بَاعَ الْمُحْرِمُ صَيْدَاً أَوْ ابْتَاعَهُ : فَالْبَيْعُ بَاطِلٌ ."

42- İhramlı olan kişi av hayvanını satın alır ya da satarsa yapılan alışveriş batıl olur.

﴿بَابُ الْإِحْصَارِ﴾

İHSAR BAHSİ

"إِذَا أُحْصِرَ الْمُحْرِمُ بِعَدُوٍّ أَوْ أَصَابَهُ مَرَضٌ يَمْنَعُهُ مِنْ الْمُضِيِّ : حَلَّ لَهُ التَّحَلُّلُ ."

1- (Hac veya umre yapmak için) İhrama giren kimse, düşman tarafından engellenir ya da bu ibadetinden alıkoyan bir hastalığa yakalanırsa ihramdan çıkması caiz olur.

"وَقِيلَ لَهُ : اِبْعَثْ بِشَاةٍ تُذْبَحُ بِالْحَرَمِ ، وَوَاعِدْ مَنْ يَحْمِلُهَا لِيَوْمٍ بِعَيْنِهِ يذبحها فيه ، ثُمَّ تَحَلَّل . وَإِنْ كَانَ قَارِنَاً : بَعَثَ بِدَمَيْنِ ."

2- Ona “Harem bölgesinde kesilmesi için bir koyun gönder.” denilir. Bu kişi, koyunu harem bölgesine götürmesi ve belirli bir günde kesmesi için bir Müslüman ile anlaşır. Belirlenen gün gelip Müslüman koyunu kestiğinde ihramdan çıkar. Şayet bu kimse kıran haccı niyetiyle ihrama girmişse harem bölgesinde kesilmesi için iki koyun gönderir.

"وَلَا يَجُوزُ ذَبْحُ دَمِ الْإِحْصَارِ إِلَّا فِي الْحَرَمِ"

3- İhsar kurbanının, harem bölgesi dışında başka bir yerde kesilmesi caiz değildir.

"وَيَجُوزُ ذَبْحُهُ قَبْلَ يَوْمِ النَّحْرِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ"

4- İmam Ebu Hanife’ye göre; (hac için ihrama girmiş kimse için kesilecek) ihsar kurbanının, Kurban Bayramı gününden önce kesilmesi caizdir.

"وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ : لَا يَجُوزُ الذَّبْحُ لِمُحْصَرٍ بِالْحَجِّ إِلَّا فِي يَوْمِ النَّحْرِ. "

İmam Ebu Yusuf ve **İmam Muhammed**'e göre ise hac için ihrama girmiş kimse için kesilecek ihsar kurbanının, bayram günleri dışında kesilmesi caiz değildir.

"وَيَجُوزُ لِلْمُحْصَرِ بِالْعُمْرَةِ الذَّبْحُ مَتَى شَاءَ"

5- Umre için ihrama girip de muhsar olan (düşman ya da hastalık sebebi ile umreyi tamamlayamayan) kimse, ihsar kurbanını dilediği zaman kesebilir.

"وَالْمُحْصَرُ بِالْحَجِّ إِذَا تَحَلَّلَ : فَعَلَيْهِ حَجَّةٌ وَعُمْرَةٌ"

6- Hac için ihrama girdikten sonra muhsar olan kişinin, ihramdan çıktıktan sonra bir hac ve bir umre yapması gerekir.

"وَعَلَى الْمُحْصَرِ بِالْعُمْرَةِ : الْقَضَاءُ . "

7- Umre için ihrama girip de muhsar olan kimsenin, ihramdan çıktıktan sonra bu umreyi kaza etmesi gerekir.

"وَعَلَى الْقَارِنِ : حَجَّةٌ وَعُمْرَتَانِ . "

8- Kıran haccı için ihrama girip de muhsar olan kimsenin, ihramdan çıktıktan sonra bir hac, iki umre yapması gerekir.

"وَإِذَا بَعَثَ الْمُحْصَرُ هَدْيَاً ، وَوَاعَدَهُمْ أَنْ يَذْبَحُوهُ فِي يَوْمٍ بِعَيْنِهِ ، ثُمَّ زَالَ الْإِحْصَارُ : فَإِنْ قَدِرَ عَلَى إِدْرَاكِ الْهَدْيِ وَالْحَجِّ : لَمْ يَجُزْ لَهُ التَّحَلُّلُ وَلَزِمَهُ الْمُضِيُّ ."

9- Hac için ihrama girip de muhsar olan kimse, hedy kurbanını Harem’e gönderdikten ve belirli bir günde kurbanını kesmesi için bir Müslüman ile anlaştıktan sonra engel ortadan kalkarsa;

a) Hedy kurbanı kesilmeden önce kurbanın kesilmesine ve hac amellerini tamamlamaya yetişme imkânı varsa ihramdan çıkması caiz olmaz, ibadetine devam etmesi gerekir.

"وَإِنْ قَدَرَ عَلَى إِدْرَاكِ الْهَدْيِ دُونَ الْحَجِّ تَحَلَّلَ ."

b) Hac amellerini tamamlamaya yetişemiyor fakat kurbana yetişebiliyorsa ihramdan çıkar.

"وَإِنْ قَدَرَ عَلَى إِدْرَاكِ الْحَجِّ دُونَ الْهَدْيِ : جَازَ لَهُ التَّحَلُّلُ اسْتِحْسَانَاً ."

c) Kurbana yetişemiyor fakat hac amellerini tamamlamaya yetişebiliyorsa istihsanen (daha uygun olarak) ihramdan çıkması caiz olur.

"وَمَنْ أُحْصِرَ بِمَكَّةَ وَهُوَ مَمْنُوعٌ مِنْ الْوُقُوفِ وَالطَّوَافِ : كَانَ مُحْصَرَاً ، فَإِنْ قَدَرَ عَلَى أَحَدِهِمَا : فَلَيْسَ بِمُحْصَرٍ ."

10- Mekke’de bulunduğu halde vakfe ve tavaf yapmaktan alıkonan kimse, muhsar hükmündedir. Şayet bunlardan birini yapmaya imkân bulursa muhsar hükmünde olmaz.

﴿بَابُ الْفَوَاتِ﴾

HACCI KAÇIRMA BAHSİ

"وَمَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ فَفَاتَهُ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ : فَقَدْ فَاتَهُ الْحَجُّ وَعَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ وَيَسْعَى وَيَتَحَلَّلَ وَيَقْضِيَ الْحَجَّ مِنْ قَابِلٍ ، وَلَا دَمَ عَلَيْهِ ."

1- Hac için ihrama girdiği halde Kurban Bayramının birinci gününün fecri doğuncaya kadar Arafat'ta vakfe yapmayı kaçıran kimse, haccı kaçırmış olur. Bu kimse Kâbe'yi tavaf eder, Safa ve Merve arasında sa'y yapar ve ihramdan çıkar. Fakat gelecek yıl, kaçırdığı bu haccı kaza etmesi gerekir, haccı kaçırdığı için kurban kesmesi gerekmez.

"وَالْعُمْرَةُ لَا تَفُوتُ . وَهِيَ جَائِزَةٌ فِي جَمِيعِ السَّنَةِ ، إِلَّا خَمْسَةَ أَيَّامٍ يُكْرَهُ فِعْلُهَا فِيهَا : يَوْمُ عَرَفَةَ وَيَوْمَ النَّحْرِ وَأَيَّامَ التَّشْرِيقِ ."

2- Umrenin vaktini kaçırma söz konusu olmaz. Senenin beş günü haricinde bütün günlerde umre yapılması caizdir. Umre yapılması mekruh olan beş gün ise Arefe günü, Kurban Bayramının birinci günü ve teşrik günleridir.[48]

"وَالْعُمْرَةُ سُنَّةٌ . وَهِيَ : الْإِحْرَامُ وَالطَّوَافُ وَالسَّعْيُ وَالْحَلْقُ أو التَّقْصِير ."

---

[48] **Teşrik günleri:** Kurban Bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günüdür.

3- Umre yapmak sünnettir. Umre, şunlardan ibarettir; ihrama girme, Kâbe'yi tavaf etme, Safa ve Merve arasında sa'y yapma, saçı kazıtma veya kısaltma.

﴿بَابُ الْهَدْيِ﴾

HEDY KURBANI BAHSİ

"الْهَدْيُ أَدْنَاهُ شَاةٌ"

1- Hedyin en azı bir koyundur.

"وَهُوَ مِنْ ثَلَاثَةِ أَنْوَاعٍ : الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ . يُجْزِئُ فِي ذَلِكَ كُلِّهِ الثَّنِيُّ فَصَاعِدَاً إِلَّا الضَّأْنَ فَإِنَّ الْجَذَعَ مِنْهُ يُجْزِئُ ."

2- Hedy olabilecek hayvanlar deve, sığır ve davar olmak üzere üç türlüdür. Hedy kurbanı olacak devenin beş yaşını, sığırın iki yaşını ve koyunun bir yaşını doldurmuş olması gerekir. Altı ayını doldurmuş kuzu da hedy olarak yeterli olur.**(49)**

"وَلَا يُجْزِئُ فِي الْهَدْيِ مَقْطُوعُ الْأُذُنِ أَو أَكْثَرِهَا ، وَلَا مَقْطُوعَةُ الذَّنَبِ وَلَا الْيَدِ وَلَا الرِّجْلِ ، وَلَا الذَّاهِبَةُ الْعَيْنِ وَلَا الْعَجْفَاءُ وَلَا الْعَرْجَاءُ الَّتِي لَا تَمْشِي إِلَى الْمَنْسِكِ :"

---

(49) Altı ayını doldurmuş kuzudan kasıt; bir yaşını doldurmuş koyunlarla karıştığında dışarıdan bakan kimsenin onlardan ayırt edemediği, cüsse ve görünüş bakımından onlara benzeyen kuzudur.

3- Kulağının tamamı veya çoğu kesik olan; kuyruğu, ön veya arka ayağı kesilmiş olan; gözü kör olan; cılız ve kesileceği yere yürüyemeyecek kadar topal olan hayvanın hedy olarak kesilmesi caiz olmaz.

"وَالشَّاةُ جَائِزَةٌ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي مَوْضِعَيْنِ : مَنْ طَافَ لِلزِّيَارَةِ جُنُبًا ، وَمَنْ جَامَعَ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ ، فَإِنَّهُ لا يَجُوزُ فِيهِمَا إلا بَدَنَةٌ ."

4- Şu iki durum haricinde koyunun her durumda hedy olarak kesilmesi caizdir:

a) Ziyaret tavafını cünüp olarak yapmak,

b) Arafat'ta vakfe yaptıktan sonra cima yapmak. Bu durumlarda kişinin koyun kesmesi caiz değildir, deve veya sığır kesmesi gerekir.

"وَالْبَدَنَةُ وَالْبَقَرَةُ يُجْزِئُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَنْ سَبْعَةٍ أَنْفُسٍ إِذَا كَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْ الشُّرَكَاءِ يُرِيدُ الْقُرْبَةَ ."

4- Eğer ortaklar Allah'a yaklaşmak niyetiyle kurban kesmek istiyorlar ise bir deve veya bir ineğin yedi kişi adına kesilmesi caiz olur.

"وَإِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ يُرِيدُ بِنَصِيبِهِ اللَّحْمَ : لَمْ يَجُزْ لِلْبَاقِينَ ."

5- Eğer ortaklardan biri et almak için katılırsa diğer ortakların hissesi hedy olarak geçerli olmaz.

"وَيَجُوزُ الْأَكْلُ مِنْ هَدْيِ التَّطَوُّعِ وَالْمُتْعَةِ وَالْقِرَانِ . وَلَا يَجُوزُ الْأَكْلُ مِنْ بَقِيَّةِ الْهَدَايَا ."

6- Hedy sahibinin nafile olarak veya temettü haccı ya da kıran haccı için kestiği hayvanın etinden yemesi caizdir. Fakat bunların haricinde kalan hedy kurbanlarının etinden yemesi caiz olmaz.

"وَلَا يَجُوزُ ذَبْحُ هَدْيِ التَّطَوُّعِ وَالْمُتْعَةِ وَالْقِرَانِ إلَّا فِي يَوْمِ النَّحْرِ . وَيَجُوزُ ذَبْحُ بَقِيَّةِ الْهَدَايَا فِي أَيِّ وَقْتٍ شَاءَ . "

7- Nafile hedyin veya temettü haccı için olan hedyin ya da kıran haccı için kesilecek olan hedyin, bayramın ilk günü dışında kesilmesi caiz değildir. Bunların dışında kesilecek olan hedyleri, kişinin dilediği vakitte kesmesi caizdir.

"وَلَا يَجُوزُ ذَبْحُ الْهَدَايَا إلَّا فِي الْحَرَمِ . وَيَجُوزُ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِهَا عَلَى مَسَاكِينِ الْحَرَمِ وَغَيْرِهِمْ . "

8- Harem'e hediye edilen hedy kurbanlarının Harem dışında kesilmesi caiz değildir. Kesilen hayvanların etlerinin Harem'in fakir olan sakinlerine veya başka yerlerde ikamet eden fakirlere tasadduk edilmesi caizdir.

"وَلَا يَجِبُ التَّعْرِيفُ بِالْهَدَايَا . "

9- Hedy kurbanlıklarının Arafat'a götürülmesi vacip değildir.

"وَالْأَفْضَلُ فِي الْبُدْنِ : النَّحْرُ . وَفِي الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ :الذَّبْحُ . "

10- Devenin, bıçağı boynuna batırmak suretiyle (nahr yoluyla) tezkiye yapılması[50]; inek ve koyunun ise boğazlarının kesilmesi suretiyle tezkiye yapılması daha efdaldir.

[50] **Tezkiye yapmak**: Hayvanın etinin helal olması için gerekli olan kesim şeklidir.

"وَالْأَوْلَى أَنْ يَتَوَلَّى الْإِنْسَانُ ذَبْحَهَا بِيَدِهِ إِنْ كَانَ يُحْسِنُ ذَلِكَ"

11- Şayet güzel bir şekilde kesebiliyorsa hedy kurbanını kişinin kendisinin kesmesi daha evladır.

"وَيَتَصَدَّقُ بِجِلَالِهَا وَخِطَامِهَا . وَلَا يُعْطِي أَجْرَ الْجَزَّارِ مِنْهَا ."

12- Hedy kesen kimse, hedy olarak kesilecek hayvanın üzerinde bulunan örtü ve yuları sadaka olarak verir. Kasap ücretini kesilen hayvandan vermez.

"وَمَنْ سَاقَ بَدَنَةً فَاضْطَرَّ إِلَى رُكُوبِهَا : رَكِبَهَا ، وَإِنْ اسْتَغْنَى عَنْ ذَلِكَ : لَمْ يَرْكَبْهَا ."

13- Hedy olarak keseceği deveyi Harem'e götüren kimse, ona binmek zorunda kalırsa biner, bir zorunluluk olmazsa binmemesi gerekir.

"وَإِنْ كَانَ لَهَا لَبَنٌ : لَمْ يَحْلُبْهَا ، وَلَكِنْ يَنْضِحُ ضَرْعَهَا بِالْمَاءِ الْبَارِدِ حَتَّى يَنْقَطِعَ اللَّبَنُ ."

14- Hedy kurbanının sütü olursa sahibi onu sağmaz. Sütü kesilmesi için memelerine soğuk su serper.

"وَمَنْ سَاقَ هَدْيَاً فَعَطِبَ فِي الطَّرِيقِ : فَإِنْ كَانَ تَطَوُّعَاً : فَلَيْسَ عَلَيْهِ غَيْرُهُ . وَإِنْ كَانَ وَاجِبَاً : فَعَلَيْهِ أَنْ يُقِيمَ غَيْرَهُ مَقَامَهُ ."

15- Hedy kurbanı Harem'e götürülürken yolda ölürse; şayet nafile olarak kesilecek bir hayvan ise sahibinin onun yerine başka bir şey kesmesine gerek yoktur, ancak kurban olarak kesilmesi vacip olan bir hayvan ise sahibinin onun yerine başka bir hayvan kesmesi gerekir.

"وَإِنْ أَصَابَهُ عَيْبٌ كَبِيرٌ : أَقَامَ غَيْرَهُ مَقَامَهُ ، وَصَنَعَ بِالمَغِيبِ مَا شَاءَ ."

16- Hedy olarak kesilecek hayvana büyük bir kusur isabet ederse sahibinin onun yerine başka bir hayvan kesmesi gerekir. Kusurlu olan hayvandan ise dilediği şekilde istifade eder.

"وَإِذَا عَطِبَتْ الْبَدَنَةُ فِي الطَّرِيقِ ، فَإِنْ كَانَ تَطَوُّعاً : نَحَرَهَا ، وَصَبَغَ نَعْلَهَا بِدَمِهَا ، وَضَرَبَ بِهَا صَفْحَتَهَا ، وَلَا يَأْكُلْ مِنْهَا هُوَ وَلَا غَيْرُهُ مِنْ الْأَغْنِيَاءِ . فَإِنْ كَانَتْ وَاجِبَةً : أَقَامَ غَيْرَهَا مَقَامَهَا وَصَنَعَ بِهَا مَا شَاءَ. "

17- Hedy olarak kesilecek deve yolda götürülürken telef olacak duruma gelirse, şayet nafile olarak kesilecekse sahibi onu nahr yoluyla keser ve (hedy kurbanı olduğu belli olsun diye) kestiği devenin ayağına ve boynunun kenarına kan sürer. Hayvanın sahibi ve zengin olan kimseler bu etten yemezler. Ancak bu devenin kurban olarak kesilmesi vacip ise onun yerine başka hayvan koyar, diğer hayvandan ise dilediği şekilde istifade eder.

"وَيُقَلِّدُ هَدْيَ التَّطَوُّعِ وَالْمُتْعَةِ وَالْقِرَانِ . وَلَا يُقَلِّدُ دَمَ الْإِحْصَارِ وَلَا دَمَ الْجِنَايَاتِ ."

18- Nafile olarak veya temettü haccı ya da kıran haccı için kesilen hayvanın boynuna (hedy kurbanı olduğu belli olsun diye) deri veya nal bağlanır. Fakat ihsar kurbanının ve ihramda yasak olan bir şey yapıldığından dolayı kesilmesi gereken ceza kurbanının boynuna bir şey bağlanması gerekmez.

الحمد لله

TÜRKÇE ESERLER

1- İşte Tevhid
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
2 –Buhari ve Müslim'den İslam Davetçilerine Öğütler
Yazarı: Şeyh Seyfuddin el-Muvahhid
3 - Akidede Sünnetin Yeri
Yazarı: İmam Suyuti
4 - Davetçinin Tefsiri (1-10 Cilt)
Yazarı: Şeyh Seyfuddin el-Muvahhid
5 - Hâkimiyet Allah'ındır
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
6 - İrtidat ve Mürtedin Hükmü
Yazarı: Abdulhak el-Heytemi
7 - İslam'ın Hareket Metodu
Yazarı: Seyyid Kutup
8 - İşte Müslüman
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
9 –Kelimetu'l İhlâs
Yazarı: İbni Receb el-Hanbelî
10 - Kur'an'da Nasih ve Mensuh
Yazarı: Mer'i İbni Yusuf el-Kermi
11 - Rasulullah'ın Hayatıyla
İslam'ın Hareket Metodu (1-4 Cilt)
Yazarı: Abdurrahman el-Muhacir
12 - Mevzu ve Zayıf Hadislerin Akideye Etkisi
Yazarı: Abdurrahman Abdulhak
13 - Büyük Günahlar
Yazarı: İmam Zehebi
14 - İbni Hacer El-Askalani'nin
Akaid Konusundaki Fetvaları
Yazarı: Hafız İbni Hacer El-Askalani
15 - Yahudiliğin Gerçek Yüzü
Yazarı: Fuad Abdurrahman er-Rıfai
16 - Uygulamalı Tecvid
Okuyan: Hafız Abdulfettah Şelebi
17 - Halifelik ve Emirlik
Yazarı: Mahmut Şakir
18 - Asrımızın Yesakı
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

19- Cahiliyenin Hükmünü mü İstiyorlar?
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

20 - İslam Dininin Aslı
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

21 - Mü'minin Sıfatları
Yazarı: Abdulhak El-Heytemi

22 - Müslümanı Koruyan Dualar
Yazarı: Abdurrahman el-Muhacir

23 - Müslümanlara Karşı
Kâfirlere Yardım Etmenin Hükmü
Yazarı: Şeyh Seyfuddin el-Muvahhid

24 - Tağutu Reddetmek Tevhidin Gereğidir
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

25- İslam'ın Bakışı Altında Hamas Hareketi
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

26- Büyük Şirkte Cehalet Mazeret Değildir
Yazarı: Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

27-Selefi Salihinin Mezhebi **(Yeni Çıktı)**
Yazar: Huccetu'l İmam Gazali

28-Muhtasaru'l Kuduri
Yazar: El-İmam Ahmed İbni Muhammed el-Kudûrî

ARAPÇA ESERLER

1 -أَصْلُ دِينِ الإِسْلَامِ- ضياء الدين القدسي

2- المسلم الحق - ضياء الدين القدسي

3- الحكم لله - ضياء الدين القدسي

4- أَفَحُكْمَ الجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونْ - ضياء الدين القدسي

5- الكُفْرُ بِالطَّاغُوتِ رُكْنُ التَّوْحِيدِ - ضياء الدين القدسي

6-اليَاسَق العَصْرِي - ضياء الدين القدسي

7- حُكْمُ إِعَانَةِ الْكَافِرِينَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ - د. سيف الدين الموحد

ALMANCA ESERLER

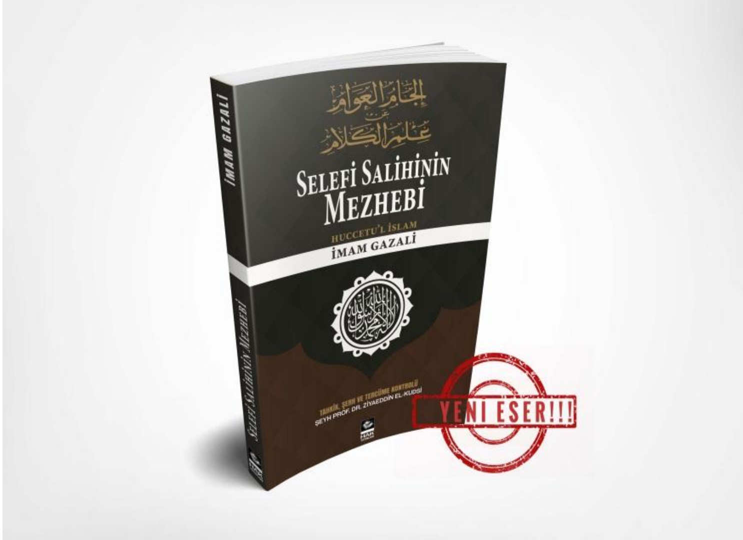
1 - Der wahre Muslim
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
2 - Der wahre Tauhid
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
3- Der Kufr gegen den Taghut ist eine Bedingung des Tauhids
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi
4- Die Unwissenheit im großen Schirk ist keine Entschuldigung
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

İNGİLİZCE ESERLER

1 - The True Muslim
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

FRANSIZCA ESERLER

1 - Le Veritable Musulman
Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el-Kudsi

İMAM GAZALİ
إلجام العوام عن علم الكلام
SELEFİ SALİHİNİN MEZHEBİ
HUCCETU'L İSLAM
İMAM GAZALİ
TAHKİK, ŞERH VE TERCÜME KONTROLÜ
ŞEYH PROF. DR. ZİYAEDDİN EL-KUDSİ
SELEFİ SALİHİNİN MEZHEBİ
YENİ ESER!!!

YENİ ESER!!!

“SELEFİ SALİHİNİN MEZHEBİ”

…

Yazar

İMAM GAZALİ

…

Tahkik, Şerh ve Tercüme Kontrolü

Şeyh Prof. Dr. Ziyaeddin el Kudsi

…

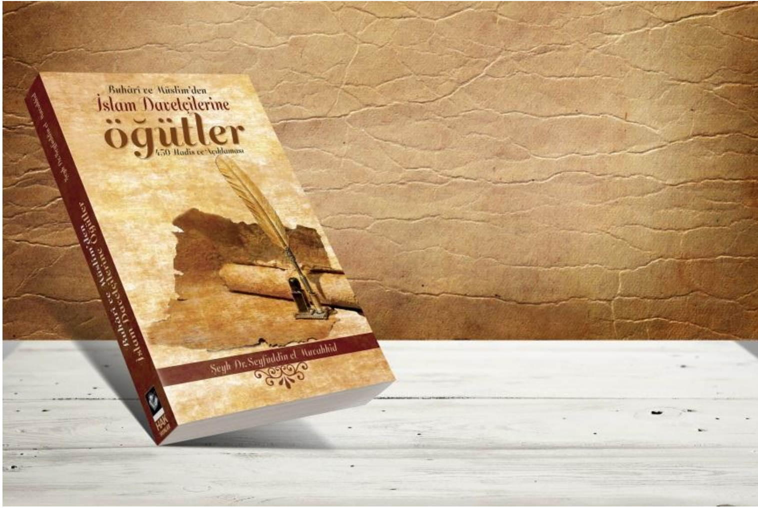
İmam Gazali *rahmetullahi aleyh*in **“İlcâmu’l Avâm an İlmi’l Kelâm”**, diğer adıyla **“Risâle fî Mezhebi Ehlisselef”** adlı kitabı, vefatından iki hafta kadar önce, hicri 505 yılının Cemadilâhir ayının başında selefi salihinin mezhebi hakkında yazmış olduğu bir kitaptır.

RASÛLULLAH (S.A.S)'IN HAYATI İLE
İSLÂM'IN
HAREKET METODU
ABDURRAHMAN EL-MUHACİR
ÇIKTI!
HAK YAYINLARI
/ hakyayinlari • www.hakyayinlari.com

Rasulullah'ın Hayatı İle
İslam'ın Hareket Metodu
4 Cilt Takım
...
Yazar: Abdurrahman El-Muhacir
...
Tercüme Eden: Eyub Aslan
...

Bu din nasıl Allah'tan ise bu dini hayat pratiğine hakim kılmak için takip edilmesi gereken yol da Allah'tandır. Hareket metodunda Rasulullah (s.a.s)'a uymak "Muhammedun Rasulullah'a" şehadetin gereğidir. Bu hareket metodunu anlamak için Rasulullah (s.a.s)'ın hayatını öğrenip çok iyi anlamak ve O'nun takip ettiği merhaleleri adım adım takip etmek gerekir.

Buhârî ve Müslim'den
İslam Davetçilerine
öğütler
450 Hadis ve Açıklaması
Şeyh Dr. Seyfuddin el Mucahhid
Buhârî ve Müslim'den
İslam Davetçilerine Öğütler

Buhari ve Müslim'den
İslam Davetçilerine Öğütler
450 Hadis ve Açıklaması
...
Yazar: Şeyh Dr. Seyfuddin El-Muvahhid
...
Tercüme Eden: İbrahim Özsoy
...

Bu kitap; hadislerin fıkhi yönlerini ve İslam alimlerinin o hususlardaki ihtilaflarını ele almadan direkt olarak davet ve inanç problemlerine cevap olacak bir yaklaşımla yazılmıştır.

Bu derece önemli olan bu kitabı okumakta geç kalmayınız.

